

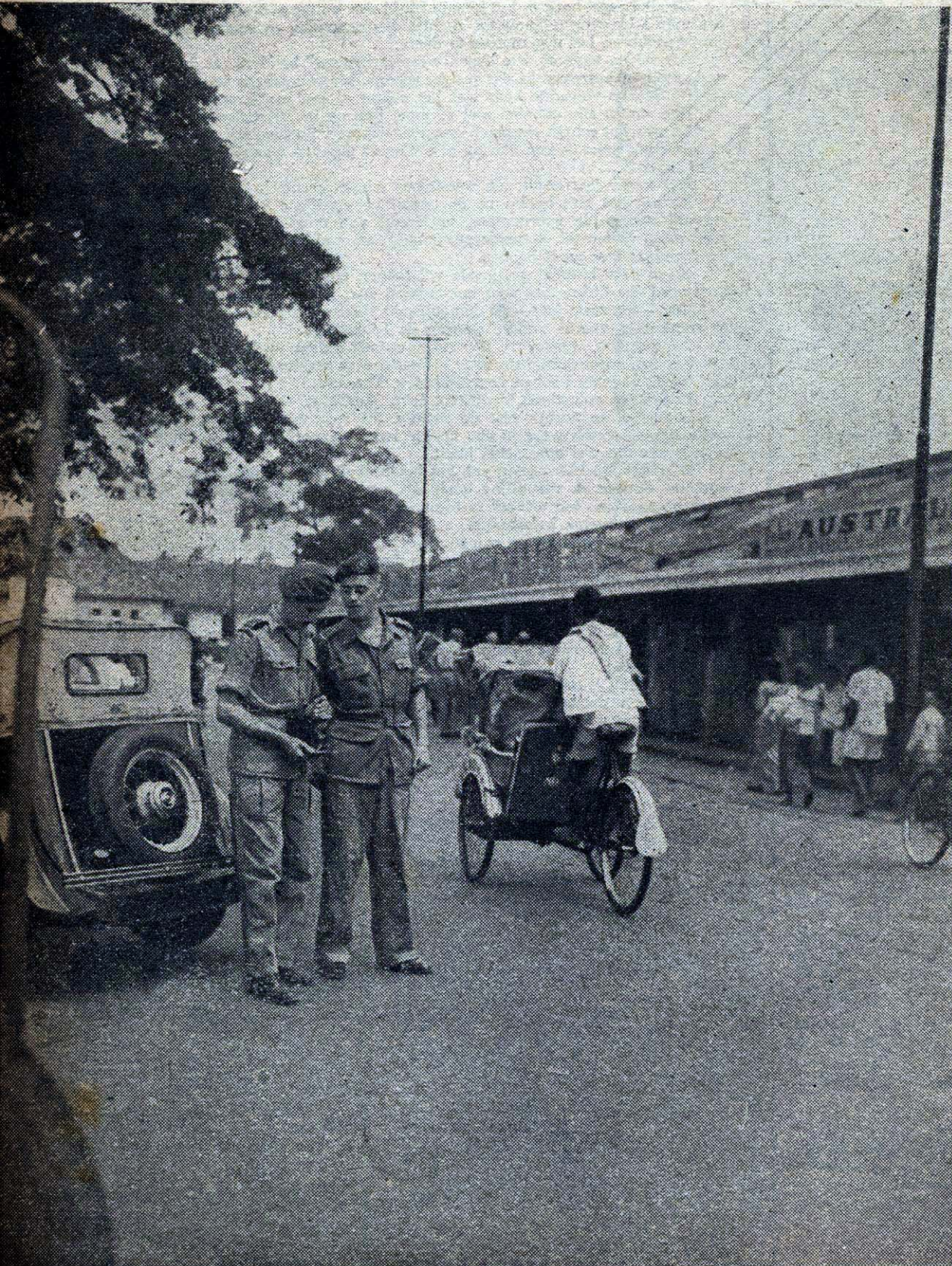
Nederlandse Strijdkrachten in Indonesië

WAPENBROEDERS

4e Jaargang

5 Jan. 1950

Nummer 40

In dit nummer :

Rede van Lt.
Gen. Buurman
v. Vreeden

pag. 3

© R. Marnette

Zagen wij er ook zo uit?

Tijdens de afgelopen weken bereikten ons vele goede wensen voor een Prettig Kerstfeest en een Gelukkig Nieuwjaar. Allen, die in deze veelbewogen dagen van hun belangstelling blijk gaven, zeggen wij onze hartelijke dank. Nogmaals, voor hen en alle andere lezers, onze oprechte wensen voor een in alle opzichten voorspoedig en gelukkig 1950!

DE VOORPLAAT

DE stad vertoont het dagelijkse beeld van lange files auto's en vrachtwagens, grote aantallen betja's, drommen mensen. Volle trams, ontelbare fietsers, winkellende militairen. Het Batavia van alle dag.

Toch is er iets, dat opvalt: de militairen. Velen van hen zien er zo jong uit, zo echt Nederlands en blozend. In groepjes lopen ze op Pasar Baru en Noordwijk, zitten ze in de AMVJ. Maar het is niet alleen hun uiterlijk, dat hen doet opvallen. Ook de foto-toestellen, die ze overal mee naar toe sjouwen en waarmee ze alles wat los en vast is, vereeuwigen, bewijzen, dat ze nog niet lang tussen de keerkriegen zitten.

Hoe lang is 't geleden, dat wij hier liepen op dezelfde manier? Zagen wij er ook zo uit? Deden wij ook zo? Vermoedelijk wel, de nieuwelingen zijn steeds weer te herkennen.

Velen zijn al weer op weg naar Priok. In jeeps en op drietonners. Blozende, jonge knapen, met foto-toestellen. In de haven ligt het schip al op hen te wachten.

Binnenkort varen zij weer, het onbekende tegemoet. Even hebben zij een glimp van Batavia opgevangen, deze jongens van het 434e. Drie weken geleden zetten zij voet aan land in Padang.

Kort daarvoor vertrokken zij uit het voor ons nieuwe Nederland, dat wij (nog) niet kennen. Het Nederland, dat al zijn soldaten weer van een foto-toestel kan voorzien.

Realisatie

Wapenbroeders
Dienst voor Legercontacten
Batavia.

Wapenbroeders

Juf is niet gek

HET is al heel wat jaren geleden, maar ik herinner me nog heel duidelijk, dat ik in de laagste klassen der Lagere School gezeten, het in gebruik nemen van een nieuw schrift een indrukwekkende gebeurtenis vond.

De „juf“ (waar ik nu —jij— tegen mag zeggen omdat het haar toch nog gelukt is te trouwen met een kennis van mij) schreef dan op het etiket mijn naam en rechts-onder in de hoek „Schrijven“.

Boordevol eerbied en goede voornemens droeg ik het blauwe boekje naar mijn bank, stak mijn tong uit tegen mijn buurman (wat toentertijd zoveel wilde zeggen als: „ik wèl!“), schoof een nieuwe, bruinglanzende pen in de houder, kneep het puntje van mijn tong tussen de lippen en gaf mij over aan de schrijfkunst: op en neer — dun en dik.....

Na elke regel boog ik het blonde hoofd een weinig achterover om, door de ooghaartjes, van mijn schepping te genieten, zuchtte dan eens diep en begon weer bij de rode kantlijn om te proberen het nog mooier te doen.....

Als we na twee of drie dagen weer „schrijven“ hadden, zat ik me bij voorbaat al te verkneuteren om weer in dat mooie, schone, blauwe schrift te gaan schrijven.

De daarop-volgende keer was het echter al een beetje anders.

Dan waren alle ophalen niet zo mooi dun en de néérhalen konden beter.....

En was het schrift eenmaal voor drie-kwart volgeploeterd, dan was het hek helemaal van de dam, want ik kon dan op m'n vingers natellen wanneer ik weer een nieuw schrift zou krijgen.....

Een nieuw jaar is als een smetteloos schoonschrijfschrift.

Als wij het glas heffen na de twaalf belangrijkste klokslagen van het jaar zijn we vervuld van goede voornemens, variërend van minder roken (en drinken?) via méér postbladen vullen tot vergevensgezindheid ten opzichte van kennissen, waar men nu eenmaal geduld mee moet hebben.

Na al deze blijken van goede wil menen we gerechtigd te zijn een serie wensen te koesteren, die tijdens het voor ons liggend jaar, in vervulling dienen te gaan.

Was, —tot vorig jaar— de demobilisatie de voornaamste wens, thans, nu dat niet meer zo onzeker is, voeren andere wensen de boventoon.

Dat een job, waarin we ons zeker senang zullen voelen, in onze schoot mag vallen. Dat het voortreffelijkste aller schepselen zo voortreffelijk mag blijken te zijn als we ons steeds naarstig hebben voorgehouden. Enz. enz.

Er bestaan nog steeds idealisten; échte idealisten.

Ik bedoel natuurlijk niet de snakes, die zich, met een gelukzalige glimlach om de weke lippen, steeds weer in een hoekje laten trappen om van daaruit scherp toe te zien of iedereen dat wel opgemerkt heeft.

De echte idealisten gaan van het beginsel uit dat we pas mogen verwachten dat onze vurigste wensen in vervulling gaan, als we werkelijk geprobeerd hebben onze Nieuwjaars-voornemens ten uitvoer te brengen.

Dit is natuurlijk belachelijk.

Echt een gedachtegang van een vent, die nog steeds niet dóór heeft dat de hele wereld en iedereen erop uit is hem een loer te draaien.

Door schade en schande zal hij misschien eens wijs worden.

Als het te laat is; de sufferd!.....

Toch weet ik nog heel goed, dat het duidelijk aan mijn cijfer voor „schoonschrijven“ te merken was of ik twee of tien bladzijden op-neer, dun-dik schreef.

Juf was niet zo gek als we (ver buiten haar gehoorafstand) steeds weer plachten vast te stellen.

Op zichzelf is dat nu ook weer niet zo belangrijk, maar één hoog cijfer kan beslissend zijn voor bevordering naar een hogere klas!

En dat was iets wat ik toch ieder jaar weer op mijn Nieuwjaar-verlanglijstje zette als een der belangrijkste wensen.....

Tja, en zó bekeken.....

Ad.

Radiorede van

Lt. Gen. D. C. Buurman van Vreeden, op 24 December 1949

Officieren, onderofficieren en militairen beneden die rang van de Koninklijke Landmacht en van het Koninklijk Nederlands Indonesisch Leger,

NOG slechts luttele dagen scheiden ons van het ogenblik waarop wij onze taak van handhavers van recht en orde overdragen aan onze rechtsoptvolgers.

Ik acht het noodzakelijk, in dit verband op enkele punten de aandacht te vestigen.

Op 27 December zal worden geboren een nieuwe staat met eigen volledige soevereiniteit.

Aan het begrip soevereiniteit is onverbrekkelijk verbonden de gedachte, dat de verantwoordelijkheid voor de in- en uitwendige veiligheid berust bij de Regering van de Souvereine Staat, welke er uiteraard naar zal streven orde en rust met eigen middelen te handhaven.

Wanneer wij dit voor ogen houden, zal het ons gemakkelijk zijn, te begrijpen, dat voor onder Nederlands bevel staande troepen bij de handhaving van orde en rust eigenlijk geen taak meer is weggelegd en dat de RIS verder slechts die diensten zal willen vragen, nodig voor de opbouw, vorming en oefening van haar machtsapparaat. Dit laatste zal dienen te geschieden met instemming van de Nederlandse Regering.

Hieruit volgt, dat de eigenlijke „gevechtstroepen” voorzover zij tot de K.L. behoren of zullen komen te behoren, zo spoedig mogelijk worden gerepatriëerd. Zoals U bekend, zal het KNIL worden gereorganiseerd. Ik hoop U spoedig hierover nader te kunnen inlichten.

De nieuwe verhoudingen zullen zich voor een belangrijk deel in de praktijk moeten vormen. Dit behoeft echter geenszins in de weg te staan aan het thans reeds bepalen van onze eigen houding. Integendeel, onze eigen houding kan in belangrijke mate bijdragen tot een gezonde en rustige ontwikkeling van de situatie.

Wij dragen de taak, welke thans van onze schouders zal worden genomen, over in de zekerheid, dat wij in de afgelopen jaren een moeilijke plicht naar behoren hebben vervuld, naar beste weten en kunnen.

Wie het recht heeft, in dit besef zijn taak neer te leggen, heeft dit te doen op waardige wijze. Dit is hij aan zijn land en aan zichzelf verplicht.

Zoals ik U reeds eerder mededeelde is voor velen Uwer de taak in dit land nog niet geëindigd, doch slechts in een geheel nieuw stadium gekomen.

Bovendien hebben wij allen, al wordt dan ook het handhaven van recht en orde van onze schouders genomen, onverschillig of wij in dit land nog een plicht hebben te vervullen, onze laatste belangrijke bijdrage te leveren aan de opbouw van de in Den Haag geprojecteerde Nederlands-Indonesische Unie en deze bijdrage ligt in onze houding en ons gedrag in de naaste toekomst.

Daarom moet ik van iedere KNIL- en KL-militair eisen dat hij zich bij en na de soevereiniteitsoverdracht gedraagt zoals een goed soldaat betaamt. Wij hebben er voortdurend met nauwkeurigheid en zorg voor te waken, dat geen onzer de directe of indirecte aanleiding wordt tot ongewenste gebeurtenissen.

Onze houding dient rustig en correct, ons tenue en uiterlijk voorkomen onberispelijk te zijn.

Wij zullen ons, ook onder wellicht moeilijke omstandigheden, hebben aan te passen bij de nieuwe verhoudingen en dit ook in ons gedrag hebben te tonen.

De eigenschappen daartoe bezitten wij in ruime mate. Ik ben er daarom van overtuigd, dat Gij aan mijn eis gemakkelijk zult kunnen voldoen, indien Ge slechts de wil daartoe bij Uzelf voortdurend op de voorgrond plaatst. Ik heb gezegd.

Dagorder van de H. V. K. de heer A. H. J. Lovink

Strijdkrachten onder Nederlands bevel ter zee, te land en in de lucht,

DE dag is aangebroken waarop het Koninkrijk der Nederlanden de Souvereiniteit over Indonesië overdraagt aan de Republiek Indonesia Serikat. Daaraan onmiddellijk gepaard gaat het neerleggen van mijn ambt van Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, dat van Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht in Indonesië en mijn vertrek uit deze landen.

Mede voor velen Uwer betekent dit historische ogenblik het neerleggen van Uw taak en vertrek naar Nederland in de naaste toekomst; voor velen ook betekent het de voortzetting van Uw militaire taak onder geheel nieuwe omstandigheden.

Drie-en-een halve eeuw zijn Nederland's zonen uitgetrokken naar dit land, leerden het lief hebben en vestigden zich er vaak voor goed. Als er iets is dat de nieuwe Staat behoeft, dan is het dat die liefde blijft, niet alleen bij hen onder U, die tot de volkeren van dit land behoren, maar ook bij hen, die uit de lage landen afkomstig zijn. In de Nederlands-Indonesische Unie blijft de vriendschap tussen Nederland en Indonesië verankerd; in een innige samenwerking hier tussen Indonesiërs en Nederlanders vinde zij haar uitdrukking.

Voor de wijze waarop Gij Uw moeilijke taak en zware plichten hebt uitgevoerd, heb ik, gelijk ik reeds meermalen heb verklaard en thans voor de laatste maal wens te verklaren, niets dan lof.

Een deel van U zal de eigenschappen welke U sieren straks in een nieuwe taak in het Vaderland of elders kunnen ontplooiën, een deel van U zal ze ter beschikking kunnen stellen van de Republiek Indonesia Serikat.

Moge Gods zegen rusten op Nederland, op de Republiek Indonesia Serikat en op U allen!

Vaarwel!

Sterk verhaal

HET moet tussen Gedong Dalem en Soekadana geweest zijn. Dat is in Zuid-Sumatra, of om meer precies te zijn in de Lampongs. Het was dus op de weg tussen deze twee wereldsteden, dat er 's nachts een colonne reed.

De tandarts deed ons dit verhaal. Als wij liegen is dit dus in commissie.

Ach, U weet hoe het met een colonne is. Voorop rijdt een auto met een man of vijf zes. Geweren in de hand, je kan immers nooit weten wat er gebeurt. Het zou niet de eerste keer zijn.....

En achter deze eerste wagen een stel andere. Stofhappend en hobbeldend door de vele gaten en kuilen in de weg. Achterin hobbelen de kisten van de Welfare mee, een soldaat, pas ontslagen uit het hospitaal en op weg naar zijn onderdeel, staat onderdrukt te vloeken.

De chauffeur houdt zijn ogen gespannen gericht op de weg: een wit verlicht vlak met vreemde schaduwen en — nu en dan — de bleke stammen van de bomen, die eens dienden voor wegversperring.

Hoe langer je rijdt, des te meer dingen denk je te zien. Hoe langer je rijdt, des te vermoeiender is het opletten.

Zo zijn er al zovele transporten geweest. Dwars door de dichte oetan van Sumatra. En hoeveel zullen er nog volgen?

Nog een kwartiertje, denkt de chauffeur, en dan zijn we er weer. Post geven aan de jongens. Vluc even eten en dan slape..... Morgen weer een dag achter het stuur.....

„Pas op de bocht, dok.....”, zegt ie, haast automatisch, neemt een draai, hobbelt over een brug en rijdt stevig door. De colonne volgt. Een kleine wereld op zichzelf.

Dan, opeens, een vaag silhouet voor de wagen. „Opzij met die verrekke grobak.....”, laat de chauffeur zich ontfallen. En tegen de tandarts: „Die kerels met hun karbouwenkarren ook altijd.....”

„Stop”, schreeuwt een jongen achterin angstig. En nu ziet de chauffeur het ook. De grobak heeft vier poten en beweegt zich log... „Niet schieten, dok.....” wordt er van achter gezegd. Een olifant.....

Remmen knarsen. Het lamplicht valt tegen het reusachtige lichaam van een olifant, die midden op de weg stilstaat en met zijn slurf zwaait. Zijn staartje zwengelt mee.....

„Niet schieten..... alleenlopende olifanten zijn uitgestoten, kwade dieren meestal. Gevaarlijk dus.

„Een klap met zijn slurf, een trap met zijn poot”....., denkt de chauffeur hardop..... Laten we er niet aan denken en maar wachten.

Motoren worden afgezet. De tropenstilte weegt zwaar.

Langzaam beweegt zich het logge lichaam en met een gekraak verdwijnt het in de dichte oetan van Sumatra.

Een zucht van verlichting gaat op. De tocht wordt voortgezet.

„En het gekke is”, zegt de tandarts, „dat niemand in Holland dit zal willen geloven. Noch van die olifant, noch van die tijgers van de vorige keer, noch van.....”

Men valt je dan in de rede en zegt dan: „een sterk verhaal. Zeker ook gedemobiliseerd?”..... „Ja”, zal de tandarts dan moeten bekennen en gelijk wensen, dat die kerels van die colonne er op dat moment waren om het verhaal te beamen.

„Bij ons op Sumatra.....” hadden ze dan gezegd (met een glimlach van herinnering).

En wat zaten ze toen in hun rikketik.....

Geachte Redactie,

In „Wapenbroeders” 17 November j.l., heb ik een gedichtje gelezen getiteld: „Hoe is de stand, Connie?” De auteur van dit enorme verhaal, de sergeant Hofstee, heeft volgens mij twee dingen beoogd: nl. of zijn wapenbroeders vertellen hoe een hersengymnastiek-wedstrijd in zijn werk gaat (hetgeen natuurlijk erg vriendelijk is, want dat weet niet iedereen!) of eens vertellen wat een „peren” die ouwe jongens en wat een klungels die baroetjes toch eigenlijk zijn. Nietwaar? De ouwe jongens weten het, wat zeg ik; weten alles en de baroes zijn sufferds, bange kinderen, die geen moer weten.

Is deze sergt. Hofstee de tijd vergeten, dat-ie als baroe in een hem vreemd land aankwam? Vindt die sergeant die baroes zulke minne peren dat ze in „Wapenbroeders” belachelijk moeten worden gemaakt?

Waarom dit hatelijke geschrijf?

Ik ben ook nog niet zo lang in de Oost, maar heb inmiddels ook andere ouwe jongens gesproken, knapen, die je niet laten voelen, dat zij toch maar zulke mensen en wij, baroetjes, och stakkers, de mindere militair zijn.

De „troost”(?), die volgens de schrijver van dit fraaie en sympathieke stukje overblijft voor ons, is naar mijn mening een schamele en, erger nog, zeer gevoelloze! ..

Zo zou ik meer details kunnen becritiseren, maar och, het is genoeg. Over die stoere jappenlaarzen zal ik maar niet praten.....

Nee, redactie, ik geloof niet, dat dergelijke gedichtjes het moreel van de nieuwe jongens veel zal versterken, en wat de sgt. Hofstee zelf betreft spaar ons in de toekomst van deze hatelijke geringschattende wanproducten uit Uw poëtisch brein.

Met Wapenbroedersgroeten,
Kpl. C. 't Hart

Nou, wat zullen we daar nou weer van zeggen.

Luister nou 'ns, vriend.

Toen de O.V.W. hier kwam, stond het K.N.I.L. klaar om ze met de nodige bravuur te vertellen, dat ze baroes waren. Toen de „7 Dec. Div.” arriveerde, stonden hele deputaties van de O.V.W.'ers zich op de borst te rammen. Zij zouden het die broekjes wel eens vertellen.

Zo ging het telkens als een nieuwe troep arriveerde. Dan stond iedereen die al langer dan veertien dagen gedebareerd was, de nieuwelingen vriendelijk te treiteren. Dat gaat nu eenmaal zo.

Op universiteiten en in timmerwinkels en in het leger en als er een jongste broertje in de familie bijkomt. Iets hatelijks hebben wij in „Hoe is de stand, Connie” niet kunnen ontdekken. Wij menen wel bespeurd te hebben, dat de schrijver van bovenstaande brief een ontzagwekkende maat schoenen draagt. Om van die hele lange tenen in op te bergen. Van die hele gevoelige tenen. Toe nou, joh.....

HET was in 1927 dat Lim Giok Keng te Telok Betong een bioscoop opende. De eerste in de Lampongs. Natuurlijk was het maar een klein begin en trok het reuze volle zalen, alhoewel er een film werd gedraaid in het gooi- en smijtgenre. Doch dat hinderde niet..... het begin was er, dat was het belangrijkste.

Daarna sprekende films, films, die niet iedere Indonesiër kon verstaan en het duurde niet lang of er kwamen Maleise films uit Singapore, Chinese films van elders, en filmjournaals van heel de wereld, waarop men in de Lampongs kon zien hoe het met de wereld verging: hoe de Volkenbond vergaderde, hoe Franse Presidenten bezoeken aflegden en hoe Italiaanse legers Abessinie binnenvielen en al de dingen, die de beschafte wereld in beroering brachten.

De Lampongs leefden mee, op hun eigen wijze.

Lim Giok Keng was een geacht man en dat was niet alleen om zijn bioscoop. Maar Lim was een voorbeeld van de Chinese gemeenschap, een wijs huisvader, een goed opvoeder van zijn zonen, een krachtig zakenman.

Lim werd de erkende leider van de Chinezen in Telok Betong, de havenplaats van de Lampongs, waarvandaan wekelijks, honderden ton rubber en grote hoeveelheden peper werden verscheept voor de wereldmarkt.

Zo werd Lim's werk gewaardeerd, dat hij, met het Regeringsjubileum van H. M. de Koningin Wilhelmina, in 1938 van het Gouvernement de Kleine Gouden Ster kreeg toegekend, als waardering voor zijn vele verdiensten voor het Nederlandse gezag en de Chinese gemeenschap.

Jaren van voorspoed volgden, ook voor Lim. Vier bioscopen waren nu in zijn bezit, die in Telok Betong, waar hij mee begonnen was, een nieuwe in dezelfde plaats, een in Tandjong Karang en een te Kota Boemi, dat daarvandaan 100 km verwijderd ligt.

Doch toen kwam de oorlog. De hele familie Lim, bevreesd voor de zonen van Nippon, vluchtte naar Batavia. Schepen werden als versperring in de haven van Telok tot zinken gebracht. De bioscopen draaiden ook niet meer. Het bedrijf stond stil om gedurende de gehele oorlog geen voortgang meer te vinden.

In de bioscoop van Telok richtten de Jappen en werkplaats in. De Kempetai trok in het huis van de fam. Lim en maakte dit tot het centrum van hun politiek machtsapparaat in de Lampongs. Systematisch wordt het volk beïnvloed, systematisch ook wordt het economische leven verzwakt.

De Kempetai met zijn vele vertakkingen, vindt Lim Giok Keng ergens op Java en voert hem terug naar de Lampongs. Aanvankelijk wordt hij beschuldigd van spionage en samenspannen met de Nederlanders, opgesloten bij de Jap. Hij zit gevangen in de keuken van zijn eigen huis, nu cel van het Japse hoofdkwartier. Steeds weer wordt hij verhoord, maar er is niets te bekennen. Lim werkte voor het heil van de Chinese gemeenschap. Hij kreeg er een ridderorde voor. Meer is er niet.....

Men geeft het op en laat Lim los. Zonder twijfel echter wordt hij gevolgd.

De val van de Jap betekent echter nog niet de terugkeer van de Nederlandse resident in Tandjong Karang, noch de terug-

keer van de planters in de rubbertuinen. Nog steeds zullen de grote boten Telok mijden en ook Lim wil, na de Japanse capitulatie, niet blijven.

Lim King Pong, de jongste zoon, werkt bij een legerinstantie op Java. Hij spreekt vloeiend Nederlands. Hij maakt de politio-nale actie van Semarang uit mee.

Het wachten was in Januari '49 afgelopen want toen kwam het heuglijke bericht, dat Nederlandse militairen geland zijn nabij Telok Betong en optrekken naar het Noorden, de Lampongs in.

Tandjong Karang wordt bevrijd, een resident neemt weer zijn intrek en steeds meer plaatsen in de Lampongs komen weer onder onze controle.

Nauwelijks twee weken na de landing komt Lim King Pong, de zoon, naar de Lampongs om de stand van zaken op te nemen. Het resultaat is droevig. De bioscopen zijn verwaarloosd en leeggestolen. De Tandjong Karang werd de bioscoop opslagplaats van het Nederlandse leger, die van Kota Boemi, de vierde in de rij, werd door de TNI in brand gestoken.

Niets te beginnen.

Maar alles is goedgekomen. De bioscoop

van Tandjong Karang werd spoedig vrijgegeven en weer opgeknapt. Een nieuwe projector kwam en toen die er was, werden de poorten weer geopend.

Na acht jaar.....

En nu draait sedert September weer dagelijks een film, nadat er sinds de Japanse invasie niets meer werd vertoond.

Weer zijn er volle zalen, honderden mensen, die op het witte doek komen kijken naar het trillende beeld, beelden van de wereld buiten, doch ook die van een „Werdende Wereld”, van een zich herstellend Indonesië.

Het herstel van de oude toestanden op Celebes, Java en Sumatra.

De Lampongs leven mee.

En de K.L.-militairen, die ook wel van een verzetje houden, hebben bij Lim „half geld”. Dat is goed werk.

Lim King Pong, de zoon, die de traditie overneemt, weet wat de militairen toekomt. Hij zat er zelf eens tussen.....

En de oude Lim Giok Keng, nu nog steeds te Batavia, maakt plannen om, als zijn zonen overal zijn zaken hebben overgenomen, naar Europa te reizen en Nederland te zien. Hij heeft er al zoveel over gehoord.....

Daarom is het goed, dat U dit alles las, want als Lim Giok Keng komt, weet U wie hij is: de man, die de film bracht in de Lampongs.

„Nou, ajuus dan, lui!

DE tropenmaan hing laag en er stonden palmbomen rondom. Naast het tafeltje, waaraan ik zat, sjirpte een krekkel in een verborgen hoekje. Een schemerlamp stond er verfromfaaid bij.

„Djongos”, zei ik tegen de schaduw in de verderop heersende duisternis, „satu bier!”

Toen gebeurde er wat. Er plofte iemand op de andere stoel neer. „Djongos”, zei hij eveneens, „tambah satu bier lagi!”

Ik keek mijn tafelenoot eens aan. Was niet veel bijzonders. Ook in 't groen, óók met een sten, óók dorstig..... Maar op zijn arm prijkte iets —, iets wat ik niet had..... OVW las ik met enige moeite.....

We zaten een hele tijd zo. Hij zei soms wat en dan ik weer. Soms zeiden we allebei wat en dan verstonden we elkaar niet. We hadden ook wel eens ruzie, maar dat was met een biertje gauw over.

We zaten daar een hele tijd samen toen er weer wat gebeurde. Er kwam wéér iemand aan het tafeltje. Óók weer niets bijzonders; óók weer in het groen en met iets op z'n mouw. Hij bestelde óók bier en deed óók mee met ons gesprek. En dan hadden we weer eens ruzie. Eerst wij tweeën tegen hem alleen, maar later werd dat anders — toen hadden we met ons drieën ruzie over iets — niet tégen elkaar maar mét elkaar.

Toen stond OVW opeens op en zei: „Kom, ik moet eens gaan..... ze roepen me..... so long!”

„Ajuus”, zeiden we en keken hem na. We bestelden nog een biertje.

In de loop van de avond kwamen er nog meer bij ons zitten en tenslotte — het was al bijna dag — zaten we met een hele kring. Maar OVW was naar huis.

Toen zei opeens weer iemand: „Ajuus lui — ik ga!” Dat was de „7-December”. En ik bestelde een biertje en hij ging heen en wij keken hem na.

En nou zit ik hier en zie de zon opkomen. Straks zal het brandend heet zijn, maar als

de avond weer valt dan zit ik hier nog met wat lege glazen en een gebroken fles. Het tafeltje is dan nog even gammel en de stoelpoten zijn nog even doorgezakt en de schemerlamp heeft er een scheur bij..... De anderen zullen, de één na de ander, zijn opgestaan met een: „Saluut.....”, ze roepen me!” of een „Nou ik ga; het is m'n tijd...”

Maar ik zit hier voorlopig nog met m'n biertje en m'n eenzaamheid.

Houden jullie een plaatsje voor me open, lui? Daar in het ouwe landje aan de zee? Saluut dan en..... tot ziens.....

Knif

Mr. Fockema Andreae: „Wat zijn de consequenties?“

AAN de vooravond van zijn vertrek naar Nederland hield de Nederlandse Staatssecretaris van Oorlog, Mr. Fockema Andreae, Vrijdagavond 16 Dec. j.l. in aanwezigheid van de H.V.K., de heer Lovink en de Legercommandant, Lt. Generaal Buurman van Vreeden, in de vergaderzaal van de Planten en Dierentuin voor de officieren van het garnizoen Batavia een lezing, getiteld „Nederland in den vreemde“.

Mr. Fockema Andreae werd ingeleid door Ir. Licht, voorzitter van de Alg. Ver. van Ned. Res. officieren in Indonesië, die zijn bijzondere dank uitsprak voor het feit dat de spreker, ondanks het overladen programma van zijn korte aanwezigheid hier te lande, toch tijd voor deze lezing heeft kunnen vinden, een lezing die zijns inziens ongetwijfeld een bijdrage zou leveren voor een positieve instelling van de officieren en tot constructieve arbeid, ook in Indonesië.

Mr. Fockema Andreae begon met te verklaren dat de vraagstukken waarvoor wij hier en in Nederland geplaatst zijn, groot zijn, zo groot dat men zou wensen dat men met elkaar in voortdurend nauw contact kon staan.

Helaas zijn daarvoor de afstanden te groot. Nederland en Indonesië liggen ver van elkaar, waardoor de instelling vaak verschildt. Daarom gevoelde de spreker behoefte, te spreken over „Nederland in den vreemde“.

Als volk zijn wij klein, te midden van de grote menschenpool van deze wereld. Toch hebben wij veel gedaan in de historie van deze wereld, ook door hen die uit zijn getrokken. Ten dele hebben zij zich verbonden met de landen waar zij kwamen, ten dele hebben zij de band met het moederland behouden. Doordat zij zich sterk gehouden hebben als Nederlanders in den vreemde hebben zij Nederland in den vreemde gemaakt tot wat het is. Maar moeilijk is het de sfeer te behouden die de twee polen nauw aaneengesloten houdt. Voor de Neder-

landers in het moederland is het steeds moeilijk gebleken de band te blijven voelen, aan de andere zijde zijn de uitingen om dit te stimuleren weleens minder gelukkig geweest. Dit moge anders zijn als het gaat om hen die tot bepaalde maatschappijen behoren of tot een bepaalde religie, als land, als geheel voelde men zich in het moederland niet verantwoordelijk voor de Nederlanders in den vreemde. Dit punt vooral moeten wij ernstig nemen. Voor de oorlog wist men in Nederland van Indonesië niet meer dan wat de schoolboekjes ervan leren. Een gelukkige omstandigheid noemde spreker het dat tienduizenden KL-militairen, die Indonesië uit eigen aanschouwing hebben leren kennen, een belangrijke bijdrage zullen komen leveren om een nieuw levenselement, een nieuwe overtuiging in Nederland te vestigen.

Met achterstelling van hun persoonlijke belangen zullen de Nederlanders die hier blijven, zich thans hebben af te vragen, wat zij moeten doen en in Nederland zal men zich hebben af te vragen wat men moet doen om de Nederlanders hier te ondersteunen en te dragen.

Het is zeer menselijk dat men zich hier afvraagt „wat zijn de consequenties van de nieuwe tijd voor mij en mijn gezin“, maar desondanks aarzelde spreker niet, met aandrang te vragen, de grote lijn in het oog te houden.

Voor Nederland in den vreemde zijn het belangrijkste, sterke mensen die die grote lijn kunnen zien, in het moederland zijn het belangrijkste voor Nederland in den vreemde, de mensen die oog hebben voor de belangen, om welke het hier gaat.

„Het is aan U“, aldus spreker, „om Nederland op te heffen uit de sfeer van matheid van vóór en vooral ook die, na de oorlog ontstaan, waarin het niet meer geloofde aan de waarde van zijn eigen plaats in de

wereld“. Want het is niet waar dat Nederland die plaats niet waard zou zijn. Nederland levert rechtschapen, eenvoudige mensen, die naast elkaar kunnen staan als het nodig is en onder moeilijke omstandigheden, mensen die voor een goede zaak kunnen strijden, die weten te dienen.

Dit is de oorzaak dat de Nederlandse troepen hier door de bevolking zijn ontvangen en gezien als mensen, recht van lijf en leden, maar ook van ziel.

Zij hadden hier iets te brengen dat voor de toekomst van Nederland en Indonesië beide van nut zal zijn. Dit zijn de grote dingen, waarbij de tijdelijke niet belangrijk zijn. Die vormen het tweede vers. Het eerste vers blijft: wij zijn voor alles Nederlander en als zodanig brengen wij wat Nederland eigen is.

Het is waar, het individuele kruipt waar het niet gaan kan. Men is geneigd, zich af te vragen „is dan alles om niet geweest“. Spreker zeide, naar Indonesië te zijn gekomen om deze zorg weg te nemen. Er is inderdaad zorg, die het werken vaak belet, juist nu het niet moet.

Als St. Nicolaas wilde spreker niet optreden, evenmin zou hij een boekje uitreiken, waarin alles staat, tot de kindertoeelage voor het 9e kind toe. Veeleer wilde spreker iedereen opwekken, te doen wat zijn commandanten van hem zouden verlangen, zonder om te zien, als goede militairen.

„Zorg“ — aldus zeide spreker — „dat er geen onrust komt in het militaire bedrijf“.

Voorts wilde spreker erop wijzen dat het gaat om Indonesië en zijn toekomst, om de strijdkrachten van het nieuwe Indonesië te helpen om dit land een instrument te geven dat onder eigen verantwoordelijkheid voor rust en welvaart kan zorgen. De leiders van zee- en landmacht zijn thans met de leiders van de toekomstige R.I.S. op zakelijke, rustige en degelijke wijze bezig te bespreken hoe de R.I.S. voor de veiligheid zal kunnen zorgdragen, het is de plicht van alle Nederlandse officieren, hun commandanten te helpen, hen die in het belang van de toekomst van hun land en zichzelf willen overgaan naar de strijdkrachten van de R.I.S., te brengen op de plaats waar zij horen.

(Vervolg pag. 7).

Infanterie-peloton bouwt een brug

HET is alweer een poosje geleden, ongeveer begin Maart, toen wij op een nieuwe buitenpost kwamen te liggen. Er was van alles net niks; je had een dak boven je hoofd, dat was al. Het was er nogal tamelijk „link” ook en wat was het geval, de infanterie lag over de brug en de carriers lagen ervoor.

Die brug was ook wel eens heel geweest, maar nu lagen de binten en planken als een hoop roest in de kali. De Genie was wezen kijken, maar ze had gezegd, dat het wel een maandje of zo duren kon, voor ze tijd had om hem te maken. Toen kwam het idee op, dat we het dan maar zelf moesten proberen in samenwerking met de carriers. We begonnen met de oude onderdelen uit de kali op te halen. Eerst het bovendek, dat er nog was. Een heidens karwei. Het kostte wat kapotte handen en veel vloeken, maar het kwam eruit.

De andere dag, terug van patrouille, weer aan de slag. Met behulp van de carriers werden de binten er uitgesleept, negen stuks van

tien meter lengte. Dat er soms levensgevaarlijke standjes te zien waren, dat is zeker. Maar niet opgeven, rustig doorgaan was het geblazen. Toen lag het materiaal op de kant, maar moest nu nog over de kali. De enige mazzel, die we hadden, was dat de pijlers met de dwarsliggers er nog waren. Hoe het gegaan is, weten we nog niet, maar de volgende keer, weer na een patrouille, lagen er twee binten in de hele lengte er over heen. De pelotonscommandant had gewed met de jongens, dat ze het nooit voor elkaar zouden kunnen krijgen. Het kostte hem zijn halve kadi zo ongeveer.

Toen het eenmaal zover was, ging het vlot. Na een week precies, reed 's middags als eerste een carrier over de brug.

De brug slingerde wel een beetje, maar hij hield, dat was de hoofdzak.

Toen de nacht kwam, hadden beide partijen, de infanterie en de carriers, het idee: „Ziezo, als er nu wat gebeurt zijn wij zo bijelkaar. En dat was ook de bedoeling.

Later, toen de Genie een permanente brug legde, zei de commandant:

„Ik snap niet, hoe ze het voor elkaar gekregen hebben”.

Een hele eer,..... maar wij zeiden met een stalen gezicht: „Och, het ging vanzelf.”

Kpl. A. v. Rijn.

Wat zijn de consequenties?

Spreeker zeide, naar Nederland de stellige overtuiging mee te nemen dat de zaken in dit opzicht goed gaan.

„De overheid”, aldus vervolgde Mr. Fockema Andreae, „vraagt altijd veel en geeft dikwijls weinig”. Maar dat is niet erg, als het gaat om belangrijk werk van constructieve aard. En daarom gaat het hier. Indien U al eens het gevoel heeft, te moeten slikken, slik dan hard, maar vergeet daarbij nooit Uw plicht.

Gij zijt ook bedrukt om het lot van hen, die U commandeert. Inderdaad, in omstandigheden als de huidige, zijn de onderste lagen altijd in de moeilijkste positie, omdat zij niets achter de hand hebben. Zij vragen om een arm, die de hunne ondersteunt. Geef hun die, help hen door deze moeilijke tijden heen. Blijf daar voor staan. Zorg eerst voor anderen en weet dan dat de KL en de LSK voor U open staan.

Nu zult U mij vragen: maar hoe. Zonder op details in te gaan wil ik U wel de weg wijzen. Gij kunt een plaats krijgen bij de KL in Nederland, bij de Ned. militaire missie hier of misschien in de West. Maar overal hebben wij goede strijdkrachten nodig. Dat kan, wanneer de kern van het vaste kader gezond is, wanneer een team gevormd wordt, dat goed in elkaar past. Het is niet voldoende dat van hogerhand gezegd kan worden „de zaak is in orde”, ook onder elkaar moet men dit kunnen zeggen. Dit gebeurt echter niet, wanneer er te veel onderlinge verschillen zijn in rangen en dienstitijden. Dan kweekt men spanning die zich op den duur moet wreken. Ieder die het goed meent met de Land- en Luchtsrijdkrachten moet het hiermede eens zijn. Daarom kan ik niet erg geïmponeerd zijn door protestmoties van O.A.B., afkomstig uit vergaderingen die gehouden zijn een dag nadat de Legercommandant, anderen en ik hierover in besloten bijeenkomst met betrokkenen hebben gesproken. Over dergelijke belangrijke dingen mag men wel een nachtje meer slapen als men tot een leger wil komen dat gezond op de benen staat.

Deze dingen zullen wij met elkaar volkomen uit moeten praten, en het eens zien te worden. Gesteld nu eens dat in een be-

paalde groep mensen te veel zouden zijn, dan kan men twee richtingen uit. Men kan de mensen zetten op een plaats of in een rang die hun bekwaamheden niet waardig is en men kan de mensen in de gelegenheid stellen, een andere plaats in de maatschappij te zoeken. Als dit laatste mocht gebeuren, dan blijft het toch altijd de verplichting van de Nederlandse overheid, de mensen niet los te laten voor zij een hun waardige functie hebben gevonden.

En deze verplichtingen jegens allen wegen in Nederland, op het Ministerie van Oorlog, zeer zwaar.

Even zwaar weegt hier de verplichting om de hand van hen, die over zullen gaan naar het leger van de RIS, niet los te laten voor de tijd daarvoor gekomen is. Hierin gaat de Legercommandant U allen voor.

Men heeft U wel genoemd „het vreemde leger”, omdat gij hier niet kwam als vijand van de bevolking. Deze naam is niet juist. Het is niet vreemd dat gij in dit land meer deed dan Uw soldateske plicht, maar er ook Uw menselijke waardigheid, Uw persoonlijkheid bracht.

Ik vraag U allen, Nederland met Uw handen op te tillen op een hoger vlak dan waarop het vaak door allerlei gediscussieer heeft gestaan, op het vlak van een natie met een nationaal geloof, en het te leggen voor God, in waarheid en gerechtigheid.

Gemakkelijk moet dit U vallen met het voorbeeld voor ogen van H.M. de Koningin, die doet wat Zij kan om te zorgen dat Nederland zichzelf is en de waardigheid opbrengt die het nodig heeft.”

Spreeker eindigde met een driewerf hoera op Koningin Juliana.

Tot slot sprak de vice-voorzitter van de afd. Batavia van de NIOV, Majoor Bakker, een woord van bijzondere dank tot de Staatssecretaris. Hoezeer het de officieren van het KNIL ook leed deed, te moeten scheiden van de oude wapenbroeders, de Indonesische militairen, waarmede zij altijd zo innig hebben samenwerkt, en het KNIL te zien opgeheven, spreker gaf de verzekering dat de officieren straks, waar ook geplaatst, hun plicht zullen doen als H.M.'s dienaren.

Zuid-Afrikaanse TIEN GEBODEN voor weggebruikers

Als jij iets op die pad sien, wees versigtig; als jij niks sien wees dubbel versigtig.

Versigtigheid bring ouderdom; astrantheid die dood.

As jij an die wiel sit, moet nie jou gedagtes laat dwaal nie; moet nie an die koei se dood dink nie, dink liewers an jou eie.

Laat jij die dwaas maar verkijkom — later sal jij hom dalk weer inhaal.

Versigtigheid het die briek ¹⁾ ontwerp en hoogmoed die versneller

Wees dubbel versigtig as jij tussen baie²⁾ mensen moet rij; elke voetganger sal 'n getuie teen jou wees;

As jij iets wil waag, onthou net dat daar baie vernedering en min glorie in ongeluk is. As een voetganger voor jou loop, neem maar aan dat hij doof is.

As jij van die teenoorgestelde rigting kom, neem aan dat hij blind is.

Wees versigtig met lewendige kinders en drentelaars; met diere wat wil gaan drink en mense wat gedrink het.

¹⁾ = rem.

²⁾ = veel.

Het Demobilisatiecentrum van de K. L.

Het laatste contact met het militaire leven

(Van onze correspondent in Nederland)

IEDERE militair, die uit Indonesië repatriëert, moet binnen vier weken na de ontschepping naar het Demobilisatie Centrum van de Kon. Landmacht. Bij zijn aankomst op de kade in de thuishaven ontvangt hij reeds een oproep met de datum, waarop hij verwacht wordt.

Het is gebleken, dat er nog al eens wat misverstanden bestaan over het Demobilisatie Centrum. Zo stapte eens een militair van de boot met zijn Indonesische vrouw plus kinderen, die vroeg: „Waar staat de bus naar Huis ter Heide?” (Tot voor kort was het Demob. Centrum daar gevestigd).

„De bus naar Huis ter Heide. Die staat daar. Maar wat denk je daar te gaan doen?”

„Wel, ik heb geen huis hier in Holland en „ze” hebben gezegd, dat Huis ter Heide een kleine stad is, waar alle demobiliserenden, die geen dak boven hun hoofd hebben, gehuisvest worden.”

Nu is voor die mensen wel een andere oplossing te vinden, maar het Demob. Centrum is niets anders dan een samenbundeling van alle bureaux, waarmede de demobiliserende man nog te maken heeft.

Men vindt er een afdeling voor doorlichten, een herkeuringsraad, een bureau van de Sociale Dienst, een veldprediker en een aalmoezenier, een betaalmeeester, een afdeling requesten, enz.

Op het ogenblik, dat we dit schrijven, is het Demobilisatie Centrum nog in Huis ter Heide gevestigd. De personeelsstaf bestaande uit 100 officieren, onderofficieren en soldaten verwerkt daar per dag plm. 250 demobilisanten. Nu alle troepen uit Indonesië zullen terugkeren, is dit kamp te klein geworden. Er wordt een nieuw Centrum ingericht in de Boschkamp aan de Appelweg te Amersfoort, waar dan ook het Medisch kamp (tot dusverre gevestigd in Woerden) ondergebracht zal worden. Maar waar je ook demobiliseert, de gang van zaken blijft hetzelfde.

Wat gebeurt er in het Demobilisatie Centrum?

De demobilisant heeft dus de meeste kans om in Amersfoort gedemobiliseerd te worden. Men kan er 400—450 gevallen per dag afwerken. Het is natuurlijk aan te bevelen per eerste reisgelegenheid naar Amersfoort te gaan, want wie het eerst komt, het eerst maakt. In de instructies, die je bij je aankomst in Nederland krijgt, staat precies, wat je verder moet doen.

Kom je eerst het Demob. kamp binnen, dan krijg je een „demobilisatieboekje”. Hierin staat langs welke bureaux je moet gaan en verder zitten er biljetten in geniet, die reeds ten dele zijn ingevuld en verder tijdens je tocht langs de diverse tafels voltooid worden. Allereerst word je doorgeleucht en de Röntgenologische Dienst maakt in het boekje aantekening, of er wel of geen bezwaar tegen demobilisatie bestaat. Bestaat er bezwaar dan blijft de man natuurlijk onder behandeling van de militaire arts. Na het doorlichten volgt er een bezoek aan de Herkeuringsraad. Hier kan beslist worden of de man in aanmerking komt voor ziekengeld, waarvoor hij wel of niet geschikt is in het burgerleven, of hij naar een specialist, naar een Militair Hospitaal of naar het Medisch Kamp moet.

Het Medisch Kamp omvat de administratie van alle militairen, die wegens ziekte nog niet uit de dienst ontslagen kunnen worden. De volgende stap naar de burgermaatschappij is het bezoek aan de Sociale Dienst. Het is immers het laatste contact dat men heeft met het militaire apparaat, als men in het Demob. Centrum is en daarom zijn er daar enkele officieren aanwezig, die je nog met raadgevingen kunnen bijstaan. Een arbeidsbureau is er dus niet gevestigd. Men heeft er geen baantje voor het uitdelen. Maar wegwijis maken kunnen ze er je wel.

Zijn er moeilijkheden die je het beste met een geestelijke kunt bespreken, dan is ook daartoe de gelegenheid. Die Sociale Dienst kan bogen op belangrijke successen. Het zal o.a. de eerste keer niet zijn, dat een huwelijk, dat bijna gestrand was, daar op zo'n kaal en

uitrustingsstukken, die zouden kunnen vertellen van patrouilles en gevechten, van modder en stof, Jappen laarzen zijn er bij en schoenen van Brits-Indiërs met die grote, platte neuzen. Sluipschoenen met de sawah-klei er nog aan. Vechtpetjes met namen op de klep: Toos, Willy of een Indische naam..... Etensblikjes in allerlei vorm. Een enkele buitgemaakte dolk vinden we nog.....

Dit was bureau-inname. „Ik weet”, zegt de luitenant, die hier de scepter zwaait, „dat ik chronisch beduvelsd word. Laatst kwam er een man inleveren, die voor f 120.— aan goederen miste. „Kwijtgeraakt tijdens actie” zei hij. Wij zaagden hem eens door en eindelijk zei hij: „ogenblik”. Hij liep de gang op en kwam tevoorschijn met een tweede koffer, waarin natuurlijk de ontbrekende

..... De fourier als uitdrager

Foto Terpstra.

sober militair kantoor weer in rechte banen werd geleid.

Een militair zal b.v. na zijn ontschepping niet naar huis gaan maar naar-wie-weet waarheen. De vrouw zoekt contact met de Sociale Dienst en men maakt met haar de afspraak aanwezig te zijn op de dag, dat haar man zich op het Demob. Centrum moet melden. Dan zijn de partijen in ieder geval bij elkaar en met wat verstandig praten is dikwijls veel te bereiken. De praktijk heeft dit uitgewezen. Verder is in het Demob. Centrum vanzelfsprekend een fourier aanwezig. Een fourier? Er staan verscheidene tafels, waarvoor de demobilisant zijn koffertjes kan leegschudden. En diep in zijn hart voelt iedere militair dit als „het” ogenblik. Hij levert zijn spullen in en weet, dat hij daarmee het militaire tijdperk van zijn leven afsluit. We gingen een kijkje nemen op de rustkamer, zoals dat heet, maar de naam vlooienszolder zou beter geweest zijn. „Met de warme dagen zo'n stuk of 8 per dag”, zei een fourier. Daar op grote hopen liggen de

uitrustingsstukken.” Je kunt het proberen...

Ander geval. Een licht met zijn been trekkende man miste een enkelstuk. Kwijtgeraakt, toen hij op een landmijn trapte, zei hij. „Geloof U me niet?” Hij trok zijn rechter schoen en sok uit. Inderdaad. Die voet was gewond geweest. Jammer evenwel, dat zijn linker enkelstuk mankeerde.

Omdat er nog wel eens iets weg is, zit in dat Demobilisatie-boekje ook een rekening, waarop de fourier de mankerende voorwerpen in rekening brengt. Wees dus zuinig op je uitrusting. En brengt die fourier het in rekening, word dan niet boos, want je kunt moeilijk vergen, dat hij de ontbrekende voorwerpen voor je betaalt. Doe niet zo kwaad tegen de fourier als laatst een man deed, zodat de fourier vreesde vanachter de tafel „gehaald” te worden en daarom zo lang een mannetje van de wacht leende. We zullen ook nog even achter de schermen kijken. Op dat bureau inname behandelt men ook de uitgifte. Dit weet geen enkele militair. Wel weet hij dat hij een voorrangkaart voor

Bezint eer ge begint

het kopen van een burgerpak heeft ontvangen. Maar hij weet ook weer niet, dat zo'n burgerpak van betere kwaliteit en goedkoper is, dan de burgers kunnen kopen. De vervaardiging van de pakken, ook het inkopen van de stoffen loopt via deze militaire instantie, die medewerking heeft van een burgerfirma in Utrecht.

We gaan weer een stapje verder: nu moeten groot verlof-pas of (voor O.V.W.'ers ook nog) het ontslagbewijs in orde gemaakt worden. Hierbij komt dan nog het papier, dat naar de burgemeester van de stad van inwoning moet. Je wordt ingedeeld in een vredesonderdeel en... moet de duiten halen.

Die duiten brengen een uitgebreide administratie met zich mee. Je krijgt je geld, vanaf het ogenblik van debarkatie tot het einde van je ontschepingsverlof en het tientje voor iedere maand, dat je in Indonesië in werkelijke dienst bent geweest. Dit laatste mits je je niet tijdens je dienst zwaar misdragen hebt. Dit betreft natuurlijk alleen zeer ernstige gevallen. Ook wordt nog uitgekeerd een erecertificaat, indien gewenst in lijst en een bewijs, waarop je je stamkaart bij het distributiekantoor terug kunt halen. Maar ook zonder die stamkaart krijg je te eten, want alles is bonvrij verkrijgbaar, uitgezonderd kolen en koffie.

Die rondgang door het kamp neemt een aardig tijdje in beslag en het spreekt vanzelf, dat je bij deze gelegenheid voor de laatste maal Rijksvvoeding geniet.

Met dit laatste prakje militaire kost in je maag, een bom duiten in de zak en de militaire getrainde corpus, gehuld in een onwennig zittend burgerpak, waarin je natuurlijk 's ochtends al op reis gegaan bent, verlaat je het demobilisatiecentrum der Kon. Landmacht. Je bent burger geworden. Doodgewoon burger. Toen wij het kamp uitwandelden, zagen we juist een paar gedemobiliseerde kameraden en vroegen: „Hoe voel je je nu?“. „Als een vis op het droge“, zeiden ze.....

AMSTERDAM WIL ZIJN TERUGGEKEERDE SOLDATEN AAN WERK HELPEN.

De burgemeester van Amsterdam heeft onlangs een werkcommissie ingesteld uit de demobilisatieraad Amsterdam, welke tot taak zal krijgen de tewerkstelling van de uit Indonesië terugkerende militairen krachtig ter hand te nemen.

Bij de installatie wees de burgemeester erop, hoe uit Amsterdam ongeveer negenduizend militairen naar Indonesië zijn vertrokken, waarvan er ongeveer drieduizend zijn teruggekeerd. Voor 5 à 6000 militairen zal in de loop van een jaar werk moeten worden gevonden.

Tot nu toe is de tewerkstelling zeer gunstig verlopen, slechts tweehonderd, voornamelijk jongeren beneden 25 jaar, staan nog als werkzoekende bij het gewestelijk arbeidsbureau ingeschreven.

MILITAIREN IN INDONESIE DEDEN HET BETER

In Indonesië is dit jaar het derde midstandsexamen Algemene Handelskennis afgenomen voor leden van de Nederlandse strijdkrachten overzee. In 33 plaatsen namen aan dit examen 1055 kandidaten deel. Hiervan werden naar de *Nieuwe Haagsche Crt.* verneemt, afgewezen 310, d.i. 29.4 pct. en slaagden er 745, of wel 70.7 pct.

Dit percentage is dus belangrijk hoger dan dat van het aantal kandidaten dat in Nederland examen heeft gedaan (56 pct.).

(*Nieuwe Haagsche Crt.*)

WANNEER je als militair van boord stapt, zo uit het verre Indonesië, dan begint voor velen het gewone, het burgerleven weer. Tijdens en na het militaire verlof kom je voor een heleboel beslissingen te staan.

Beslissingen, die niet alleen voor de eerste weken of maanden van betekenis kunnen zijn, maar voor jaren, ja zelfs voor het leven. Een rijp overwegen van mogelijkheden en dikwijls moeilijkheden is hard noodzakelijk. Kies zeker niet altijd de weg van de minste weerstand. Je hebt er spijt van en gedane zaken nemen geen keer.

Zodra je van boord stapt heerst er een prettige stemming; de ontvangst is gul en hartelijk. Dat was het feest, maar nu na het bal. De feestrok zal dan verwisseld moeten worden voor het gewone pakje, voor het NORMALE LEVEN.

Je zult weer deel uit moeten maken van gezin, fabriek of kantoor, van de club, van de straat en van de kerk. Juist hier kom je voor de beslissingen te staan. Daarom: bezint eer ge begint.

Zeker, je wordt niet zo maar aan je lot overgelaten. De Overheid heeft in de vorm van DEMOBILISATIEVOORZIENINGEN een reeks mogelijkheden geschapen om de overgang naar het burgerleven te doen slagen. Dit besluit is echter geen feestplan, evenmin als het entreebiljet voor luilekkerland. Lees en bestudeer het Besluit Demobilisatievoorzieningen nauwkeurig. Een overzicht er van vindt ge in „In een notedop“, een boekje, dat kort voor of tijdens de repatriëring uitgereikt wordt.

Neem alles goed in je op. Overweeg je kansen en benut ze. Als je gedemobiliseerd bent, is er wellicht niet meer die mogelijkheid. Bepaat je TOEKOMST met de huisgenoten, vrienden, kennissen, met je werkgever of leermeesters.

Maak gebruik van het Gewestelijk Kantoor van de Sociale Dienst en van het Plaatselijk Demobilisatie Comité. Ook het Thuisfront, waarmee je eventueel contact onderhouden hebt, zal je met raad en daad terzijde willen staan.

Benut allereerst je verlof goed. Zie rond wat er zoal veranderd is in Holland. Maak gebruik van de Spoorwegen, je hebt immers enige tijd vrij vervoer. Bezoek je familieleden, kennissen, maar vergeet ook mogelijke werkgevers niet en..... bekijk ook eens je land.

Besteedt het geld dat je ontvangen hebt goed; namelijk voor het doel waarvoor het gegeven wordt, voor burgerkleding en eerste behoeften. Ver-bioscoop en ver-café het niet te veel. Zet het ook niet om in cadeaux, je hebt je geld hard nodig.

Wees niet te haastig, kijk op je gemak uit naar een baan, zo je er geen had. Verander niet te overhaast van beroep of werkgever. Ook hier geldt het oude spreekwoord: schoenmaker blijf bij je leest. Ditzelfde is er ook ten aanzien van de politiek en ten aanzien van je meisje en je vrienden.

De politiek is als steeds een moeilijk ding. Je kunt dit zo maar niet een-twee-drie beoordelen en overzien. Laat je door ervaren mensen hieromtrent inlichten en kies zo nodig na rijp beraad.

Ook de keuze van een meisje of vrouw vergt zeer zeker een rijpe overweging. Ga niet hals over kop te werk. Overschrijdt pas de demarcatielijn van het huwelijk, wanneer je elkaar goed kent.

Laat je oude vrienden niet in de steek. Ook niet hen, die je verzorgd hebben met alle mogelijke gaven in Indonesië. Je dient weer zo gauw mogelijk burger te worden, dat is in de eerste plaats een zaak voor jezelf. Iedereen zal daaraan mede willen werken. Maar zij verwachten ook, dat jullie dat doen.

Demobiliseren betekent ook wel in de rij staan. Je hebt voorkeursrechten, maar ondanks dat is het niet altijd mogelijk, dat je op je wenken bediend wordt. Blijf kalm..... en rook een cigaret, met of zonder heimwee naar Indonesië. Bedenk, dat er overal instanties zijn, die je willen en kunnen bijstaan. Zij zijn er voor de demobilisant, gebruik ze. Dit geldt zeker ten aanzien van de huisvesting. Dit is en blijft voor een ieder in Nederland een moeilijk probleem. IJzer valt hier niet met handen te breken. Je wordt met voorrang behandeld, dat ligt wettelijk vast, maar eis dan niet het onmogelijke.

vraag ook hier bijstand.

Bezint, eer ge begint aan het burgerleven. Er is voor enkelen nog een geringe mogelijkheid om in militaire dienst te blijven, doch benut ook de kansen in het bedrijfsleven. Zorg, dat je geschoold in een functie geraakt. Dit houdt voor het militaire leven in: met een rang. Voor het bedrijfsleven: leven met een zekere vakbekwaamheid. Verzoek om geschoold te worden, ook de toekomst van Nederland vraagt er om. Voltooi zoveel mogelijk je studie..... en zit ook 's avonds niet stil, maar volg een cursus. Je moet toch een behoorlijk loon of salaris kunnen verdienen, anders valt ook de demarcatielijn van het huwelijk moeilijk te overschrijden.

Mogen de hier gegeven wenken, welke allen ongetwijfeld bekend zijn, nog eens in herinnering worden gebracht?

Met de mensen, die voor jullie thuis kwamen, zijn de ervaringen over het algemeen niet ongunstig. Zorg dat dit van jullie ook gezegd zal kunnen worden.

Of beter: overtrek ze. Kijk uit je doppen, en toon dat je pit hebt. Denk er om, dat je kwartiermakers bent voor degenen, die na jullie komen.

Wie lang uit Holland is weggeweest en in Indonesië een vreemd en soms opwindend leven heeft gehad, staat hier in het rustige Moederland in het begin wel een beetje raar te kijken, en voelt zich niet direct thuis.

Nederland heeft op een kalme overdachte wijze voor de demobilisanten voorzieningen getroffen. Het verwacht dat je er gebruik van maakt. Als je je bezint voor je begint, dan zal de aanpassing niet lastig en niet lang duren, en dit is tot voordeel van jezelf en van Nederland.

Drs. J. M. M. Hornix
Res. Kapitein bij de
Psychologische Dienst
van de Kon. Landmacht

OPEN VIZIER

Contact Orgaan van de U-Brigade

VERDER JARIGHEID

ONS

REGIMENTSDOEL**DE KLEWANG****ARTILLERIE COURANT**

Wat anderen schreven ...

Hier zijn we dan weer, na een lange tijd van afwezigheid. Oorzaak: plaatsgebrek. Maar we zullen direct een goede start maken met een der beroemde gedichten van Hager Pukam, uit zijn bundel „Voze Verzen”.

SMEECKBEEDE AEN DEN PHOERIER
(Vry naer Vondel)

Hoogheedele Phoerier, neygh voor een
Wyl' Uw Ooren

En wilt de Smeekbee van 't gemeene
Voetvolck hooren

Wy staen hier voor U met versleten Inter-
locken

De groote Teen steekt ons door de
Capotte Socken

Van onze Onderbroeck raecten wy schier
het Cruysch kwyt

Dit waerdeloze Vodt spot met het Begrip
Cuyscheydt

Ons daeghlycks Cloffie viel ten Prooy aan
de Slytaege

De Zondaghsche Tunieck is nogh slechts
een Ravaege

Wy zien ons stracks wanneer die Toestandt
blyft bestaen

Met onzen Coppel sadya ter Appelle gaen.
Nu is het ons bekendt, hoezeer of wy oock
smecken

Zelfs een Phoerier can Yzer niet met
Handen breeken

Maar wie ter Waereldt weet; wellicht zit
het ons mee

En comt dit Smeeckschrift oock by 't
hoogher D.K.G.

Hager Pukam.

Voor degene die voor zijn repatriering nog even een bezoekje bij de tandarts wil afleggen, deze hartversterking, die wij uit de „Artillerie Courant” peurden.

Tandarts

„Ik heb een tante gehad” zo sprak de soldaat met wie we samen in de wachtkamer van de tandarts zaten, „ik heb een tante gehad, die ging ook naar de tandarts voor kontrollie. Begrijp me goed, nergens last van, alleen maar kontrollie”. „Ja?” zeiden we geïnteresseerd. „Affijn, die vrijer gaat met zo'n scherp hakje de boel langs en die stuit op een klein gaatje in de voortand. Niets bijzonders, dacht m'n tante. Een onmondig klein loerissie van een gaatje. Affijn, die smoelensmid grijpt de boor en gaat aan het spitten. Nou je weet zelf wat dat is, boren aan de voortand”.

„Ja, ik weet precies wat dat is”, beaamden we toonloos en deden een vergeefse poging om het gesprek in andere banen te leiden. Maar die soldaat was halsstarrig en vervolgde: „Affijn, was t-ie zo aan het boren, schiet die boor van die tand af, zo in het tandvlees”. „Cigaret?” vroegen we diplomatiek. „Ja, het is maar Escort hoor. Hoe vind je die nou?”

„Och, gaat wel, maar ik was toch van mijn tante aan het vertellen?”

Waar was ik ook weer? O ja schiet die boor zo kledder, in het tandvlees. Nou man bloeden, bloeden, fantastisch, als een rund”. „Zeg, 43 RVA, is ook onderweg he?” onderbraken we in een laatste wanhopige poging. Maar de soldaat was onverstoorbaar. „Nou, m'n tante is heus geen doetje maar toen werd het 'r toch wel een beetje te grijs. Maar ik zal je ook vertellen dat dat geen gijntje is. Ga je eigen maar na, boren aan je voortanden. Man, dat is zo'n kelere gevoel. En dan moeten ze nog uitschieten ook met dat kreng”. Toen verscheen de tandenpeuter in de deuropening. „Volgende patient”. Wezenloos strompelden we de spreekkamer in. „En dan was dat nog een burgertandarts” riep die soldaat ons nog na.

Het lijfblad van 33 A.A.T., te Medan, dat de toepasselijke naam „Krab” draagt, plaatste enige advertenties, waarschijnlijk tegen gereduceerd tarief, gezien de inhoud:

Diversen

Njonja Kopidik. Helderziende en Astrologe. Vertelt U op 2 jaar na precies Uw demobilisatiedatum. Handje kijken en uitkruisen volgens Mokums systeem. Speciaal tarief voor de Ite Div.

Bezoekt de cantine van 33 A.A.T.

Gratis drinken voor 80 jarigen en ouder, mits onder geleide van Vader en Moeder. Geregelde aanvoer van verse stroop en koeken.

Huwelijk

Heer met linkerhouten been, maat 43, zoekt heer met rechter houten been, dito maat, om gezamenlijk een paar bruine schoenen te kopen. Brieven onder no. 609 bur. v.d. blad

Personeel aangeboden

Beschaafde A.A.T'er, monteur, z.z.g.g. als badmeester in Indonesië, Knappe, slanke verschijning, vriendelijk gebouwd. Liefst intern. Heeft een reuze duik over zich. Br. onder nr. M. 345 bur v.d. blad.

„Kijk in de Pot” van 5-3 R.I. laat Pottetijker het deksel oplichten van een haring-ton. Dit kwam

Uit de harington

Daar zaten we weer. Achter op de bak en rondom ons allerlei rare producten, waar een kok eten van tracht te koken en welke officieel aangeduid worden met: fourage.

Het is altijd prettig met zo'n fouragewagen mee te hobbelen. Je hoort er 't laatste nieuws, het is soms net een Rotterdamse tram, gevuld met winkelende dames.

„Wij benne de bewaking”, verklaarde er een, met een petje waarvan de klep een verlengstuk van zijn rug scheen te zijn. „O”, zei ik vol ontzag voor deze dappere krijger. Het bleek een aanloopje voor een gesprek te zijn. „Je mot er teuge kenne he?” zei hij weer. „Anders een groot verschil met de actie. Man, op Supat kreges we een massa aanval, duizenden tegelijk stormden op ons af”. „O, ja?” rilde ik. 't Petje keek vernietigend en toen volgde er een verhaal, waar een beeldroman nog maar een leesboek 1e klas L.S. bij was. „Zo, zo” zei ik. „Ik was ook met de actie op Supat, maar ik heb er niets van gemerkt”. „Ik g.g.g. geloof dat we regen krijgen” zei des petjes eigenaar en z'n hoofd vertoonde veel overeenkomst met de tomaten naast hem.

„Bewaar je sterke verhalen maar voor thuis joggie” plaagde z'n maat. Maar de „bewaking” had alleen maar oog voor de natuur.

„Ik kom juist uit 't hospitaal” zei een ander reisgenoot en hij keek droefgeestig. Hij tikte op z'n hart en fluisterde: „Maagoperatie”. „Schuld van de Welzijnsverzorging. 't Is onverantwoordelijk” steunde hij. „Toch geen vergiftiging?” vroeg ik. „Nog erger” antwoordde de droefgeestige. „We aten rolmops. Ik had er juist zes op en toen vertelde men mij dat er stokjes in verstopt waren. 't Ergste was, ze lagen dwars in mijn maag. Je voelde ze zo zitten”. Hij keek mij zo melancholiek aan en zei snikkend: „Ik had er geen last van, maar juist was er een order afgekomen dat de lege stokjes ingeleverd moesten worden..... Zij zijn er gebroken uitgekomen. Nu moet ik ook nog statiegeld betalen”.

De wagen stopte. We waren er. (Noot Red. Wbr. Na gedane informatie bij Legerhospitaal bleek ons, dat dit verhaal wel met een korreltje zout genomen dient te worden. Er zijn nl. niet 6 stokjes doch slechts 5 stokjes langis operatieve weg verwijderd. Bovendien leken die stokjes verdacht veel op saté-stokjes, verklaarde de behandelend geneesheer ons. Vermoedelijk hebben wij hier dan te doen met een uiterst geraffineerde poging tot oplichting van de Vereniging tot Instandhouding en Verzorging van Gediplomeerde Satéverkoopers- en Bereiders (in de wandeling beter bekend als de VIVGSB) die op illegale wijze haar kas tracht te spekken.

De Dienst Welzijnsverzorging is hiermede van alle smaad gezuiverd. Wij willen nog eens met nadruk er op wijzen, welk een ongunstige uitwerking dergelijke roddelpraatjes op het Thuisfront heeft.

Overdrijving schand, dat is weer duidelijk gebleken!

De „Artillerie Courant” heeft de geschiedenis van de demobilisatie in haar loop gevolgd en kwam tot de volgende onthulling:

3 Nov. '49. „Heb je het gehoord, de Legercommandant heeft het zelf gezegd.....”

11 Nov. '49. „Heb je het gehoord, de Legercommandant heeft niets gezegd.....”

3 Nov. '50. „En toch gaan we spoedig demobiliseren.....”

Hetzelfde blad hoorde hoe een nieuwe eenpitter tot een oude eenpitter vroeg: „Zeg, laat jij je gewoon met je en jou aanspreken door de manschappen?”

(Nu een ander er het eerst over begonnen is, willen wij niet verhalen dat ditzelfde probleem ook ons dag en nacht bezig heeft gehouden. Gelukkig heeft het gevoel voor krijgertuchtelijke verhoudingen dat onder de minderen leeft, ons van dit dilemma bevrijd: het is „U” geworden).

De Blauwe Wimpel,

einde van sportieve maar kostbare strijd?

130 jaar geleden scharrelde een vreemdsoortig scheepje over de Atlantische Oceaan. Bijzonderheden? Het was 350 ton groot, dus wat we tegenwoordig een forse kustvaarder zouden noemen. Het kon zich beroemen op een stoommachientje dat met zijn ene cylindertje een vermogen van 90 pk ontwikkelde en het schip een „snelheid” van 6 knopen gaf. (1 knoop = 1 zeemijl per uur = 1855 m/uur).

Dit scheepje heette de „Savannah”. Slechts bij windstilte maakte het gebruik van de machine omdat het, bij een verbruik van een ton kolen per drie uur, slechts 225 uur kon varen! Geen wonder dat de trotse schoeners en barken, met hun torenhoge masten en breed-gebolde zeilen laatdunkend neerkeken op dit hijgende geval, dat met zwartberookte zeilen en bemanning de pionier der stoomvaart was. De „Savannah” had vier weken nodig om van Amerika naar Engeland te varen.

In Augustus 1938 zette een zeekasteel koers naar het Westen, over een Atlantische Oceaan die dezelfde gebleven was. Het was de 81.000 ton metende „Queen Mary”, die met een gemiddelde snelheid van ruim 31 knopen, in 3 dagen, 20 uur en 42 minuten de 2938 mijlen aflegde. Het kreeg de Blauwe Wimpel, omdat het het snelste schip bleek te zijn. Niet het grootste, want hiermee hebben de Fransen met hun „Normandie” (zaliger nagedachtenis) de Engelsen bij de neus gehad, door de tonnenmaat van hun sierlijke favoriet 3000 ton te laag op te geven, zodat de „Queen Mary” nog een 2000 ton beneden de inhoud van de „Normandie” blijft.

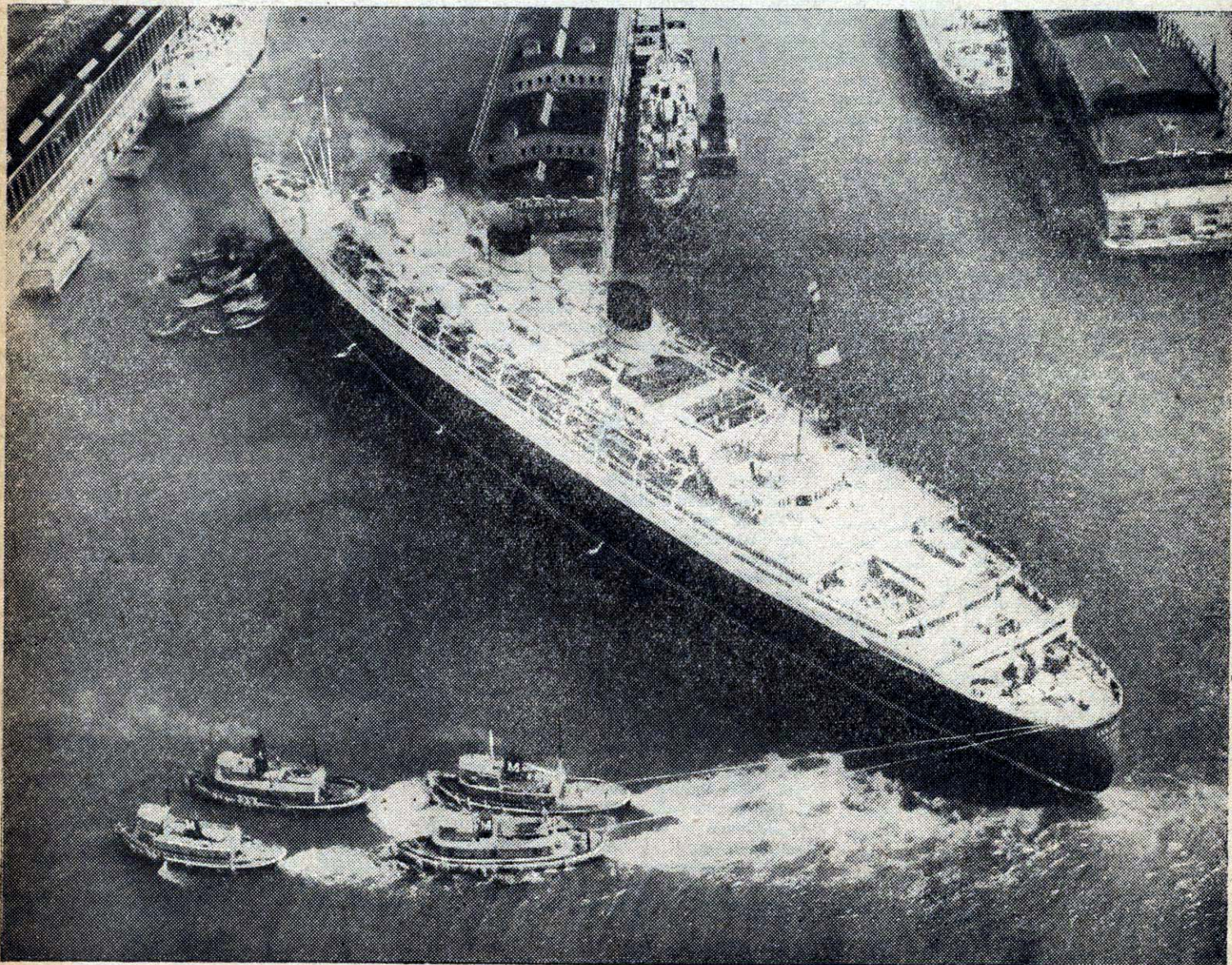
De Blauwe Wimpel dankt zijn bestaan aan de trotse gedachte van de directie van de Inman Line, eigenares van de toenmalige kampioen „City of Berlin”. Het blauw-zijden lint zou in de voorste mast gevoerd worden. Dat was in 1875. De hooghartige schoeners waren toen allang antiek.

Deze wedstrijd in scheepsbouw werd zeer populair en is tenslotte uitgevochten tussen Duitsland (Bremen, Europa), Italië (Rex), Frankrijk (Normandië) en Engeland (Queen Mary, Queen Elisabeth), waaruit Engeland als triomfator tevoorschijn kwam.

Het is nu wel zeker dat aan deze strijd een einde komt. Daar zijn belangrijke redenen voor. In de eerste plaats eist de luchtvaart een groot aantal passagiers op en in de tweede plaats is dit bouwen van steeds grotere en steeds snellere schepen een erkwetstie geworden. Bij passagiersschepen is dit een duur experiment en het is bekend dat de regeringen de exploitatie van schepen als de „Queens” belangrijk steunen. Voor elke overtocht moet geld bijgepast worden. Deze reuzen zijn nl. niet rendabel.

Vandaar dat de Hollanders nooit meegegaan hebben aan deze kostbare wedstrijd, hoewel zij op scheepsbouwgebied niet direct achterlijk zijn. Een Hollandse koopman houdt van een grapje op zijn tijd, maar geld weggeven aan een grill is hem vreemd. Dat steekt hij dan liever in een luchtvaartmaatschappij, zoals de K.L.M. van Plesman. Daar ziet hij nu kostbare deviezen uit groeien, kostbaarder dan de duurste blauwe zijde.

Ad.

De motoren van acht sleepboten draaien op volle toeren om de „Queen Mary” op haar plaats te brengen in de haven van New York

Foto USIS.

Aan de Utrechtse militairen overzee

De burgervader van Utrecht schreef aan de Utrechtse militairen die in Indonesië verblijven, een brief, waarin hij hen iets vertelt over het leven en het streven in de oude Domstad. Hoewel deze brief gericht is tot een bepaalde categorie militairen, nl. zij die in Utrecht woonachtig zijn, geeft zij toch een duidelijk beeld van de langzame doch zekere vooruitgang der economische toestand in ons land. Derhalve laten wij de brief, die bij verschijnen van dit blad enige maanden oud is, hieronder volgen:

Beste Stadgenoten,

AL enige tijd ben ik van plan, om jelui eens een brief door middel van de militaire pers in Indonesië te schrijven, doch een burgemeester wordt nu eenmaal tegenwoordig dermate onder paperassen en conferenties bedolven, dat —zelfs 's avonds— geen tijd voor hem overblijft om zijn gedachten te ordenen voor een iets uitvoerig epistel naar Indonesië. Vandaag heb ik mij nu maar eens vrij gemaakt, en vanuit mijn kamer, met uitzicht op de door de najaarszon beschenen Oudegracht, richt ik mij met een „Hallo, halo hier is Utrecht” tot mijn militaire stadgenoten overzee.

Die grachten behoren toch wel tot de mooiste stadsgezichten in onze stad. Jelui herinnert je waarschijnlijk wel, dat er ijzeren hekken („balies” geheten) omheen staan en dat er langs het water lage kaden zijn, die men „werven” noemt. Deze werven verkeren sedert jaar en dag in een ergerlijke staat van verwaarlozing; de bestrating er van is op vele plaatsen kapot en opgebrosen, de waterkant is brokkelig, en er is dikwijls veel rommel opgeslagen, ja zelfs zijn er hier en daar lelijke huisjes opgebouwd. Een dergelijke verwaarlozing hebben de zg. werfmuren ondergaan, de muren welke de werven met de straatkant verbinden; deze zijn op vele plaatsen in een zodanige staat van verval, dat er zelfs gevaar is voor inzakking. En verder zijn de ramen en deuren in die werfmuren, welke toegang geven tot de onder de straat gelegen „kluizen” (opslag-kelders) in de loop der tijden zó verknoeid en veronachtzaamd, dat daar ook nodig eens iets aan moet gebeuren.

Nu worden er plannen uitgewerkt, om de gezamenlijke werven, werfmuren en balies langs de grachten (de Oude, de Nieuwe en de Kromme Nieuwe Gracht) geheel te herstellen, zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat. De schoonheid van de stad, die terecht trots is op haar aanleg uit vroeger eeuwen, zal er stellig aanzienlijk door winnen. Natuurlijk kost dat herstel heel veel geld en tijd, maar men is er reeds aan begonnen: de werven rechts, tegenover het stadhuis zijn al enkele maanden geleden onderhanden genomen, en de meest bedreigde plaatsen zullen thans spoedig volgen.

Ik vertel jelui dat, omdat ge wel benieuwd zult zijn naar wat er also uiterlijk aan de stad verandert. In dit opzicht is de bouw van nieuwe woningen natuurlijk het meest belangrijk: duizenden gezinnen smachten ook in Utrecht naar betere huisvesting. Welnu, er verrijzen honderden nieuwe huizen, voor-

namelijk in „Pijsweerd” dit is de buurt ter weerszijden van de spoorlijn naar Amersfoort bij de Vecht.

Voorts wordt er ook veel gebouwd, in de zg. „schapenbuurt” ter zijde van de spoorlijn naar Woerden, vóór de grote brug over het kanaal.

Er is weinig bouwterrein meer beschikbaar binnen de gemeente Utrecht. Zoals jelui misschien weten zijn de gemeente-grenzen vanouds nauw en grillig om de stad heen getrokken, ja op verschillende plaatsen zelfs zijn de nieuwere stadsbuurten aanmerkelijk over de gemeentegrenzen heen gegroeid. Zo ligt een grote wijk terzijde van de Amsterdamse straatweg ongeveer van de Marnixlaan af, buiten de gemeente Utrecht namelijk in Zuilen. Voorts behoort Tuindorp geheel tot Maartensdijk en de wijk Hoograven (langs de Vaartsche Rijn, tegenover de Rivierenwijk) tot Jutphaas. Het spreekt wel van zelf, dat dit, niet alleen met het oog op de woningbouw en de vestiging van industrieën, een hoogst ongewenste toestand is.

Het is op den duur niet houdbaar, dat allerlei diensten welke de gemeente Utrecht aan de bewoners biedt (politie, electriciteit-gas-waterlevering, stadsreiniging, onderhoud van straten en wegen, verkeersmaatregelen, onderwijs enz. enz.) in een willekeurige straat of zelfs huis moeten ophouden, of op het gebied van een aangrenzende gemeente moeten worden uitgeoefend.

Sedert vele jaren is reeds over de gemeentegrenzen gedokterd, en nu ziet het er eindelijk wel naar uit, dat die grenzen verlegd zullen worden zó, dat de gemeente Utrecht uit haar keurslijf komt en zich op ruimer gebied kan ontplooiën. De activiteit van de stad en de belangen van al haar bewoners zullen er zeker mede gebaat worden. Er is een plan waarbij aan alle kanten van de stad onbebouwde gebieden binnen de gemeente zullen worden getrokken, zelfs tot en met de fraaie bossen van Amelisweerd en Rhijnauwen. Het spreekt wel van zelf, dat deze terreinen met inbegrip van de oevers van de Kromme Rijn niet bebouwd zullen mogen worden en voor recreatie behouden blijven.

Een gemeentelijke grenswijziging heeft heel wat voeten in de aarde; zij kan slechts geschieden door de wetgevende macht, dus met medewerking van de Regering en de Staten-Generaal. De procedure is vrij ingewikkeld, maar de eerste stappen (het opmaken van een plan door Gedeputeerde Staten van Utrecht) zijn gezet, en binnenkort zullen de gemeenteraden van de hierbij betrokken 11 gemeenten (die gebieden aan Utrecht zullen moeten afstaan, terwijl twee —Zuilen en Oudenrijn— zullen worden op-

geheven) hier over beraadslagen. Het is te verwachten (nu moet ik voorzichtig zijn!) dat de grenswijziging binnen anderhalf jaar haar beslag zal krijgen.

Ik zal nu verder gaan met iets te vertellen over het uiterlijk aanzien van de stad. Op 4 Mei —de dag vóór de Bevrijdingsdag— is, zoals jelui weet, door Prins Bernhard het grote monument voor de gevallen in de oorlogsjaren op het Domplein onthuld. De vrouwenfiguur die een fakkel draagt, staat daar in lichtkleurige steen —het beeld met voetstuk is ongeveer 13 m hoog— voor de Domkerk; als je uit de Servetstraat onder de Domtoren doorloopt rijst het statig en indrukwekkend op tegen de hoge bakstenen muur van de kerk. Het beeld is destijds in vier delen uit de werkplaats in Den Haag naar hier overgebracht. De beeldhouwster, mevrouw Corinne Franzen, is een tengerere vrouw; het is bewonderenswaardig dat zij het geheel zelf gebikt heeft, een zware arbeid! Over de artistieke verdiensten van het beeld zijn de meningen — gelijk bij vrijwel elk modern kunstwerk— verdeeld. Ik vind het 't mooiste en meest waardige van alle verzetmonumenten in Nederland, die ik tot nu toe gezien heb. Na terugkeer kunt gij er zelf over oordelen.

Enkele weken geleden is in de stad, eveneens door Prins Bernhard nog een oorlogsmonument onthuld, namelijk ter nagedachtenis van de mannen van het spoorwegverzet. Dit geschiedde op een Zaterdagochtend in stortregen, haast een tropische regenbui. Het monument staat aan de rechter hoek van de voorzijde van het nieuwe (derde) spoorweggebouw.

Wij waren zoëven in gedachten op het Domplein. Je kunt op 't ogenblik niet van de toren rechtdoor naar het grote monument lopen, want midden op het plein worden weer opgravingen naar overblijfselen van de Romeinse legerplaats verricht. Er is een groot rechthoekig gat van ongeveer zeven meter diep gegraven, waarin men de resten van oude muren ziet. Een dergelijk gat verspert momenteel ook de ingang van de Voetiusstraat bij de Domstraat. Door die opgravingen kan men nu precies nagaan hoe in de eerste eeuwen na Christus' geboorte de nederzettingen van de Romeinen (legerkampen, met dienstgebouwen en grachten) vlak bij de vroegere loop van de Rijn in de onderscheidene tijdperken, steeds op dezelfde plaats, zijn gebouwd. Rondom de Domkerk zal de omtrek van het oudste „castellum” (kasteel) door het leggen van een lichtkleurige steensoort in het plaveisel binnenkort worden aangegeven; met witte verf is dit al op de straatstenen gemarkeerd.

Ons andere belangrijke plein, het Vredenburg, ziet er helaas nog steeds rommelig uit. De Jaarbeurs heeft er houten gebouwen opgericht, omdat haar vaste gebouwen wegens de enorme toeneming der buitenlandse inzendingen te klein zijn geworden. Na afloop van de voorjaarsbeurs zijn die noodgebouwen afgebroken, maar dat betekent een zó grote geldverspilling, dat er ernstig over wordt gedacht om ze thans te laten staan. Dit is natuurlijk wel lastig, want dan kan het grootste deel van het plein niet als parkeerplaats voor auto's worden gebruikt (en er is toch al zo weinig ruimte daarvoor in de binnenstad!) en bovendien moest de Zaterdagse markt verhuizen, deze wordt nu in de St. Jacobsstraat gehouden. Ge weet wel, in wijk C. Ik heb daar laatst in de Oranjestraat, een 55-jarig echtpaar gecomplimenteerd. Dat gebeurde op een warme Zaterdagavond, op straat en de hele buurt was op de been om voor het krasse echtpaar te defileren, met muziek voorop. Ja, de wijk C-ers kunnen nog altijd goed feestvieren, dat hebben we ook bemerkt tijdens het bezoek dat Koningin Juliana en Prins Bernhard op 17 Juni aan Utrecht hebben gebracht. De Koninklijke stoet ging natuurlijk door de Willemstraat en hield stil vóór de Jacobskerk, waar de wijk C-ers op straat een fragment opvoerden van „de getemde feeks” een stuk, vertaald uit het Engels naar Shakespeare, dat zij kort te voren met veel succes in de Schouwburg hadden gespeeld. De Feeks zelve werd, na getemd te zijn, aan Hare Majesteit voorgesteld, en het enthousiasme van de mensenmenigte kende geen grenzen.

Overigens hebben wij onlangs in de Lombokstraat een groots winkelfeest gehad, dat ten gevolge had, dat de hele buurt een week lang op stelten heeft gestaan. Ge weet misschien, dat het sinds enkele jaren de gewoonte is, dat de winkeliers uit die buurt een winkelweek houden waarvan de opbrengst aan een liefdadige instelling ten goede komt. Deze maal was het de NIWIN-Kerstpakketten-actie die er de vruchten van plukte. Diverse muziekcorpsen hebben dagelijks geconcerteerd: de straten waren versierd en er was een loterij. De NIWIN ontving f 13.000 voor de Kerstpakketten, waarmee onze burgerij ondubbelzinnig het bewijs leverde, dat zij belangstelling heeft voor jullie werk in Indonesië.

Maar ik ben afgeweken van het Vredenburg, waarover ik nog wilde vertellen dat er in Juli weer een kermis heeft plaats gehad. Ik ben er een paar malen geweest en moet eerlijk zeggen: uitbundige feestvreugde was er niet, er was wel druk bezoek, maar de mensen stonden meer te kijken dan dat ze zich in het spiegelpaleis, de draaimolens of op het vrolijke rad waagden. De menigte was ietwat ingetogen en weinig beweeglijk, zelfs de soldaten van het garnizoen konden er weinig leven in brengen. De Utrechtse bevolking schijnt nu eenmaal —ze staat trouwens zo bekend— zelden uitbundig te kunnen zijn. Misschien heeft deze geest wel tot het goede gevolg geleid dat er gedurende de kermisweek weinig dronkenschap is geconstateerd. Het was een aanzienlijk betere toestand dan verleden jaar, toen er —verscheidenen uwer zullen zich dat herinneren— een tapverbod was uitgevaardigd met als resultaat dat alle café's uit protest na 7 uur 's avonds sloten, dat er betrekkelijk veel dronkenschap heerste en dat er op

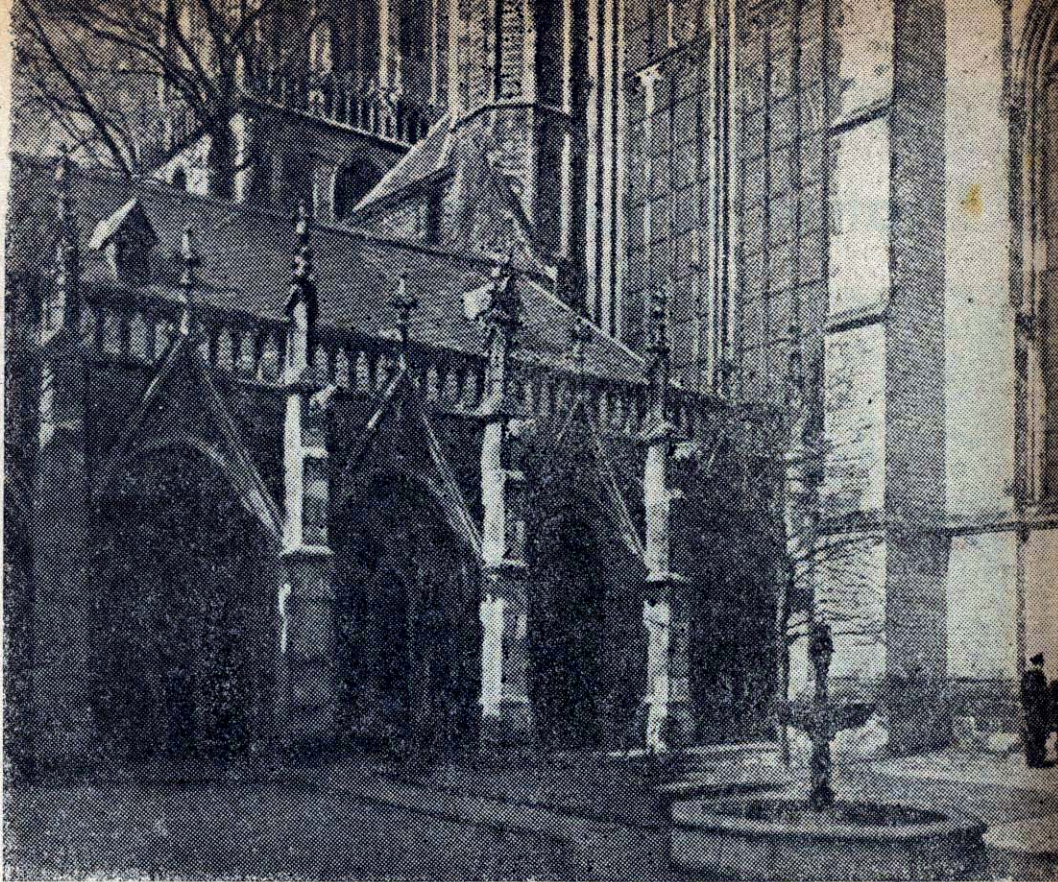

Foto uit „Ons Koninkrijk”

J. G. van Agtmaal

In de schaduw der eeuwen.....

Zondagavond een veldslag met de politie werd geleverd. Dergelijke taferelen zijn nu niet vertoond, en dankzij de medewerking van de zijde van café- en restauranthouders zijn er geen onordelijkheden geconstateerd. Wij kunnen hier de les uit trekken, dat een verbod wel eens averechts uitwerkt en dat het beter is, vertrouwen in de mensen te stellen en te winnen dan ze door dwang te willen opvoeden.

Nu wil ik nog jullie aandacht vestigen op de Burgerdag, die we op 5 Mei in Tivoli voor de jonge kiesgerechtigde inwoners hebben georganiseerd.

Het doel hiervan was, om de 23-jarige burgers, die stemrecht hebben gekregen, te wijzen op de verantwoordelijkheid, de rechten en verplichtingen, die de staatsrechtelijke meerderjarigheid medebrengt. Het was een waardige en aardige bijeenkomst, onder auspiciën van het gemeentebestuur, welke op de aanwezige 600 jonge mannen en vrouwen diepe indruk heeft gemaakt. Utrecht heeft hiermede, geloof ik, een goed voorbeeld gegeven ter stimulering van het Nederlands en gemeentelijk burgerschap; verscheidene andere gemeenten hebben sedert dien het voorbeeld gevolgd, en het door ons aan de jongeren uitgereikt boekje „Burgerrecht is Burgerplicht” is bij ieder zeer in de smaak gevallen. Het volgend jaar, waarschijnlijk weer op de vijfde Mei, hopen we de Burgerdag voor degenen die in 1926 zijn geboren te herhalen en velen van jullie aanwezig te zien.

Een groot deel van de Gemeenteraad heeft de Burgerdag bijgewoond. Sedert dien is, zoals ge weet, de samenstelling van de Raad

gewijzigd. Van de 39 leden zijn er na de verkiezingen, 13 niet teruggekeerd, d.w.z. door nieuwe leden vervangen. Ook in de samenstelling der politieke fracties is een vrij belangrijke wijziging gekomen: terwijl de P.v.d.A 1 zetel verloor wonnen de K.V.P. en de A.R. partij ieder 1 zetel, de V.V.D. 2 zetels en de communisten gingen terug van 5 op 2 zetels. Begin September is de nieuwe Raad bijeengekomen; in die eerste vergadering waren alléén een aantal benoemingen aan de orde, o.a. van de wethouders die alle vijf in het college van B en W werden herkozen, n.l. de heren Bekker, Ploeg, Winkel de Nooij en Van der Vliet. Er is nu heel veel werk aan de winkel, ook in de burgermeesterskamer, maar ik heb wel graag de dagelijkse arbeid onderbroken om aan mijn stadgenoten, die in Indonesië hun militaire plichten vervullen, door deze brief te doen weten dat het gemeentebestuur aan hen denkt. Jelui behoort bij ons, Utrechtse, en als ge terugkeert en met open armen ontvangen wordt in onze gemeenschap, de van gemeentewege georganiseerde ontvangsten van gedemobiliseerden zijn daarvan het bewijs, zullen we ons versterkt gevoelen door jullie werkkraft en energie. De meeste uwer zijn dan van jongelui jonge mannen geworden, gewapend met veel levenservaring, mensenkennis en een verruimde horizon.

Dergelijke mannen hebben wij in deze voor de verdere wederopbouw van ons kleine land zo moeilijke tijd broodnodig. Houdt er, totdat je terugkeert, dagelijks de blijmoedigheid en goede geest in!

Met hartelijke groeten uit je oude stad,

(w.g.) C. J. A. de Ranitz,
Burgemeester,

Laatste Jappen verlaten Java

Oude stenen, blakerend in het zonlicht

DE met het verleden onbekende bezoeker van het thans zo stille eiland Onrust zal op de vraag naar de oorsprong van die naam zeker geen antwoord kunnen vinden aan de hand van de recente historie. Voor de oplossing van dit probleem moet hij verder teruggaan in de geschiedenis van deze landen.

De lotgevallen van het eiland sedert de 17de eeuw zijn nauw verweven met die van de Oost-Indische Compagnie. De drukke scheepvaart op de Archipel, waar zij al strijdend haar handelsmonopolie trachtte te vestigen en te handhaven, noopte de Compagnie uit te zien naar een niet ver van haar centrum gunstig gelegen plek, waar haar schepen de nodige reparaties konden ondergaan en zij vond die op Onrust.

Hier werden haar scheepswerven opgericht, die op het eiland toentertijd een ongekende bedrijvigheid brachten. In die aan strijd zo rijke en veelbewogen tijden, ook voor Onrust, is waarschijnlijk de naam ontstaan.

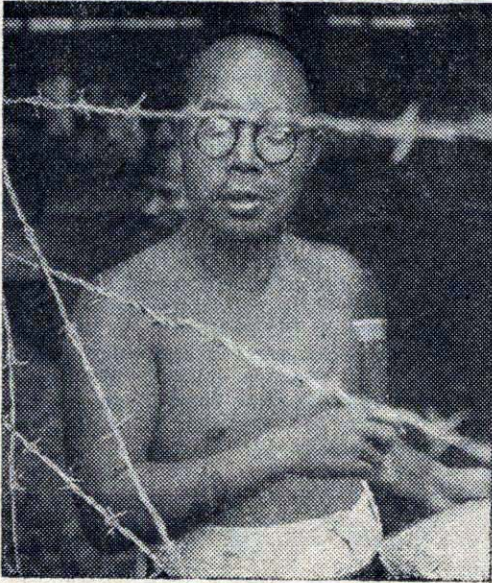
Van dit verleden spreken nu nog de grafstenen op het kleine kerkhof. Zij gaan terug tot nog geen halve eeuw na de oprichting van de Oost-Indische Compagnie (1602) en herinneren ons aan onze voorvaders, die hier geleefd en gewerkt hebben. Ridders der M.W.O. 4e kl. vonden hier hun laatste rustplaats naast de dienaren der Compagnie.

VERBODEN TOEGANG

Als men na een uurtje varen vanuit Priok het eiland nadert, valt een groot bord op: „Quarantaine-station Onrust-Kuiper. Verboden Toegang”. Niet zo lang geleden werden hierheen de pokken-patiënten uit het gebied van Batavia gebracht. Maar de pokken-epidemie behoort al weer tot het

verleden en de patiënten zijn óf hersteld teruggekeerd naar het vasteland óf zij zijn begraven op een naburig eilandje, waar achter een vervallen steigertje een geïmproviseerde houten poort de plaats van de dodenakker aanwijst.

In de eerste week van December werden 630 Japanse oorlogsmisdadigers, de laatsten, die nog op Java vertoefden, naar Onrust getransporteerd. Ze wachtten daar op de dag, waarop ze naar Japan zullen worden teruggevoerd, deze grotere en kleinere machthebbers uit de periode van de Japanse be-

NAKAMURA

.....handige gauwdief.....

zetting; sommigen met een kortere, velen met een lange gevangenisstraf. Maar allen: oorlogsmisdadigers van de slechtste soort.

Er is niet veel meer over van de luister, die deze „godenzonen” eens omstraalde. Hetzelfde hebben wij na de bevrijding in Nederland kunnen zien. Toen de machtswellustelingen eenmaal de kroon was ontnomen, zag men nog slechts een schamel beetje mens.

De oorlogsmisdadigers zijn ondergebracht in barakken. Elke barak vormt een afgesloten geheel, afgezet met prikkeldraad. Daaromheen nog eens prikkeldraad. Binnen houdt gevangenispersoneel een oogje in het zeil, buiten de omrastering hebben militairen van het 1e Mitrailleurbataljon hun posten betrouwen. Die vinden het hier zo gek nog niet. „Lekker rustig en Batavia is ook niet alles”.

Hier brengen de Japanse oorlogsmisdadigers hun dagen door. Kleine mannetjes met kaalgeknipte hoofden. Gekleed in hun korte broeken klossen ze binnen de omheining rond op hun houten sandalen. Ze zijn beleefd, o zo beleefd. Ze staan direct klaar met hun voorkomende glimlach. Diezelfde glimlach, waarmee ze voorheen hun krijsgesvangenen en burger-geïnterneerden lieten verkommeren en aan de dood overleverden..... So sorry en bevel is bevel.....

Ze zijn bezig in de werkplaats met kleermakerswerkzaamheden of het uitpluizen van touw of verdrijven de tijd met een spelletje domino.

In de cellen van een aparte barak zitten de grote „bazen”, de generaals en admiraals, waarvan velen hun verdere leven achter de tralies zullen moeten doorbrengen. De wacht noemt een paar namen op — Ikamura, Yamamoto, Azuma — maar ze zeggen ons niet veel, althans heel wat minder dan hun die deze lieden gedurende de oorlogstijd in Indonesië hebben meegemaakt en voor wie deze namen dezelfde sinistere klank zullen behouden als voor ons Seiss Inquart, Rauter of Christiansen. Hun glorie is vergaan, maar in hun doen en laten zijn ze militair gebleven en de geschiedenis heeft bewezen wat dat zeggen wil.

„EEN CORRECTE MILITAIR”

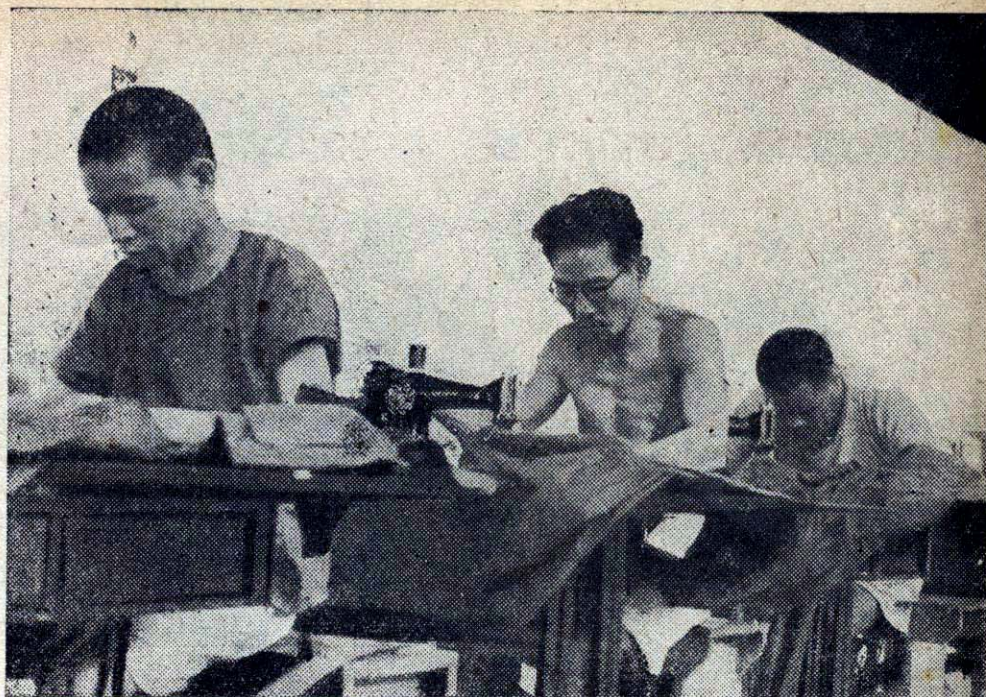
Ikamura is een tijd legercommandant op Java geweest. Hij heeft blijkbaar nogal last van doofheid, brengt tenminste voortdurend

IKAMURA

.....vleesgeworden militarisme.....

met een wantrouwend gebaar de hand achter het oor. Er is een tolk bij de hand in de persoon van Nakamura, een gezette Japanner met een grote hoornen bril op. Het is dezelfde Nakamura wiens naam een tijd lang in de kranten heeft geprikt in verband met de geruchtmakende „Nakamura-schat” affaire, waarbij deze handige gauwdief in samenwerking met de kolonel Nomura kort voor de Japanse capitulatie er in geslaagd was een groot aantal koffers met goud en diamanten, afkomstig uit de pandhuizen hier, bijeen te brengen met het doel deze naar Japan af te voeren. Helaas is van deze miljoenenschat slechts een klein gedeelte achterhaald. Geen domme knaap, deze Nakamura. In een paar jaar tijd heeft hij kans gezien het Nederlands vlot te leren spreken. Echter, de Japanse krijgstuicht is hij nog allerm minst vergeten. Wanneer hij Ikamura nadert, maakt hij een diepe buiging en brengt hij de hand naar het hoofd. Ikamura neemt de houding aan en maakt een lichte buiging. Daarna steekt de generaal zijn kin weer in de lucht. Het is een vreemd schouwspel en het zou op een goedkoop Kitsch-stuk lijken als dit alles niet zo dodelijk serieus werd bedoeld. Deze opperofficier lijkt in zijn korte groene broek niet zeer krijgshaftig. Toch vertegenwoordigt ook hij het vleesgeworden militarisme, hij is de soldaat van de Keizer, die slechts denken kan in termen van absolute machtsverhoudingen. „Ein schneidiger Militär” — noemden de Duitsers, die het weten konden, zo iets, een echte flinke militair, correct tot in de puntjes, maar onder de dekmantel van dat correct militaire konden zonder blikken of blozen de afgrijselijkste wandaden bedreven worden. Ikamura kan heel wat vertellen en heeft van de geallieerden toestemming gekregen om een boek te schrijven over de krijgsvorrichtingen in de Pacific. Wat hem dwars zit is, dat hij als veroordeelde geen uniform mag dragen. Zou hij die niet terug kunnen krijgen met de distinctieven? Wat wij echter

Op het oog heel vreedzame mensen

willen weten is, of de Nederlandse militairen in zijn kampen destijds op dezelfde humane wijze behandeld werden als hij nu. De tolk aarzelt even. Zo iets vraag je toch niet aan een generaal! Dan geeft hij de vraag door. „Waar ik kwam was het in orde”, verklaart Ikamura. Of hij dan dat oude trucje niet kende om de kampen netjes in orde te maken als het bezoek van een generaal-op-inspectie was aangekondigd? Een vreugdeloze glimlach vliegt om zijn lippen. Natuurlijk kent hij dat, doch het onderwerp interesseert hem verder blijkbaar maar weinig.

Op het eiland Onrust is de bedrijvigheid van vroeger eeuwen sinds lang verdwenen. Binnenkort zullen de 630 oorlogsmisdadigers naar hun moederland worden getransporteerd en zal dit plekje grond misschien weer een andere bestemming krijgen. Het was een vreemd bezoek, waarbij veelsoortige indrukken werden opgedaan en waarvan wel het langst in onze herinnering zullen blijven die vroegere grootheden, voor wier wreedheid eens een ieder sidderde en beefde, en die nu bijna vriendelijke burgermannetjes leken. Bijna, als men niet beter wist.

Si Singa Mangaradja

EEN vriendelijk wit kerkje, ergens op een heuveltje temidden van de met een groen waas overgoten sawah's; het torenklokje zingt en nodigt de bevolking uit samen te komen in het bedehuis.

Nauwelijks honderd jaar geleden was hiervan nog geen sprake, slechts een enkele zendeling waagde zich met levensgevaar in het woeste Sumatraanse bergland ten Westen en ten Zuiden van het Tobameer. Met levensgevaar, omdat de Bataks zich zeer zelfstandig voelden en zich met hand en tand verzetten tegen elke vreemde inmenging.

Hadden zij bovendien niet hun eigen God, die wolken, zon en wind regeerde, die zeven jaar kon blijven slapen zonder voedsel tot zich te nemen en daarbij beschermd werd door de geesten? Vereerden zij hem niet als hun mens-geworden godheid, richtten zij niet tot hun leeuwenkoning, de Si Singa Mangaradja, talrijke gebeden om de oogst te zegenen?

In zijn machtige residentie te Bakara, een door bergen omsloten en van de landzijde nagenoeg onbereikbaar plaatsje aan de Zuidelijke baai van het heilige Toba-meer, brachten de Bataks hun godvorst soms na dagenlange tochten over smalle bergpaadjes of in hun wankelende sampans over het meer talrijke bonte en zwarte paarden als een slechts onaanzienlijk huldeblijk, terwijl deze dieren ook veelvuldig geofferd werden op de — thans nog aanwezige — door giftige slangen omkranste offersteen. De Si Singa

Mangaradja sprak zijn dank uit voor deze gaven met gesloten mond, want reeds het zien van zijn behaarde tong was dodelijk, evenals een blik uit zijn vurige ogen als hij vertoornd was. Wee het schepsel, dat de boosheid zijns konings opwekte, hij stierf een ellendige dood!

Zending en gouvernement

Meer dan drie eeuwen was Bakara de vorstelijke residentie van de Si Singa Mangaradja's, totdat in 1882 Ompoe Poelo Batoe, de laatste der Batakse koningen, uit zijn vrijwel onneembare vesting werd verdreven. In de voorafgaande jaren was hij reeds herhaalde malen in botsing gekomen met de zending en het Nederlandse gouvernement, dat in die jaren zijn invloed in de Bataklanden steeds meer uitbreidde.

De Si Singa Mangaradja verzette zich met alle kracht tegen vreemde invloeden en toen in 1873 de eerste blanke zendeling vanaf zijn gewijde grond het Tobameer aanschouwde, ontstak hij in grote woede. Ruim twee dagen belegerde hij de kampong Butar, waarin de zendingen zich teruggetrokken hadden en eerst na veel heen en weer gepraat werd hij overtuigd van hun goede bedoelingen. Doch hij liet de zending niet ongestoord verder werken, hun activiteit kon immers zijn macht aantasten. In 1877 bedreigde hij de zendingen zodanig, dat zij zich onder bescherming van het gouvernement moesten stellen.

Na zijn verdrijving uit Bakara trok Ompoe Poelo Batoe naar de Dairi-landen, ten Westen van het Tobameer en van hieruit liet hij door zijn plunderingen en brandschattingen herhaaldelijk van zich horen, waarbij hij meermalen in botsing kwam met zijn blanke tegenstanders. Eindelijk op de zeventiende Juni 1907, sneuvelde hij tezamen met twee zijner zonen.

Zijn stoffelijke resten werden naar Baligé vervoerd, waar Ompoe Poelo Batoe door de samengekomen Batakse hoofden herkend werd. In Tarutung vond hij zijn laatste rustplaats.

De Koning der Koningen leeft

De verslagenheid onder de volgelingen van het Huis der Si Singa Mangaradja's was groot en het aanzien van het gouvernement steeg door de overwinning van deze machtige tegenstander enorm. Toch doken reeds spoedig na zijn dood geruchten op over zijn wederopstanding, geruchten, die steeds vastere vormen aannamen door de verhalen van priesters en sterren-wichelaars, die nog grote invloed op de bevolking hadden. De Bataks geloofden niet in de dood van de Si Singa Mangaradja; zijn goddelijke macht leefde jaren voort en zelfs thans gelooft ondanks de kerstening nog een belangrijk deel van zijn vroegere onderdanen in het voortbestaan van deze oppermachtige vorst. De Koning der Koningen leeft..... ook in verhalen, die iedereen in Batakland nog over hem weet te vertellen.

Flip van Tiel.

Wapenbroedei

Links: Uit Simanosor (N. Sumatra) werden 300 TNI-ers opgehaald en met AAT-trucks naar **KOLAN** vervoerd

Links: Een belangrijke figuur in elk leger: de geweermaker. Sold. 1e kl. Hans Vlasblom uit Ridderkerk, van 5-3 R.I., heeft een spuit onder handen.

WAARGENOMEN

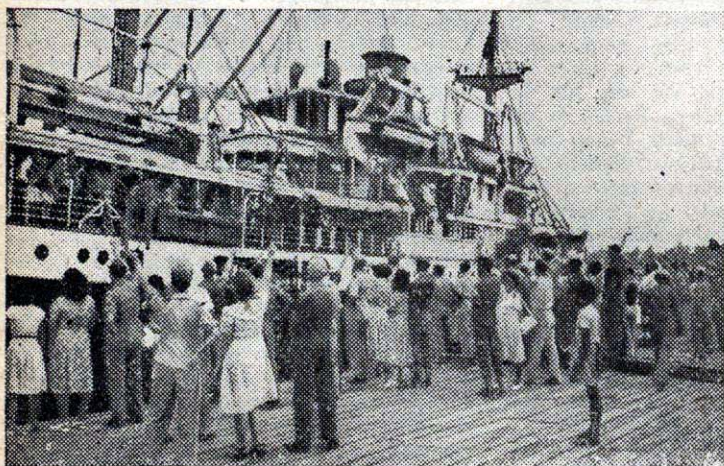
Te **BATAVIA** arriveerde de toneelspeler Leo de Hartogh met zijn NIWA-gezelschap. Voor hij met zijn tournee door de Archipel begon hield hij een persconferentie.

Iedere avond laten jongens van de Luchtstrijdkrachten achter het Koninklijk Meteorologisch en Magnetisch Observatorium te **BATAVIA** een radio-sonde op om in de hoge luchtlagen vochtigheid, temperatuur en luchtdruk te kunnen meten. Rechts: Twee toekomstige ML - luchtverkeersleiders krijgen „instructie radio-sonde”.

Het Korps Spec. Troepen hield, samen met de M.L., een grote oefening in de omgeving van **BATUDJADJAR**. Voor de oefening werden de parachutisten nog eens grondig gecontroleerd.

Na bijna 2 jaar op Borneo te hebben gezworven, vertrok 5-4 R.I. onlangs naar **SURABAJA**. Er waren heel wat „afduwers”. Nou tapen en tot kijk!

In het hospitaal van 5-3 R.I. te **SEKAJU** wordt druk gehandeld. Sommigen worden schatrijk, anderen gaan op de fles. Het is gelukkig slechts spel: Monopoly. Sold. 1e kl. K. Bouwman (Rosen-daal) zet nog een hotel bij.

De UNO-bemiddelaar Graaf Bernadotte †

Opbouw

. maar ook vernieling

Een oud land

Landelijk Palestina lijkt steeds minder op Transjordanië, Syrië en Irak en steeds meer op Denemarken, Holland en delen van de Verenigde Staten. Het doorzetten van het Joodse initiatief en een progressieve politiek van de Regering zullen deze opmerkelijke evolutie nog bevorderen.—

(W. C. Lowdermilk)

PALESTINA vormt de Oostkust van de Middellandse Zee. Het is een langgerekt land, dat in het Zuiden begrensd wordt door Egypte en Arabië, in het Oosten door Transjordanië en in het Noorden door Syrië. De Oostgrens wordt gevormd door de Dode Zee, die merkwaardigerwijs bijna 400 meter beneden de zeespiegel van de Middellandse Zee ligt en de Jordaan, die door de Dode Zee loopt. Uiteraard is het landschap niet aantrekkelijk. Van de Middellandse Zee-kust, waar onbegroeide duinen het beeld beheersen, gaat het langzaam over in lage heuvels, die bezaaid zijn met grove, grote stenen. Er zijn drie belangrijke havens, Haifa, Jaffa en Tel Aviv, waarvan de laatste wel de belangrijkste is. Van deze plaats uit loopt een weg, in de richting van de Dode Zee, naar Jeruzalem of Jeroesjalajim, zoals de Joden het noemen.

Jeruzalem is een wonderlijke stad. Een opeenhoping van contrasten. Naast de „nieuwe stad” vindt men er de „oude stad”. De nieuwe is echter niet zo nieuw meer en de oude niet zo oud als wij ons uit de Bijbelse verhalen voorstellen. Reeds in de tweede helft der vorige eeuw begon men met het aanleggen van nieuwe wijken. Als een machtig monument van de nieuwe stad staat, boven op de Scopus, de universiteit, vlak naast het Hadassaziekenhuis, dat één der modernste ziekenhuizen in de wereld genoemd wordt. Maar er is ook de beroemde Klaagmuur, de Kotel-Maarawie.....

Het stadsbeeld vertoont een levendig kleurenspeel ontstaan door klederdrachten, uit alle delen der wereld bijeengebracht en thans voorzichtig in elkaar overvloeiende. Hier leven de Joden uit de Balkan, uit Noord-Afrika, uit Rusland, Polen, Duitsland en Amsterdam, maar ook Abessijnse Kopten, Armeniërs en niet te vergeten de Arabieren. Tweederde van de inwoners zijn echter Joods

en dat maakt Jeruzalem tot een specifiek Joodse stad.

De belangrijkste verkeersader loopt van Tel Aviv, over Lydda naar Jeruzalem. Lydda heeft een vliegveld, dat ook door de K.L.M. bezocht wordt.

Dit land, nu, heeft een uitzonderlijke geschiedenis, vastgelegd in de Bijbelboeken, de geschiedenisboeken en de persberichten van de laatste jaren. Het is de geschiedenis van een volk dat voortdurend voor zijn bestaan moest strijden.

Het begon, ongeveer 4000 jaar geleden, in het land van Ur, toen Abraham, aangevoerd door een Goddelijke ingeving, de vlakke van Mesopotamië verliet om een nieuw volk in het land van Kanaän te stichten.

Na verscheidene eeuwen werd het vervolgd, toen de afstammelingen van Abraham naar Egypte gingen en daar in ballingschap gehouden werden. Onderdrukking der Farao's bracht hen er toe de slavernij af te werpen en weer richtten zij hun schreden, door de wildernis, naar het vaderland.

Opnieuw werden zij in ballingschap gedreven als gevolg van de expansie-zucht der Assyriërs en Babyloniërs, maar uiteindelijk keerden zij toch weer terug onder hun leiders, Ezra en Nehemia, om de wallen van Jeruzalem weer op te bouwen.

Na eeuwen van opbloei was het Rome, dat het Joodse volk uit het Heilige Land verdreef en het verstrooide over de hele wereld. Nochtans bleef het verlangen naar Palestina de voornaamste levensdrang en deze werd geschraagd door een godsdienstig vertrouwen en vast geloof in een profetische wederopstanding van Zion, het land van de voorvaders.

Toen de industriële revolutie zich ook over Centraal- en Oostelijk Europa voltrok, werd het leven van talloze joodse hand-

. en strijd

dat nieuw wordt

werkslieden ondragelijk en dit inspireerde nog sterker de gedachte aan een terugkeer naar Palestina en vestiging en wederopbouw van de Joodse staat. Dr. Theodoor Herzl, een Oostenrijkse journalist, gaf voor het eerst vorm aan dit denkbeeld en legde zodoende de grondslag voor het Zionisme, een streven dat steeds meer weerklank vond in de harten van alle joden ter wereld en zijn climax vond kort na de tweede wereldoorlog.

Reeds tijdens de eerste wereldoorlog werd dit streven door de Britse Regering erkend en, met het nodige voorbehoud, vastgelegd in de Balfour Declaration, die als volgt luidde:

H.M.'s Regering is de vestiging van een „nationaal huis” voor de joden in Palestina goedgezind en zal pogingen aanwenden om de uitvoering van dit besluit te vergemakkelijken, hetgeen echter zodanig verstaan moet worden dat niets gedaan zal worden wat de burgerlijke en godsdienstige rechten van bestaande, niet-joodse gemeenschappen in Palestina of de rechten en politieke status, ondersteund door joden in elk ander land, zal hinderen.

De uitvoering van dit besluit heeft inderdaad de nodige groepen gehinderd, niet alleen de niet-Joden, ook de Israëlieten onderling.

Onder de niet-Joden waren het de Arabieren, die zich belemmerd zagen in het streven naar een vereniging van Arabische landen en geen infiltratie wensten van een volk dat, door geaardheid en intellect een scherpe tegenstelling zou scheppen in het, doorgaans onvruchtbare Midden-Oosten.

Doch ook onder de Joden zelf waren de meningen verdeeld. De achtervolgde arm-lastige Joden uit Oost-Europa en Duitsland voelden zich, vanzelfsprekend, sterk tot het Zionisme aangetrokken, terwijl de kapitaal-krachtige Amerikaanse Joden niet zozeer geneigd waren hun welstand te ruilen tegen een, ongetwijfeld moeilijk, leven in een land, dat door kolonisatie opengesteld moet worden.

De Engelse regering zag zich, als „promotor”, voor een moeilijke opgave geplaatst. Aan de ene kant was er de Balfour Declaration en de, soms zelfs met wapens ondersteunde, acties der Joden; aan de andere kant de Arabische staten, de bezitters van uitgebreide olievelden, die Europa van een der grootste behoeften voorziet, d.m.v. Amerikaanse en Engelse olie-maatschappijen. De Engelsen, de laatste jaren toch al niet sterk in de kunst om de kool en de geit te sparen, namen een onzekere houding aan, hetgeen tot botsingen leidde, zodat tenslotte de Veiligheidsraad moest ingrijpen en een verdeling voorstelde.

De Israëlieten tonen de wereld, dat zij het Oude Land waard zijn. Terwijl aan de, enigszins vage grenzen een jong, improvisatorisch, maar fel-enthousiast leger staat, dat tot ongekende prestaties in staat bleek te zijn, werkt de rest der onderdanen van deze, nog steeds cosmopolitische, staat, hard aan de ontginning en opbouw. Met harde arbeid is van dit, ogenschijnlijk dorre land een tamelijk vruchtbaar gebied te maken. Het aanmerkelijk niveau-verschil tussen de Middellandse- en de Dode Zee houdt mogelijkheden in tot machtige energiebronnen en irrigatiewerken. De kolonisaties verrijzen als paddestoelen uit de grond, het eerst en de best-uitgeruste aan de grenzen. Van deze centra uit rijden de motorploegen, zaai- en oogstmachines, die het land omtoveren van grijsgrauw in zacht-groen en geel. De opvoeding der jeugd neemt een belangrijke plaats in. De kinderen worden niet alleen theoretisch, maar ook practisch gevormd voor het één of ander handwerk. Tot de staat op eigen benen kan staan wordt zij financieel gesteund door Joden (soms ook niet-Joden) in het buitenland.

Zo ondergaat Palestina een metamorfose, die tot stand gebracht wordt door een volk, dat zeer oud genoemd wordt, maar zeer jong van geest is en dat werkt met een enthousiasme dat geboren werd uit geloofsovertuiging, de overtuiging, dat op de bergen van Transjordanië nog steeds de figuur van Abraham staat, starende naar het land dat hij nooit betreden zou.....

Dr. Chaim Weizmann, leider der Israëlieten.

Ad.

Meisjes uit Jemen (Z. Arabië)

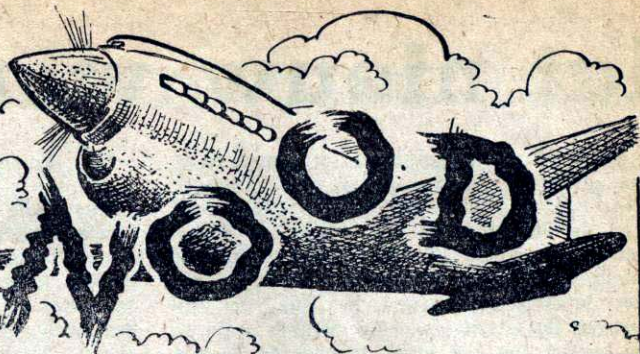
En zij kwam uit Bulgarije

Zij kwamen uit Frankrijk

Een Kittyhawk in

HET was een zonnige morgen in Augustus. Een zacht windje bracht de zo vurig begeerde koelte en ik zat moederziel alleen op de verkeerstoren van het vliegveld Kalidjati. Alle ramen stonden wijd open. Het was stil in de lucht. Aan de zuidgrens van het vliegveld cirkelde een enkele Piper Cub, waarin de leerling, onder toezicht van zijn instructeur, zich oefende in overtrokken bochten en verder vloog er „ergens“ in de omgeving van het terrein een formatie van drie Harvards, welke om het half uur even kwam landen om van leerlingen te verwisselen. De stilte in de lucht vermengde zich met de natuurlijke stilte, welke altijd over een vliegveld hangt indien er niet gevlogen wordt. Het schijnt dat alle geluiden worden opgeslokt en weggezogen door de onafzienbare grasmat, net als in een grote kamer met een dik tapijt en lange gesloten gordijnen. En ook binnen in de toren was het stil. Door de radio een monotone verveeelde stem, ergens van een verafgelegen vliegveld op Noord-Sumatra, die beweerde dat de wind uit het Noord-westen kwam en verder een KLM-piloot die op 6500 voet „zat“ en „Dank je wel“ mompelde. En ik genoot van die stilte, ademde met volle teugen van de frisse, zuivere lucht en volgde een beetje dromerig de Piper Cub, die met alle vlieg-eigenschappen spottend, soms als een papiersnipper naar beneden dwarrelde, zich zelf tenslotte weer sierlijk opving om weer opnieuw naar groter hoogte te klimmen, waar zich het aardige spelletje herhaalde.

Maar helemaal gaan slapen kun je nooit, al wordt ons dit wel eens verweten. Altijd blijft daar de stille waakzaamheid. Al zijn de ogen half gesloten, je zult onmiddellijk zien, wanneer een vliegtuig even met zijn vleugels „wenkt“ om te vragen of hij mag landen. Al hoor je duidelijk het ruisen van de zee aan het strand van een sprookjes badplaats in het land van de beloften, het zal je niet ontgaan, wanneer P-40 J-316 Tjillilitan-tower oproept, ook al klinkt het nog zo zachtjes. Direct is daar weer het plichtsbef en het verantwoordelijkheidsgevoel, dat je tot de werkelijkheid terugroept. Want je zit daar nu eenmaal als informatie-bureau en soms als verkeersagent en op de meest onverwachte momenten moet je klaar staan om de vlieger van dienst te zijn in de uitvoering van zijn moeilijke taak.

Weer is daar de Kittyhawk, die vergeefse pogingen doet om de aandacht te trekken van de verkeerstoren op Tjillilitan. Maar hij geeft het niet op. De grote afstand, atmosferische storingen en bergeffect slorpen het geluid soms op, voor het zijn plaats van bestemming heeft bereikt. Doch een halve minuut later zal de stem plotseling hard en duidelijk doorkomen.

„Litan tower, Litan tower, this is P-40 316, do you read, over?“

Maar Litan schijnt niets te horen. Eigenlijk krijg je medelijden met zo'n kerel. Hij zit daar ergens hoog in de lucht, in een kleine snelle jager, vol met knoppen en instrumenten, ingepakt in de kleine ruimte, die hem net in staat stelt, de bewegingen te maken, welke noodzakelijk zijn voor het besturen van zijn vliegtuig. Als dan zijn enige contact met de bewoonde wereld hem in de steek laat of hem vergeefs laat roepen, dan zal zijn gevoel van eenzaamheid en verlatenheid in niet geringe mate toenemen „Litan tower, Litan tower, P fourty three one six“ in steeds sneller tempo wordt het herhaald. Het klinkt klagend, bijna smekend: Geef rou antwoord, laat me hier nou niet alleen. Maar ja, dat staat nu eenmaal niet in de procedure en dat wordt niet gezegd, maar het ligt besloten in die paar woorden: Litan tower, P fourty three one six.....

Daar komen ze aan. In formatie. Eentje voorop en de andere twee schuin er achter. Met vol gas en in duikvlucht. Recht op de toren af.

Dat is zo hun stijl. Drie Harvards, in volle glorie, bewust van hun macht.

De hel-gele kleuren steken scherp af tegen de blauwe lucht. In razend tempo naderen ze, steeds lager, met een air van: „hier zijn wij, kom maar uit je stoel, daar is werk aan de winkel“. Ze passeren. De lucht schijnt vanéén te scheuren. Het motorgeronk wordt duizendmaal weerkaatst tegen de berghellingen, tegen de grote zinken schuifplaten der hangars en tegen de witgeverfde officierswoningen aan de andere kant, zodat het tenslotte, omgevormd en aangegroeid tot een oordovend geknetter, je trommelvliezen dreigt te verscheuren.

Plotseling een bijna onopvallende vleugel-zwenk van de formatie-commandant en dan werpt het linkertoestel zich met een zwaai omhoog, rolt zich op zijn linkerzijde en laat zich dan weer geleidelijk in horizontale stand terugkomen. De andere twee volgen op gelijke wijze en waieren uit tot dat er een zekere onderlinge afstand wordt verkregen. De wielen komen naar buiten, het gas wordt teruggéhaald, de flaps gaan uit en langzaam, bijna geluidloos schuiven de toestellen aan de grond.

Als de stilte is teruggekeerd, is het weer de stem door de radio, die mijn aandacht opeist. Was ik hem vergeten, of is zijn roep een ogenblik verloren gegaan in het rumoer van de binnenkomende formatie? Ik weet het niet, maar nu hoor ik hem weer, dezelfde stem, misschien nog klagender. Een stem waarnaar je moet luisteren, of je wilt of niet. „Andir tower, Andir tower, P-40 316 calling

Andir tower“. Tevergeefs vriend! Ook Andir antwoordt niet. Waar zit je eigenlijk? Wat wil je dan? Ik begin me voor het geval te interesseren. Het is niet de commanderende toon van een vlieger, die wil zeggen dat hij op 8000 voet zit en wenst te dalen naar 2000. Het is ook niet het zenuwachtige geschreeuw van een piloot die, met een brandende motor, op het punt staat zijn toestel te verlaten. Het is een klankloze, steeds weer terugkerende vraag: „Andir tower, P-40 316, do you read, over?“ Ik zit te wachten, hoe lang of dit spelletje nog zal duren. Het duurt nog wel tien minuten, maar de stem gaat steeds verloren in de oneindige blauwe hemelkoepel, „Andir tower, P fourty three one six.....“

Ik ken die stem wel. Vanmorgen is hij hier nog geweest op Kalidjati de 316, met diezelfde piloot. Hij is een goede vriend van mij. We hebben samen onze eerste dolle sprongen gemaakt in het luchtruim. We hebben samen 's avonds zitten blokken op de navigatie en op de motorkennis. We hebben dikwijls onze kansen tegen elkaar afgewogen. We waren beiden niet zo best. Hij kon dit een beetje beter, ik wist dáár wat meer vanaf, maar we voelden beiden, dat het alles aan een zijden draad hing. Maar we hadden beiden hoop. Nu is het meer dan een jaar later. Hij vliegt op de Kittyhawk, al is hij dan ook nog maar aan zijn eerste vijf en twintig uren..... Ik zit op de verkeerstoren. Al een jaar. Vanmorgen is hij hier geweest. Ze kwamen uit Bandoeng. Eerst hij en een half uur later nog een, de 359. Ze moesten beiden twee landingen en twee starts maken. Het ging keurig. Even nog een hartelijk woord door de radio. Kort, want het mag niet. „Ouwe jongen, houd je taal hè en tot ziens“. En weg was hij weer. Richting Semplak. Een tijdje later was de 359 hem gevolgd. Via Semplak ging hun opdracht naar Tjillilitan waar ze ook een paar landingen moesten maken, om daarna terug te keren naar hun basis Bandoeng. Een beste kerel, een rustige, kalme jongen.

„Hallo Andir tower, Hallo Litan tower, this is P fourty three one six, do you read, io you read, come in please, over“. Toen greep ik de microfoon.

„Hallo P fourty three one six, this is Kalidjati tower, receiving you loud and clear. What is your message, over!“

„Kalidjati tower, Kalidjati tower, this is P fourty three one six..... ik ben verdwaald..... ik ben verdwaald..... ik ben de weg kwijt, over“. Ik kon even niet antwoorden. Ik moest nadenken, het even op me in laten werken. Ik ben verdwaald..... Ik ben de weg kwijt. Nog voor dat ik wist wat ik zeggen zou, riep hij weer.

„Kalidjati tower, P fourty three one six, ik weet niet meer waar ik zit. Mijn kompas is stuk. Ik ben verdwaald“.

Het klonk zo rustig, zo eenvoudig, zo zonder overdreven zelfbeklag.

Ik ben verdwaald. Er mengde zich een andere stem door de radio.

„Hallo P 40 316, this is P 40 359. Ik heb je verstaan. Wat was je laatste positie?”

„Ik weet het niet. Ik ben helemaal de weg kwijt. Als je mij ziet, zeg het dan”.

„Hallo P 40 316, this is P 40 359. Ik herhaal..... Wat was je laatste positie?”

„Ik ben gestart van Tjililitan, ongeveer drie kwartier geleden. Ik had al lang boven Bandoeng moeten zijn. Maar alles is hier vreemd. Ik ben hier nog nooit geweest. Ik ben omgedraaid, maar ik kan de weg niet meer vinden. Mijn kompas is stuk. Ik weet niet meer waar het noorden is”.

„Hallo P 40 316, this is P 40 359. Okay Okay, hoeveel benzine heb je nog?”

„Nog twintig minuten ongeveer..... als je me ziet, zeg het dan”.

„Hallo P 40 316, this is P 40 359. Okay, ik zal je zoeken. Blijf uitluisteren”.

Wat viel hier voor mij nog te doen? Ik had op een kladpapiertje snel een paar aantekeningen gemaakt. De Piper Cub was reeds lang geland. De Harvards stonden al in de hangar. Ik had er niets van gezien. Ik stond op van mijn stoel. Ik transpireerde en tuurde de hemel af, van het uiterste westen tot aan de oostelinder. Mijn ogen deden er pijn van. Ik luisterde ingespannen, alsof mijn leven er van af hing. Maar ik hoorde niets..... Niets dan het droge klappen van de vlag op de toren..... Ik liep doelloos rond, ging zitten, stapte weer naar buiten en staarde weer

omhoog naar de eindeloze verten. Nog twintig minuten ongeveer....., als je me ziet, waarschuw me dan.

Ik herinner me een koude winteravond in December. Er lag versgevalen sneeuw. Ik was een wandeling gaan maken in de „bosseu” aan de zuidgrens van Eindhoven. Het was vrij plotseling donker geworden en ik zocht tevergeefs naar de witte lichtvlek van de stad, boven de horizon. Waar was de stad? Ik wilde terug, maar ik wist niet meer waar „terug” was. Ik voelde ineens, dat ik moe was en dat ik het koud had. Ik wilde naar huis. Maar ik was de weg kwijt. Ik werd bang. Ik begon hard te roepen, maar niemand antwoordde. Ik stampte op de grond, maar de bekende lichtvlek kwam niet. Nog een kwartier liep ik rond. Toen ben ik verschrikkelijk gaan janken. Ik deed geen stap meer. Ik gaf het op. Ik voelde me verloren. De wereld was ineens zo groot en ik zo nietig. Die uren, of waren het minuten, ben ik nooit vergeten. Maar er gebeurde niets. Ik werd opgeroepen en thuisgebracht door een vriend paartje. Nu lag de gebeurtenis me weer kersvers in het geheugen.

Ik keek op mijn horloge. Er waren veertien minuten verstreken. Veertien minuten doodse stilte. Veertien minuten helse strijd, ergens hoog in de lucht, boven een kwebbelende en kibbelende, een roddelende en ruzie-ende mensenmassa. Een strijd tussen twee paar jongensogen en een brandstofmeter. Toen klikte de microfoon.

Ik stond doodstil. Ik voelde dat het einde van het drama kwam.

„Hallo P 40 316, this is P 40 359. Ik moet terug naar Andir, mijn benzine is op. Ik moet het opgeven..... Het spijt me. Wacht niet te lang meer met springen. Als de kist gaat vallen, kun je er niet meer uit..... Houd je taai kerel. Ik zal direct rapporteren!”

„Okay..... bedankt..... Ik ga springen. Doe de groeten..... aan mijn vrouw..... als je thuiskomt. Ik sluit mijn radio. Uit!!”

De laatste woorden klonken ruw, onverschillig. Alsof een vast besluit was genomen. De knoop was doorgemaakt. Uit. Ik bleef roerloos voorover staan, met mijn oor op de radio. Ik wilde nog iets horen. Ik kon me niet neerleggen bij dat: „Uit”. Vier volle minuten bleef ik zo staan.

Misschien wachtte ik op de slag.....

Toen klonk een gil door de radio. Een schreeuw. „Hééééé, wacht, ik zie je; Recht voor!! Hallo 359, hallo 359, ik zie je, ik zie je!.....”

Er werd nog meer geschreeuwd, maar de stem sloeg over, het was onverstaanbaar. Toen kwam ook die andere stem:

„Okay, Okay, ik zit vier mijl Noord-West van Andir, volg mij, ik land regelrecht, mijn motor sputtert al, waarom ben je niet gesprongen.....?”

„Ik heb mijn parachute niet bij me.....”.

De stemmen stierven weg. Opgeslokt door de Boerangrang.

Zweedse lesvliegtuigen voor Nederland

De Rijksluchtvaartschool zal twaalf Zweedse een-motorige lesvliegtuigen in gebruik nemen, die vervaardigd zijn door de „Svenske Aeroplan Aktiebolaget” te Linköping. Deze machines, die van het type SAAB — 91 „Safir”, zijn uitgerust met een neuswiel, dat evenals het landingsgestel intrekbbaar is. De maximum snelheid is 265 km. per uur, wat niet zo erg snel is, maar daarvoor zijn het dan ook lesvliegtuigen. In het toestel is plaats voor drie personen en het zal zeer zeker een welkome aanvulling betekenen voor het lesmateriaal van onze luchtmacht.

Vlieg-varia

Dat doodgewone condensatiestrepen van een vliegtuig aanleiding kunnen geven tot zonderlinge veronderstellingen, blijkt wel uit het bericht in een van onze grote Nederlandse dagbladen, bij een foto dat de condensatiestrepen van vliegtuigen weergaf. Het betreffende bericht luidde: „Britse, Franse, Belgische en Nederlandse gevechtsvliegtuigen leggen een gordijn van stoom, om een aanval van bommenwerpers af te weren”. Zulke vliegers toch! Hebben ze aan een IJzeren Gordijn niet genoeg en gaan ze stoomgordijntjes fabriceren. Het moest verboje worden. Alleen vragen wij ons af op welke wijze vijandelijke vliegtuigen door die grillige strepen op een dwaalspoor gebracht kunnen worden. Het lijkt ons meer een spoor dan een dwaalspoor. Maar ja, per slot van rekening zijn wij ook maar leekjes op het gebied van gordijnen.

Onlangs werden op het vliegveld Pornebu bij Oslo internationale vliegdemostraties

gehouden, waaraan ook met een Fokker S-II lesvliegtuig, bestuurd door de invlieger der Fokkerfabrieken, Gerben Sonderman, werd deelgenomen.

De Noorse pers is unaniem in haar lof over Sonderman's demonstratie, die het hoogtepunt vormde van het vliegfeest.

Op elegante wijze voerde hij een reeks adembenemende kunstvluchten uit, zonder echter ook maar een ogenblik gevaarlijk te zijn; hij had de S-11 volkomen in de hand, aldus „De Vliegende Hollander”, waaraan wij dit bericht ontlelen.

Indien er prijzen zouden zijn toegekend, zou Sonderman met de S-11 ongetwijfeld de eerste prijs in de wacht hebben gesleept, meende de Noorse pers.

Naar wij vernamen zou de S.A. des Ateliers d'aviation Louis Brequet de Fokker S-11 in licentie gaan bouwen. Het toestel krijgt dan een Franse motor.

Deze zomer was de Fokker S-11 ook op de vliegfeesten van Gatwick en hij maakte zo'n indruk, dat de twee meest vooraanstaande Engelse luchtvaarttijdschriften „The Aeroplane” en „Flight” zich in zeer enthousiaste bewoordingen over de Fokker S-11 en zijn piloot uitlieten: „The Aeroplane” schreef o.a. „Als een demonstratie van uiterste beheersing kon zij waarschijnlijk niet beter uitgevoerd worden”, en „Flight”: De verschillende stunts die werden uitgevoerd stempelen het vliegtuig tot een eerste-klas lesvliegtuig en de piloot tot een van 's werelds meest begiftigde demonstratie-vliegers”.

Hoe het straatje meeleefde

— ZAL ik U eens wat vertellen?
— Nou?

— M'n man komt uit Indonesië terug, drie jaar is hij weggeweest, ik vind het reuze!

Het bericht brandde het jonge vrouwtje op het hart. Begrijpelijk. En zo kwamen de bewoners van het straatje, die lief en leed (evacuatie 1940) met elkaar delen, het grote nieuws te weten. Overal werd het verteld, bij de kruidenier, de bakker op de hoek, ja zelfs de melkboer, die van verre kwam en nooit erg spraakzaam was, vond het noodzakelijk hierover te praten. Met de „Joh. v. Oldenbarneveldt” zou hij aankomen. Naarmate de aankomst van het Troepenschip naderde werd het straatje onrustiger en de belangstelling voor de thuiskomende groter. Er moest iets gedaan worden maar wat? En toen geschiedde het. Een jong meisje, gewapend met papier en potlood, trok het straatje in, verzamelde geld en handtekeningen en deed een dringend beroep de vlag op 6 December uit te steken. Niemand bleef achter, men offerde met gulle hand. Ja, toen U en ik St. Nicolaasavond bij de warme haard zaten en zingende kinderen St. Nicolaas bedankten voor zijn goede gaven, speculaas en letterbanket zaten te verorberen, waren vele vaardige handen bezig het straatje en de woning met vlaggetjes en sparregroen te versieren. De maan gluurde om de wolken en zag het schouwspel lachend aan.

Zo waaide gisteren van ieder huis het dun-doek. Men leefde in afwachting. De spanning bereikte des middags het hoogtepunt. Kinderen en ook ouderen liepen naar de hoek van de verkeersweg, waar auto's met lachende en zwaaiende militairen passeerden. Wachten duurde lang, doch tegen half zes werd de spanning abrupt verbroken.

Daar is-ie. Daar is-ie, gilte men. Een autobus zwenkte het straatje in, knarsend hield zij voor het versierde en verlichte huis stil.

Lachend sprong een militair uit de wagen, dacht stilte het huis aan de achterzijde binnen te glippen, doch zijn poging leed schipbreuk. In de deuropening viel hij in de armen van zijn vrouw. Er werd gezoend.....

Zijn collega's in de bus keken lachend naar dit tafereeltje, dat ze die middag misschien wel tien maal hadden gezien en, de bewoners van het straatje, zij zeiden niets en gingen heen, de twee met hun geluk alleen achterlatend.....

Welkom thuis prijkt boven de deur en om dit te bewijzen toog des avonds een commissie naar de man met de drie jaren tropenervaring en bood hem een taart — men zegt ter grootte van een fietswiel —, bloemen en een cigarettenkoker aan.

Zo leefde het straatje mee.

(Amersfoortsche Crt)

Sympathiek gebaar

IN October 1947 verlieten vier burgers het vaderland. Zij werden door de NIWIN uitgezonden om de mensen overzee hun muziek te brengen.

Deze burgers reisden vier maanden lang de Archipel rond, om te geven, wat zij te geven hadden: muziek. Zij kenden onze namen niet, wij echter de hunne wel en we zullen ze niet vergeten, want wat ze brachten was goed, spontaan en zonder pretenties. Op 10 Februari 1948 keerden ze terug van Banjumas, waar ze hun laatste uitvoering hadden gegeven. Zij zouden via Batavia naar Nederland teruggaan.

In de nabijheid van Padalarang stortte op 10 Februari 1948 een Dakota neer; de negentien inzittenden, waaronder vier burgers, kwamen om het leven.

Francien Gerrese en het trio Gütlich hadden hun tournee beëindigd. Hun laatste tournee.

Zo ongeveer stond het in „Wapenbroeders”

Hier een plaatje van het militaire cabaretgezelschap „Fred Hoyte”. Het kleine groepje artisten in uniform is op vele plaatsen in de Archipel geen onbekende meer. V.l.n.r. Accordeonist Dolf Boon, conférencier en leider Fred Hoyte, muzikale clown Johnny van Brussel en gitarist Theo Witte.

van 19 Februari 1948. Vier artisten verloren bij een vliegongeval het leven. Francien Gerrese, talentvolle voordrachtskunstenaresse. Johan Gütlich, leider van het trio, één van Nederlands beste cellisten. Elisabeth Everts, pianiste, jong meisje, dat in 1942 de Julius Röntgen-prijs behaalde. En Rudi Broer van Dijk, uitmuntend violist, de jongste van het trio.

Nu, twee jaren later, heeft de vader van Rudi Broer van Dijk aan de NIWIN laten weten, dat hij één van Rudi's mooie violen gaarne zou willen schenken aan een van de militairen in Indonesië, die zich speciaal op het gebied van vioolmuziek bijzonder onderscheiden heeft.

Een uiterst sympathiek gebaar van een vader, die toch door het verlies van zijn begaafde zoon zo'n gevoelige slag werd toegebracht.

De NIWIN heeft op zich genomen na te gaan, wie van de militairen in Indonesië, violisten uiteraard, het meest voor dit prachtige geschenk in aanmerking komt. Het ligt voor de hand, dat dit geen gemakkelijke taak is.

Om althans enigszins een beeld te krijgen van het aantal der violisten onder de militairen, die eventueel voor het geschenk in aanmerking zouden kunnen komen, worden allen, die menen bijzondere verdiensten te hebben op het gebied van vioolspelen verzocht zich voor 15 Februari a.s. schriftelijk met uitgebreide inlichtingen (over opleidingen etc.) te wenden tot: NIWIN-vertegenwoordiging Indonesië, Rijswijk, Batavia-C.

De militair, die op 2 Dec. j.l. om twaalf uur van een burgerarts in Batavia (Dr. v. Lookeren) twee pakjes kreeg om aan de OVG I H. J. v. Wiechen te overhandigen, wordt verzocht alsnog de opgenomen films aan het adres Petodjo 9 te Batavia af te geven, daar deze films van groot privé belang zijn.

Kreeg de geveer bericht?

Van een zachte fietsband en een harde vrouw . . .

WE zouden naar de bioscoop gaan. Ik had gedacht die avond vervoer te zullen hebben, maar het begon er natuurlijk mee dat deze hoopvolle gedachte, met de jeep, in de LTD-werkplaats was verdwenen.

Maar zij had een fiets — toen nog..... We besloten op die fiets te gaan. Na enig geharrewar zat ik op

het onwennige dameszadel en zij op de bagagedrager.

Het ging nogal hobbelig, vond ik, maar zweeg beleefd. 't Was tenslotte háár fiets!

Tot ze zei: „'t Hobbelt erg”

„Ja”, zei ik en trapte verder.

„Zou de achterband niet te zacht zijn?” zei zij.

„Ja”, zei ik en trapte verder.

„Dan moeten we hem oppompen” zei ze.

„Ja”, zei ik en trapte verder. Er was natuurlijk, mijlen in de omtrek geen fietspomp te bekennen.

„De band gaat nog stuk!”, zei ze.

„Ja”, zei ik en zag toen een fietsenbengel. Tot mijn onuitspreklijke opluchting, want ik zag de band al aan flarden.

Ik leende dus een fietspomp en pompte en pompte en pompte. Zulke pompen hebben nu eenmaal de eigenschap de meeste

lucht náást het ventiel te blazen dus moet je flink, rhythmisch en langdurig pompen.

„Genoeg”, zei ze op een gegeven moment.

„Nee”, zei ik omdat van een man meer technisch inzicht verwacht mag worden dan van een vrouw.

„Hij is heus hard genoeg”, zei ze en kneepte in de band. Er kwam zelfs geen deukje in.

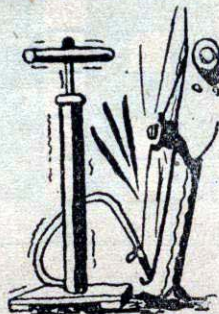
„Dat lijkt maar zo, je drukt te zacht”, zei ik en kneepte eens flink in de band. Onder mijn duim vormde zich een diepe kuil: „Hij heeft nog een paar slagen nodig!” En ik pompte weer, terwijl zij — een beetje cynisch, dacht ik — toekeek. Dit negeerde ik natuurlijk en pompte.

„Zou hij heus nog niet hard genoeg zijn?” Het klonk wat érg vriendelijk, dacht ik afwezig en zei flink: „Nee.....”, nog even!

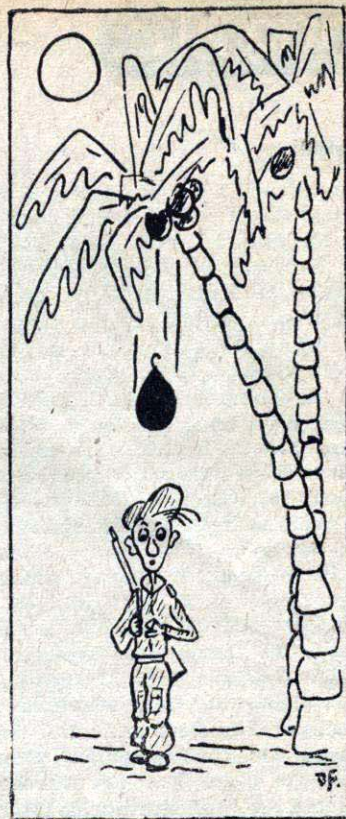
Wat daarop gebeurde is héél verschrikkelijk. Niet, omdat de band zo'n waanzinnige

harde klap gaf, toen hij knapte; niet omdat we het laatste eind naar de bioscoop moesten lopen en terug naar huis ook; niet omdat ik nu f 2.50 aan de Chinees kwijt was voor de reparatie van de band, neen, dat was allemaal nog niets.....

Enfin U begrijpt het zeker wel!

J.H.L.

Nog even en dan is die wacht tenminste weer voorbij

Huz. J. W. A. Grippeling
3-1-2 Reg. Huz. v. Bor.

Rijsttafel

Als je pas op Java aankomt,
Weet je niets van nassi af.

Rijstebrij met bruine suiker

Eet je in Holland tot je graf.

't Zondags toetje, rijst met pruimen,

Is aldaar het geheide menu,
Als je hier de borden rijst ziet,
Vraag je je angstig, maar wat nu?

And're landen, and're zeden,
Ruik die fijne nassi-lucht,
Waarvan elke „orang-baroe”,
In de eerste dagen zucht.
Met de doodsangst in je ogen,
Vul je dan dat diepe bord
En vraagt zachtjes aan je buurman
Is 't wel rijst, het lijkt wel gort!

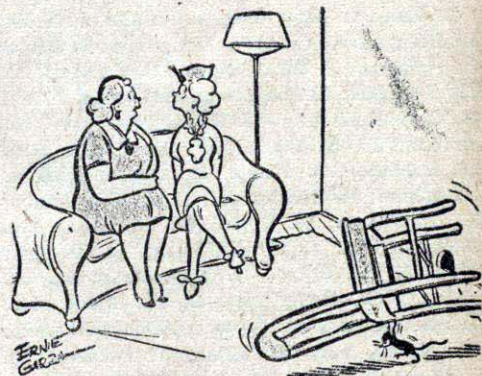
Doch diezelfde „orang-baroe”
Eet een jaartje later mee
En hij smult van rijst en sambal
Fijn senang en zeer gedwee
Omdat hij heeft leren eten,
Zoals men 't eten moet.
En daarbij meteen begrepen,
Wat 'n goed, die rijst hier doet.

Wmr. E. A. Oijen.

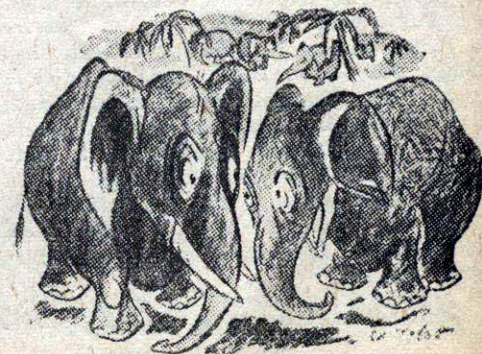
Doch die buurman zit al jaren
In dat warme tropenland
Geeft geen antwoord en kluipt statig

Met 'n „ajam” in z'n hand,
Van zijn lippen druipet de sajoer
En hij gromt: „Machtig bedis”
Want de rijst, die is 't lekkerst

Als ze goed gepeperd is.
Pisang-goreng om te zuigen
Weggespoeld met 'n slok bier
Bergen kroepoek en kepiting
Geven hem intens plezier.
Ziet hem handig manoeuvreren
Met die sambal en saté.....
Als het hele zaakje op is
Gnuift hij rustig en tevree.....

Heb je al gehoord van die nieuwe kaas met vitamine B?

— Zal ik je een geheimpje vertellen? —

puzzle

Horizontaal:

1. Vorstenverbl.; 6. Opschepper; 9. Klaar; 15. Eerlijk (Eng.); 16. Kathol. Actie; 17. Boven; 19. Stil; 21. Verl. toon; 23. Titel; 24. Ton; 25. Kraan; 27. Spil; 28. Riv. in Italië; 29. Groente; 31. Keur; 33. Stoer; 35. Vliegt. Mij.; 36. Voorn. v. bek. Franse zanger; 38. Vul in: A.L.H.; 39. Europeaan; 40. Meisjesnaam; 41. Verd. v. Gem. grond; 43. Viervoeter; 45. Vuurkoord; 46. Bijwoord; 48. Allee; 50. Watervogel; 51. Huid; 52. Proef; 54. Slag; 55. Tennistern; 57. Boom; 59. Bid (Lat.); 60. Voorz.; 62. Kippenverbl.; 64. Troefkaart; 66. Daar; 67. Echtgenoot; 69. Europ. hoofdstad; 72. Op dit moment; 73. Lawaai; 74. Schade; 76. Peulvruchten; 77. Telw.; 78. Walkant; 80. Ingesp. kijken; 82. Toelaten; 85. Boven; 87. In 't jaar; 88. Gast; 89. Onmeetb. getal; 90. Teer; 92. Inham; 96. Rond hout; 99. Dandy; 100. Speelgoed; 102. Bont; 103. Waswater; 105. Jongensn.; 107. Los; 108. Fam. lid; 109. Schoenm. gerei; 110. Godheid; 112. Persbur.; 113. Binnen; 114. Maand; 115. Hemelgeest; 117. Fam. lid; 118. Daar; 119. Goud (Fr.); 120. Dierenverbl.; 122. Vul in E.R.L.; 123. Maanstand; 124. Bevel; 125. Voedsel; 126. Leger in Indonesië; 127. Rondhout; 128. Baan v. balspel; 129. Maanstand; 130. Koraaleiland; 131. Vul in: X.N.; 132. Verbond; 133. Nieuwe editie; 134. Kleinste deeltje v. e. scheikundig element; 136. Rijen; 137. Stuk; 138. Graven.

Verticaal:

2. Klaar; 3. Jong dier; 4. Ierland; 5. Titel; 6. Vleesgerecht (Ind.); 7. Jongensn.; 8. Ruwe steenmassa; 10. Maanstand; 11. Venster; 12. Zie 109. hor; 13. Legerond. (afk.); 14. Goed; 16. Spreekgestoelte; 18. Zieke vrouw; 20. Nu en dan; 22. Alluviale stof; 24. Zachte stof; 26. Groente; 28. Plaats; 30. Scheepsboeken; 32. Moeite; 34. Geneesheer; 35. Zeemijlen/uur; 37. Tandpasta; 40. Vogel; 42. Meisjesn.; 42a. Meisjesn.; 43. Goed gebakken; 44. Voegw.; 47. Deel v.d. Bijbel; 49. Waterstand; 51. Gr. afstand; 52. Hoog gebouw; 53. Moot; 54a. Mannensieraad; 56. Voorz. 57. Deel v.e. schip; 58. Kroeg, bar; 60. Sport; 61. Verlies; 63. Kinderspeelgoed; 65. Strop; 67. Stad in Italië; 68. Europeanen; 70. Water; 71. Zie; 78. hor.; 73. Bijbelse fig.; 74a. Lof; 75. Munt (Mal.); 79. Hoogste punt; 81. Edel; 83. Naam v. vliegveld; 84. Kolenemmer; 86. Hoofddeksel; 89. Onderd. afvuurintr.; 91. Groep; 93. Voegw.; 94. Spil; 95. Buitenverbl. v.d. Koningin; 97. Vul in: A.T.; 98. Uitroep; 99. Fataal; 101. Made; 102. Vogel; 103. Voorm. Duitse Inst.; 104. Riv. in Italië; 106. Zangspel; 107. Eur. hoofdstad; 110. Spot; 111. Onwaarheid; 114. Tijdperk; 116. Soort panter, tijgerkat; 117. Rom. keizer; 118a. Projectiel; 119. Eivormig; 121. Band; 123. Dus (Lat.); 125a. Klank; 128. Verblifpl. v. dieren; 128a. In wording; 128b. Dieren; 130a. Levensloop; 132. Soort onderwijs; 135. Pers. v.n.w.

Sld. J. N. Bastiaan en
Sld. W. L. Grosveld,
18e Cie A.A.T., Padang.

OPLOSSING

KRUISWOORDPUZZLE

W. Br. no. 39

Horizontaal:

1. Militaire Luchtvaart; 2. Eelde; Aden; Ei; Eer; Alle; 3. Drie; Krent; El; Leed; Ever; 4. Epe; Model; Enter; Fee; Att; 5. Mode; Eer; Aria; Te; Fris; As; 6. Breekbaar; Nat; Neer; Aal; 7. Lor; Rare; Rok; Léer; Rob; R.O.; 8. Iets Kans; Eter; Rap; Nero; 9. Krot; Sater; Opa; Ga; R.I.; Lid; 10. Broek; Ketel; Olie; Oever; 11. Eem; Kram; Aalsmeer; Veto; 12. Room; Erg; Globaal; Oer; O.T.; 13. Monter; Eek; Kan; Sterk; T.t.; 14. B.S.; La; Ton; Plek; Ader; De; Te; 15. Italië; Trots; Kin; Dr.; Eer; 16. Vonk; R.K.; Sok; Sta; K.R.O.; Ir.; M.D.; 17. A.P.; Ga; Import; Ant; Smet; Pa; 18. Kast; Saai; Mals; Esp; Toom.

Verticaal:

1. Medemblik; Berm; Bivak; 2. Ier; Por; Oer; Re; Oost; Opa; 3. L.L.; Ieder; Toom; On; Langs; 4. Idem; Eerste; Km.; Tal; Kat; 5. Te; Koek; Aks; Kreet; Iris; 6. Aarde; Braak; Ar; R.o.; E.K.; Ma; 7. Idee; Ra; Ent; E.M.; Gent; Spa; 8. Ren; Laars; Etage; Prooi; 9. Enter; Roer; Ea.; L.K.; Lok; R.M.; 10. Leen; Inkt; Tol; Loket; Sta; 11. Uil; Taal; Epos; Bak; Stal; 12. Cel; Etter; Almanak;

Ans; 13. Heer; Energie; As; Dik; Te; 14. Treffer; Aa; Eel; Te; Nr; S.S.; 15. Vader; Er; Pro; Roerdomp; 16. Al; Ee; Ironie; Verdriet; 17. Alva; Sabel; Verkeer; To; 18. Reet; Aar; Rie; Tot; Tempo; 19. Terts; Lood; Rotterdam.

TROEPREPORTERS AANTREDEN!

W. Br. no. 38

Sld. ekl. J. Zantinge,
Leg. nr. 27.04.23.206,
4 — 4 — 9 R.I.,
Veldpostk. Batavia ½ slof

Sld. J. Wonink,
Leg. nr. 27.09.25.248,
Verb. Pel. Bat. Inf. VI
Veldpostk. Palembang 1 slof

Huz. J. W. A. Grippeling,
3 — 1 — 2 Reg. Huzaren van
Boreel ½ slof

Wmr. W. Snelleman,
H. K. Militaire Luchtvaart,
Batavia 1 slof

Dpl. sld. ekl. H. B. Arends,
Leg. nr. 25.04.12.130,
L.T.D. 573, „C” Divisie „7 De-
cember” 1 slof

KONINKLIJKE MARINE

HK49

Het ontbreken van voldoende luchtsteun werd de Italianen noodlottig

In de zeeslag bij Matapan verloren zij drie zware kruisers en twee torpedobootjagers

Zoals we een vorig maal zagen, was de Italiaanse vloot op haar terugtocht naar Italië ter hoogte van Kaap Matapan op 28 Maart 1941 omstreeks half 8 in de avond door Engelse torpedovliegtuigen aangevallen, waarbij de zware kruiser „Pola” door een torpedo in het achterschip werd getroffen en gestopt bleef liggen.

De Italiaanse admiraal Jachino, die niet vermoedde dat de Engelse slagvloot vrij dicht in de buurt zat, gaf aan admiraal Cattaneo opdracht met de zware kruisers „Zara” en „Fiume” en vier torpedobootjagers terug te keren ter ondersteuning van de „Pola”.

Hij zelf stoomde met de Italiaanse hoofdmacht door in Westelijke richting en bleef verder verschoond van nachtelijke aanvallen van Engelse torpedobootjagers, die tevergeefs de zeeën afspeurden om contact met hem te krijgen.

Deze acht Engelse torpedobootjagers, die omstreeks 9 uur 's avonds op zoek gingen naar de Italiaanse hoofdmacht, kregen evenmin contact met de schepen van admiraal Cattaneo, die om 9 uur teruggekeerd was om de beschadigde „Pola” hulp te verlenen en indien mogelijk op sleeptouw te nemen. De „Pola” lag op een afstand van 24 mijl ten Zuid Westen van het eskader van Cattaneo gestopt.

Zo stoomde de arme admiraal Cattaneo recht in de armen van de Engelse slagvloot, waarvan hij geen flauw idee had, dat ze zich op zee bevond. Waarschijnlijk had hij daarom z'n vier torpedobootjagers in linie achter de zware kruisers opgesteld, terwijl de Italiaanse voorschriften voor een opmars gedurende de nacht luiden, dat in zo'n geval 2 jagers op respectievelijk 4000 en 2000 meter voor de hoofdmacht uit moesten stomen.

Bovendien had hij nog pech, dat de Engelse slagvloot langs de gestopte „Pola”

stoomde, zonder dit schip duidelijk te verkennen.

Was dit wel het geval geweest, dan hadden de Engelsen hoogst waarschijnlijk het vuur geopend en was Cattaneo gewaarschuwd, dat er iets loos was: dan had hij maatregelen kunnen nemen of benen maken.

Het kruiser-eskader van Pridham Whippel, dat op enige afstand voor de slagvloot van admiraal Cunningham uitstoomde, kreeg Cattaneo ook niet in de gaten en zo stoomde de laatste steeds verder om de Oost. Op het achterschip van z'n kruisers was men reeds druk in de weer sleeptrossen gereed te leggen toen plotseling op een afstand van 4 mijl het zware 38 cm geschut van de Engelsen losbarstte.

De Italianen waren volkomen verrast, hetgeen wel moge blijken uit het feit dat de batterijen in de midscheeps gebakst stonden.

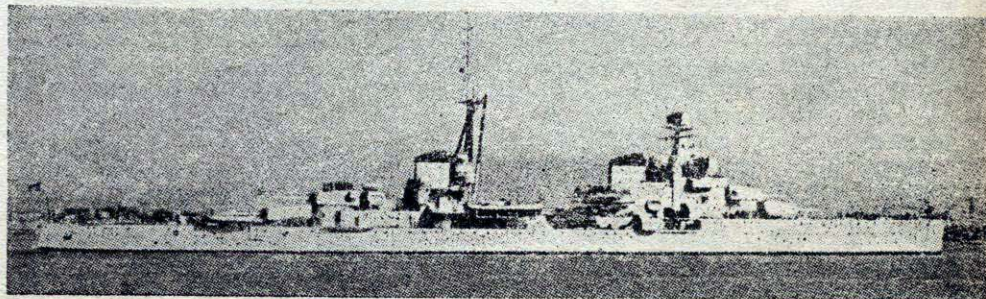
Maar ook voor de Engelsen was de plotselinge verschijning van het Italiaanse eskader min of meer een verrassing. Omstreeks 10 minuten over 10 's nachts had de „Barham” een radarcontact gekregen en 15 minuten later doemden plotseling

aan SB vooruit 2 zware kruisers uit de duisternis op. Admiraal Cunningham veranderde onmiddellijk 40° koers, waardoor hij de Italianen over bakboordsboeg kreeg en opende om 22 uur 23 met de slagschepen „Warspite” en „Valiant” het vuur, terwijl de „Barham”, kort hierna volgde. Zeven minuten later hield Cunningham vastvuren en ging op Noordelijke koers, de Italiaanse kruisers in vlammen gehuld achterlatend.

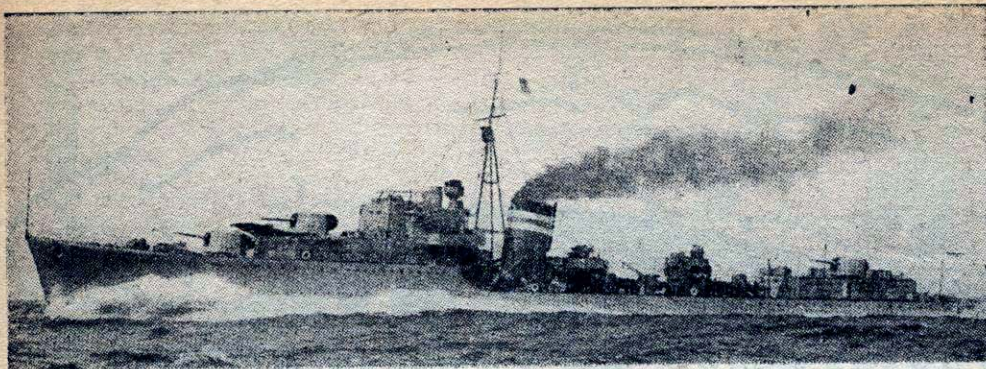
Hij gaf z'n torpedobootjagers opdracht de Italiaanse kruisers verder af te maken. Om 2 uur 30 werd de „Zara” door de torpedobootjager „Jervis” tot zinken gebracht; de „Fiume” had reeds drie uur eerder de bodem van de Middellandse zee opgezocht. De „Pola” werd diezelfde nacht om half 12 door de torpedobootjager „Havock” ontdekt. Het schip lag nog steeds gestopt met z'n kanons in de midscheeps gebakst. De vuren waren gedoofd door het binnengedrongen water en een groot deel van de pijpleidingen had eveneens de geest gegeven. Later kwam de „Jervis” langs en nam een 260 tal Italianen over, waarna de „Pola” met een torpedo uit z'n lijden werd verlost.

Zo waren de Italianen dus drie zware kruisers kwijt, terwijl ook nog twee torpedobootjagers van het eskader van Cattaneo tot zinken waren gebracht.

De uitval, om Engelse convooien te onderscheppen, had de Italianen zodoende niets dan misère gebracht, hetgeen wel voor een belangrijk deel te wijten

De kruiser „Bolzano”, een van de weinige Italiaanse schepen die van de slag bij Matapan terugkeerden.

H.M.S. „Jervis”, de torpedobootjager die de Italiaanse kruiser „Zara” het genadeschot gaf.

was aan het ontbreken van voldoende luchtsteun en juiste verkenningsschichten.

Nadat admiraal Jachino met de rest van z'n eskader in Italië was teruggekeerd, werd hij door Mussolini ontvangen. Men kwam daar tot de conclusie, dat het niet beschikken van de vloot over een eigen marine luchtvaartdienst en vliegdekschepen nu z'n wrange vruchten had afgeworpen.

Kort na dit onderhoud ontmoette Jachino in de gangen van het Italiaanse Ministerie van Marine z'n codeerofficier, die de door het hoofdkwartier onderschepte Engelse seintjes had na gelopen, om na te gaan of er ook een min of meer definitieve aanwijzing was geweest, dat de Engelse slagvloot zo dicht in de buurt zat, een aanwijzing die per abuis niet aan hem was doorgestuurd. Hierbij had hij een Engels telegram ontdekt van 22

uur 25 dus kort voordat de „Zara” en „Fiume” vernietigd werden, welk sein het hoofdkwartier niet aan de vloot had doorgegeven. Het luidde ontcijferd: „Ik verken een vijandelijk schip in peiling 300° afstand 6 mijl”. En Jachino herinnerde zich dat de zichtbaarheid die onheilsnacht beslist veel minder was geweest dan 6 mijl. Ra ra, hoe kon dat? Hadden de Engelsen misschien één of ander bijzonder verkenningmiddel?

Zo kregen de Italianen een aanwijzing van het bestaan van Radar. Het is overigens merkwaardig dat 2 maanden later, toen de „Bismarck” z'n beruchte uitval deed, de Duitsers nog niet zeker wisten, of de Engelsen al dan niet op hun schepen de beschikking over radar-installaties hadden.

Kennelijk was de Duits-Italiaanse samenwerking op technisch terrein niet zo bar groot.

Overigens valt over deze zeeslag bij Matapan nog op te merken, dat de kanarie van de commandant van de „Valiant” in de nacht van 28 op 29 Maart twee eieren legde. De jeugdige kanaries werden later „Zara” en „Pola” gedoopt.

Overgenomen uit de scheepskrant van Hr. Ms. mijnneveger „Duitsland”.

Sweet memories

En dan komen die keiharde kerels van de „Duiveland Post” naar je toe, en vragen je: „Zeg, kan jij niet eens een stukje schrijven over Holland of zo? We moeten debatten hebben in onze krant.”

Ja mooi praten, 'k kan nu wel een stukje gaan schrijven over de voor- en nadelen van het vrije huwelijk of zoiets, maar dan ben je ook gauw uitgekletst.

Ik ben maar naar beneden gegaan en kreeg toevallig m'n dagboek in handen.

Toch een gezellige tijd gehad. Het dagboek begint met Belawan Deli aan boord gekomen en vertrokken naar Pinang. Ja, dat wat m'n eerste trip. Olie laden op Bambo, patrouille, prauwen opbrengen, passagieren in Pinang; dollars, dus goede strootjes. Toch een rot trip, bij Asahan werd matroos Kuys doodgeschoten en Thijs heeft 6 weken in het hospitaal gelegen. Honderd en vijftig granaten hebben we er op gegooit maar toch waren we al te laat. 'k Blader verder.

De volgende trip was beter. Makassar, Pater Noster eilanden, Boeton, Floris, Kalakahi, Alor, Kaloe Besar, Koepang Maonmere, ja dat wat ook wat. Veel Katholieken waren daar, tijdens de oorlog hebben de Jappen daar krijgsgevangenen gehad in kampen; 213 man hadden ze doodgeslagen en lagen nu onder de groene palmen begraven. Engelsen, Australiërs, Amerikanen, Hollanders en Ambonezen, we zullen hopen, dat ze gestreden hebben voor een nieuwe en betere wereld, waar het nu echter nog steeds niet veel op lijkt.

Op Ambon zijn we ook nog geweest; voor een oud khaki- broekje kregen we 100 djeroks. De commandant stond een

oud zebrakleurig zwembroekje te verruilen voor een paar kippen.

We vertrokken naar Alahassan en weer naar Samarinda en Tengerang. Daar woonde een sultan, wiens zoon trouwde.

De deputatie van onze schuit woonde de plechtigheid bij. 'k Geloof dat ze al het goud uit Fort Kock voor die plechtigheid naar Borneo hadden gebracht.

Enfin, de saté was goed en er stond genoeg te schaften om de 6de Mijnenveegdivisie voor een week te voorzien en het is toch bekend dat die wat naar binnen kan werken.

Trouwens, er was nog meer. 'k Heb horen vertellen, dat die Sultan 64 vrouwen had, maar of dat waar is weet ik niet, want Jan Maat houdt van overdrijven. 's Avonds zijn we weer vertrokken, een schitterende tocht, we zijn 's nachts tussen de rimboe doorgeslagen.

Alle fans stonden af en je hoorde niets anders, dan de geluiden die uit de rimboe kwamen. Het water was zo glad als een spiegel; soms een plons, als een of ander waterdier de Koetei rivier inschoot. Een tocht om nooit te vergeten. Enfin, je hebt in die tijd zoveel mooie dingen gezien; verlof in Malino, gebakken aardappelen in het Bali restaurant en gebak in de cantine bij het zwembad.

Tochten maken op de scheermesruggen van die kleine bergpaardjes, zwemmen bij Plan I wat een waterval was, 10 dagen verlof en toen reparatie in Soerabaja. Vier patrouilles, 2 maanden Riouw. Daar hadden we dat gijntje met die Chinees. Dacht dat hij harder kon dan wij, toen wij hem ingehaald hadden was de prauw leeg. Papieren in orde. Een week later

kwamen wij hem weer tegen, alleen houtskool, anders had hij niet. Toen wij de deklading opengooide en onder de luiken keken, zagen wij dat het daar vol met de modernste wapens lag; wapens, die ze bij de marine nog niet hebben.

Wij hebben die bruine snaken maar opgesloten in de stuurkamer; de koperen leidingen zijn nog nooit zo mooi gepoetst als toen.

Als je er nu nog eens aan terugdenkt, dan was het toch wel een gezellige tijd O.V.W.-ers van '44 en '45 en later die van '46. Kameraadschap; jammer, ze zijn al weer weg. Thuisgevaaren kameraden en vrienden, een tijdje weet je hun namen nog te onthouden, je vergeet ze, er komen weer nieuwe jongens, weer nieuwe maten. ze komen en gaan, straks ga je zelf. Dan zit je weer in Holland. Je gaat allen een andere kant uit.

Die gaat bij de koopvaardij, een ander naar een fabriek, een derde gaat weer ergens anders naar toe, een vierde blijft bij de marine.

Kortom, we gaan uit elkaar, maar de goede gezellige tijd vergeet je je leven lang niet meer. Nu wordt er wel gegriep en gekankerd, gedroogde aardappelen, waar blijft die post, jongens, zet die fan even af, want de opsnit waait weg. Ga maar door, maar mocht je elkaar nog eens tegenkomen, dan is het van: „Kerel, hoe maakt het je?”

Je drinkt een borreltje en haalt oude herinneringen op. Weet je nog die trip naar Nieuw Guinea? Ja, die verpleegsters op Seroei.

Lieve kinderen, weet je nog, „Happy World” en „Sea-Chide” in Makassar „Black Cat” en „Joe Pin”, „Europa Bar” en „Tabarin” in Soerabaja. Gezellige tijd was, dat! Kom, laten wij er nog eentje pikken.....

„Cesar”

KAT VOOR AMBAT

„Vandaag ga ik de posten langs”, heeft de compagniescommandant van „Simon” besloten en twee jeeps begeven zich op weg, want ook de dokter gaat mee. Langs verstijfde schildwachten komt het gezelschap op de posten binnen en dan is er natuurlijk hopies te bespreken en te bekijken.

„Ontzettend belangrijk”, vind je, als beveiliging van de jeeps.

Maar dan komt er een van de postbewoners naar je toe, die vol verwachting informeert of de betaalmeester d'r soms ook bij is..... En omdat die er niet bij is slentert hij verveeld weg. Hij is niet de enige, die het vraagt op Parengan. Betaalmeester, betaalmeester, waar blijf je? Want we rekenen alweer een paar weken, om niet te zeggen: een maand op je!

En als tenslotte met veel geraas de truck binnenraast, die dit lang verbeide heerschap blijkt te bevatten, dan wordt er in allerijl een tafeltje ontruimd, waar zich dadelijk een rij voor vormt en de majoor, die er bij staat moet zelfs vaderlijk zeggen: „Kalm, jongens”.....

Kat en inspectie. Een geluk bij een..... nu ja, dat is wel wat sterk uitgedrukt, maar toch krijg je na de 22ste van de maand de scheve toestand, dat die puppes, die met een glimlach en een tas vol geld uit Bodjo komt, belangrijker is dan elke andere bezoeker, al is het de kapitein himself en dat kan natuurlijk nooit. Maar het aardse slijk maakt ook dit mogelijk. Voor deze puppussen komt eerst de betaalmeester en dan komt er een hele tijd niks.....”, zoals dat heet.

De verfoeilijke neiging, om ons altijd bij de machtigste aan te sluiten brengt ons de volgende dag op de truck van de betaalmeester, die nu, na „Simon”, „Teunis” z'n katje gaat bezorgen.

Het is de laatste compagnie, die nog moet vangen en daarmee hebben ze het hele mariniersvak weer gehad.

In Padangan staat, weggedoken in een zijweg, de toko-wagen haar kans reeds af te wachten en zodra de uitbetaling is begonnen, wordt de zaak geopend en de negotie tiert.

Er zijn er trouwens meer, die gewoonlijk de mariniers op dit gelukkige ogenblik komen overvallen, zoals fouriers, facteurs en vooral cantine-bazen..... Deze schuldeisers weten het: Nu hebben ze het geld nog, dus nu houden we de nota's onder hun neus! Zij kennen hun pappenheimers: uitstel betekent lauw kans.

In Padangan is de zaak nu aan het rollen gebracht en even later zitten we op de stijgende weg met al die ingewikkelde kronkels, die leidt naar de verste uitloper van het Amphibisch Bataljon, Post Banjoe Oerip bij de „Bataafse”. En daar strijken de „Grote Drie” weer neer achter een tafel, de man van de delegaties, die wellicht veel katvangers in twee-

strijd zet: een spaarpot is mooi maar dit land....., de betaalmeester zelf, die prevelend de briefjes neertelt en wiens aandacht geen ogenblik mag verslappen ondanks alle opmerkingen over „schulden” en „kouwepijpijs” om hem heen..... En als derde de man, die de uitbetalingslijsten bijhoudt. Hij kan zich steeds weer vermaken met de schijnbare onverschilligheid, waarmee men onder de spieden de blikken van zijn maten, zijn handtekening op het papier slingert. „De officieren maken ze veel te duur”, zegt hij, „hierzo, die krul beslaat een halve blad-zij.....”.

Gretig achtervolgd door de toko-wagen hotst de truck verder.

Kali Tidoe, Ngasem, Dander..... zo worden alle posten van de compagnie afgewerkt.

Het is alweer avond, als tenslotte de buidel van „Teunis” weer is bijgevuld. Het hele bataljon is nu voorzien.

Het is vlot gegaan deze maand, al moest men om de laatste overplaatsingen op te vangen, de uitbetalingen enige dagen uitstellen.

21
Panne heeft de betaalmeester eigenlijk nooit gehad. Goed, hij is wel eens in de sawah weggezakt en er is wel eens een kampongbruggetje onder hem gekraakt, dat hij had overschat, maar verder ging het hem altijd aardig voor de wind. In ieder geval kwam het geld nog steeds waar het zijn moest.

„Op Soekorame werden we laat in de avond een keer met bloemen ontvangen”, zegt hij”, en het Medpel zette laatst kapotte stoelen voor ons klaar. Daar hebben ze helaas wel lol van beleefd”.

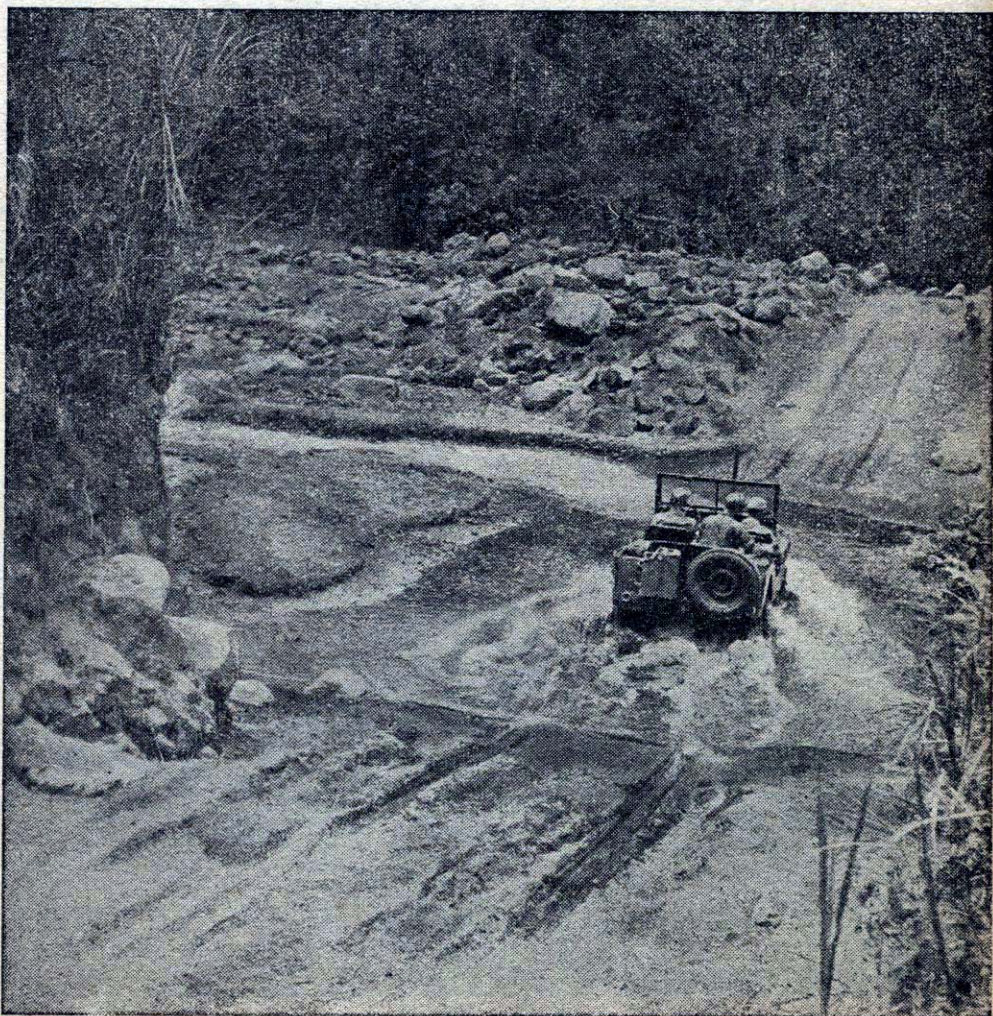
Vergeleken bij vele anderen van de stafcompagnie heeft dit drietal overigens gesloft. Want temidden van alle drukte van periodieke bezoldigingsverhogingen, demolitie-toelagen, kas-betaalmutaties, bezoldigingsbetaalmutaties en al die andere krachttermen, die ons ondeskundig oog las, hebben ze dit voor, dat ze er eens per maand uitbreken en hun hele bataljonsvak zien.

Onze minister van financiën stak nog een keer zijn hoofd uit de klamboe.

„En nou komt het spannendste nog.....”.

„Kijken of de kas klopt. Daar krijg je ook een punthoofd van.....”.

H. Biersteker,
Mariniers-correspondent.

De „Grote Drie” op weg naar een afgelegen post; dit maal gaat de reis per jeep.....

Een oorlogsschip laat op zich wachten

„welkom in de groene hel”

Over vieren en nog steeds niets te zien. Aan boord van de RP 116, die zich stampend en slingerend als een dronken Tiroler, een weg zoekt over het woelige wateroppervlak van het Westervaarwater, tuurt iedereen ingespannen in de donkere nacht. Een ver verwijderd onweer zet van tijd tot tijd de horizon in een spookachtig blauw-gele gloed en voor enkele tellen tekenen dan de silhouetten van een paar vissersprauwen zich scherp af tegen de verlichte achtergrond. Een wonderlijk gezicht, vrienden, dat is zeker; maar uiteindelijk hebben we onze nachtrust niet opgeofferd om naar een soort schimmenspel te gaan kijken. En eerlijk gezegd beginnen we dan ook hard naar het einde van dit tochtje te verlangen. Temeer daar onze maag nog steeds niet water-proof blijkt te zijn en Hr. Ms. „Tijger” (Buiteldier, was toepasselijker geweest) daarentegen meer en meer plezier in haar eigen capriolen schijnt te krijgen. Ongelofelijk zoals zo'n bootje tekeer kan gaan. Je reinste kermisvermaak. Jammer alleen dat wij helemaal niet gek zijn op al die gemoderniseerde martelwerktuigen die je daar doorgaans aantreft. Aiiiii, daar komt weer zo'n kledder; toe maar boot, klim er maar overheen — wij zullen wel nederig het hoofd buigen. Over de verschansing wel te verstaan.....

Op de kleine commandobrug begint Tom André, de telegrafist, weer eens met z'n seinlamp te rammelen, maar het interesseert ons nog maar matig. We hebben het immers veel te druk met onze ingewanden en bovendien, 't zal toch wel weer loos alarm zijn. Zou de eerste keer niet wezen, vannacht. 't Duurt anders wel erg lang dit maal. Die Tom blijft maar ratelen met dat apparaat; gezegend uithoudingsvermogen heeft die knaap. Toch maar eens kijken voor de zekerheid. Verdraaid, we krijgen antwoord; dáár, over stuurboord — aan-uit, aan-uit, aan-uit.....

„t Is 'm!” roept iemand van boven, „aan bakboord langszij komen.”

Korte tijd later doemen de vage omtrekken van Hr. Ms. torpedobootjager „Banckert” voor ons op. De lang verwachte is gevonden. Nog even een kleine dodensprong, waarmee een trapeze-werker eer zou hebben ingelegd, en dan

hebben we weer vaste grond onder de voeten. Zo komt het ons tenminste voor, nu we verlost zijn van de helse buitelingen van die RP. Overigens heeft dat scheepje niet speciaal voor ons genoeg al die moeite gedaan. Daar was meer voor nodig en wel in dit geval de luitenant ter zee der tweede klasse, O. van der Gronden — stafofficier navigatie — onder wiens hoede Hr. Ms. „Banckert” nu het laatste stukje van de lange reis Nederland — Indonesië zal afleggen.

Spaanse schonen.

Ofschoon, een lange reis is het eigenlijk helemaal niet geweest. Althans niet in de ware zin van het woord. „Je had steeds weer iets nieuws om naar uit te kijken”, vertelt ons de seiner der tweede klasse Joop Viskil uit Den Haag — een oude bekende van ons en een der eersten die we aan boord ontmoeten. „Eerst Cadiz, toen Malta, daarna Aden en ten-

„Welkom in de groene hel!” Dat was de welkomsgroet die Hr. Ms. torpedobootjager „Van Galen” haar collega Hr. Ms. „Banckert” bracht, toen beide schepen elkaar in de nacht van 23 op 24 December voor de Javaanse kust passeerden.

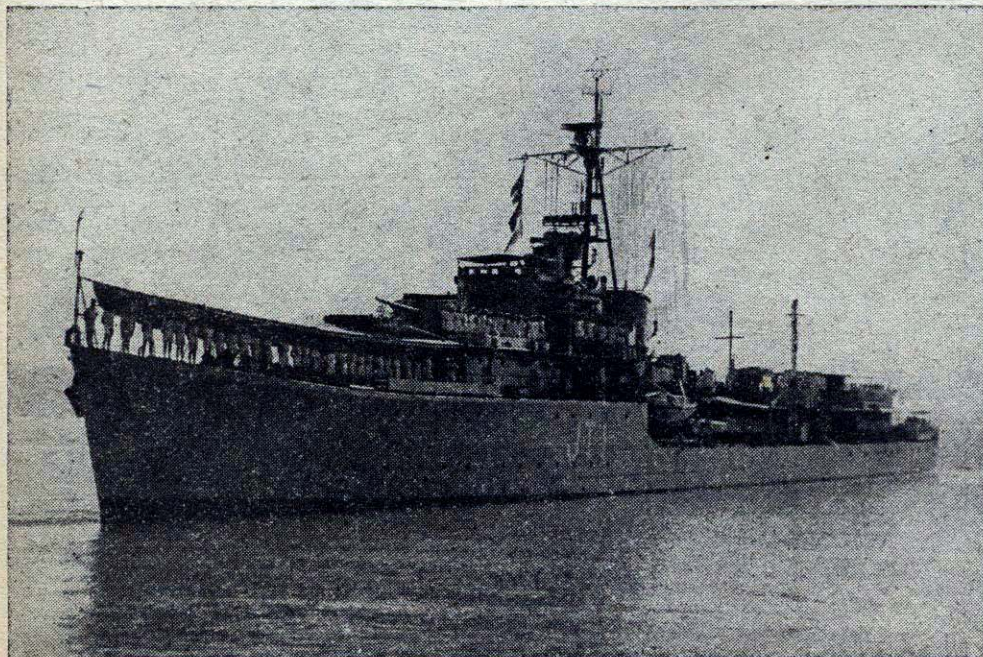
Hr. Ms. „Van Galen” op de thuisreis naar Nederland — Hr. Ms. „Banckert” zo juist van uit het Vaderland in de Indonesische wateren aangekomen.....

slotte Colombo nog. Dat breekt de reis reusachtig en zo zie je ook nog eens wat van de wereld!”

En omstandig weidit hij uit over de vele belevenissen in de verschillende aanloophavens. Daar had je om te beginnen de moeilijkheden met de Spaanse taal. Met Frans of Engels bereikte je in Cadiz niets en je was dus wel gedwongen doof-stommetje te spelen, hetgeen menig maal tot zonderlinge situaties aanleiding gaf. Hoe de houding van de bevolking tegenover de Hollandse Jantjes was? Man, je voelde je daar net als de Canadezen, vlak na de bevrijding. In een minimum van tijd had je een hele sleep kinderen achter je aan, die je als maar aan het verstand trachtten te brengen dat zij een cigaretje zeer op prijs zouden stellen. En vasthoudend als een Jehova-getuige was dat grut. Je moest ze gewoon van je af schudden. Nee, over gebrek aan belangstelling hadden de Jannen niet te klagen gehad en ook de Spaanse schonen bleken niet afkerig van de Hollandse senores. In ieder stadje een ander schatje, niet waar..... Maar zonder gekheid, wat hem betrof hadden ze gerust nog wat langer dan drie dagen in Cadiz mogen blijven; hij mocht die Zuiderlingen wel al zagen de meesten er nogal haveloos uit. Op Malta was niet zo bar veel te beleven geweest maar Aden en Colombo daarentegen leverden weer een massa nieuwe indrukken op. En buikpijn..... Dit laatste vanwege de overvloed van bananen, kokosnoten en ananassen die daar te krijgen was.

Het grote ideaal.

De hofmeester II Jan Brakhoven uit Bussum en zijn maat, de matroos I Jan Gijlswijk uit Hilversum, hadden nog een aardige belevens in Colombo. Die dwaalden met hun ziel onder de arm door de duistere straatjes toen ze plotseling „Stille nacht, heilige nacht” hoorden spelen. 't Was wel wat voorbarig want het Kerstfeest was nog verre maar desalniettemin stevenden de beide vrienden linea recta op het huis af van waaruit het lied hun tegemoet klonk. Het bleek een zeemanshuis te zijn en binnen vonden zij een aantal varengasten van verschillende nationaliteit rond een piano verzameld. Iemand legde hun in het Engels uit dat wegens het aanstaande vertrek van een aantal oude bekenden, dit jaar het Kerstfeest een week vroeger werd gevierd dan normaal. En of de jongens zich maar net wilden gedragen of ze thuis waren. Dat lieten onze Jantjes zich natuurlijk geen twee maal zeggen en weldra neurieden ze ook het oude Kerstlied mee en deden ze zich te goed aan koffie en gebak. Later op de avond was hun gastheer nog eens bij hen gekomen en had hun gevraagd of ze hem

„Front maken over bakboord.” Hr. Ms. torpedobootjager „Banckert” bij het vertrek uit Den Helder.

een groot plezier wilden doen. Wel, waarom niet hè? Voor wat, hoort wat! Maar ze stonden toch wel even gek te kijken toen hij hun vroeg of ze dan eens samen het Jamboree-lied wilden zingen. Als padvinder was hij namelijk destijds in Holland geweest en hij had nog steeds de mooiste herinneringen aan die weken in Vogelenzang. En zo kon het gebeuren dat ergens in Colombo twee Hollandse matrozen zongen van „het grote ideaal dat geheel onafhankelijk is van land of stand of taal.....”

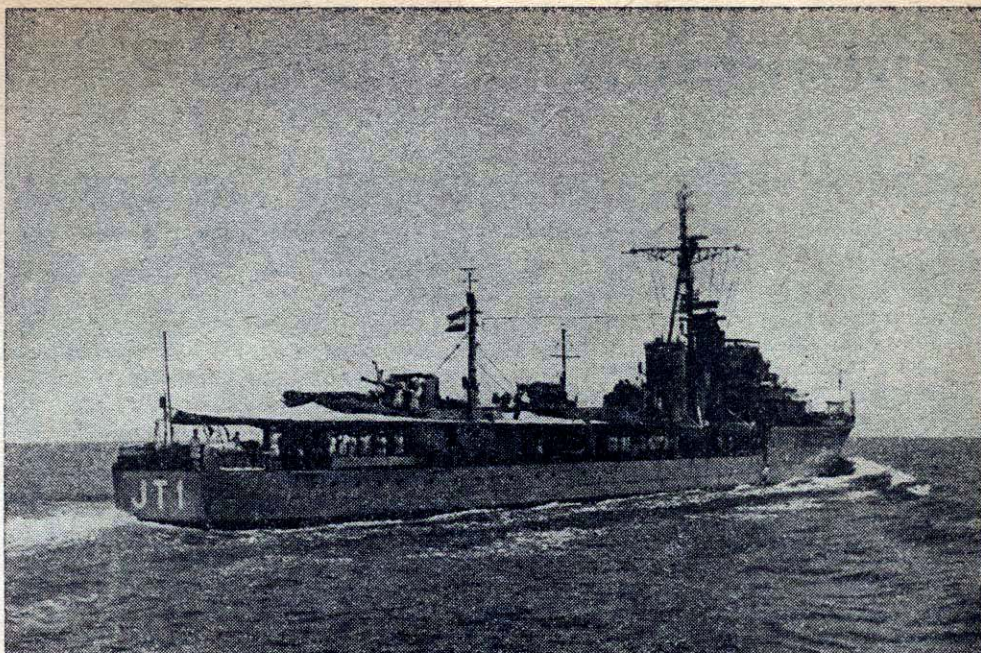
Tegenvaller. ...

Langzamerhand begint het te dagen en in de verte tekent zich reeds vaag de kustlijn af. „Het beloofde land”, merkt iemand achter ons op, „mij benieuwen wat ons daar te wachten staat.” Het is de seiner I George Schutte uit Amsterdam. Ja, natuurlijk is hij blij dat de reis er op zit, dat spreekt van zelf. De Oost heeft altijd grote aantrekkingskracht voor hem gehad en nu zal hij zich dan eens met eigen ogen kunnen overtuigen of z'n vrienden niet overdreven hebben toen ze het een prachtig land noemden.

Hij houdt namelijk erg veel van de natuur en.....van zijn meisje. Die bevindt zich in Batavia, waar zij als marva werkzaam is bij de verbindingsdienst. Vandaar dan ook dat hij niet zo'n klein beetje de smoor in had, toen bekend werd gemaakt dat Hr. Ms. „Banckert” in plaats van — zoals gebruikelijk is — Tandjong Priok aan te doen, rechtstreeks door zou varen naar Soerabaja. Had-ie er al helemaal op gerekend de Kerstdagen bij haar door te kunnen brengen en nu.....enfin, dat zouden we zelf wel snappen. We knikken maar eens, want we begrijpen volkomen wat het zeggen wil als je na een jaar van scheiding je verloofde denkt terug te zien en er komt dan op het allerlaatste ogenblik nog een kink in de kabel. Maar wie weet, George, misschien maakt de „Banckert” nog wel eens een slippertje naar Priok en dan zal je daar zeker je Pauly aan de kade vinden. Daar durven we alles om te verwedden.

„Fijne, pittige knullen”

Als we even later het smalle, ijzeren trapje willen beklimmen dat naar het seindek voert, menen we plotseling temidden van een groepje matrozen, een bekend gezicht te zien. Is dat niet.....? Ja, hij is het wel; dominee Sillevius Smitt, de hoofdvlotpredikant. Je moet maar boffen. Of hij een ogenblikje tijd heeft? Nou, eigenlijk niet, hij wilde juist zijn khaki gaan verwisselen voor iets deftiger, maar als we het kort maken..... Dat beloven we en dan vertelt de hoofdvlotpredikant over de uitstekende stemming die er gedurende de gehele reis aan de Indonesische schepelingen. „Daar ben boord heeft geheerst en over de goede verstandhouding tussen de Nederlanders en ik werkelijk door getroffen”, merkt hij peinzend op, „en wil je wel geloven dat het me hard spijt dat ik dit schip straks de rug moet toekeren. Natuurlijk, het Kerstfeest vier ik nog samen met de mannen van de „Banckert” maar daarna is het aftrap geblazen. Anders een prachtige reis geweest. Alleen die Golf van Biscaye hè, daar hebben velen het te kwaad gehad. En dan die Arabische Zee, dat was ook niet alles. 't Leed was echter gauw geleden en ach, zo'n beetje zeeziekte.....er zijn zo veel erger dingen in de wereld. Dat moeten we toegeven, ofschoon..... (zie boven). Het onderwerp lijkt ons toch wat pijnlijk om er dieper op in te gaan en daarom informeren we maar liever naar nog wat bijzonder-

De laatste loodjes. Hr. Ms. „Banckert” op de wijde, Indische Oceaan.

heden over de vaart. Wel, we hebben natuurlijk Sinterklaas gevierd. Dat was even voorbij Malta. De goede Sint bleek zich in hoogst eigen persoon aan boord te bevinden; op de bewuste dag stond hij tenminste plotseling voor ons. En hij kwam niet met lege handen. Voor iedereen had hij een aardige verrassing; daar had de commandant van de torpedobootjager, de kapitein luitenant ter zee B. van der Ploeg voor gezorgd. Die had voor het vertrek uit Holland aan de ouders der opvarenden gevraagd of ze misschien een pakje voor hun zoon wilden meegeven. En van deze gelegenheid had natuurlijk iedereen een dankbaar gebruik gemaakt. Ja, 't was een vrolijk avondje geworden.....

Voor de hoeveelste maal hij zelf nu de reis naar Indonesië maakt? „Voor de vierde keer! Contact te houden met de varende Marine acht ik nog steeds een van de meest belangrijke taken die ik als vlootpredikant te vervullen heb.”

Aan boord van Hr. Ms. „Banckert” heeft dominee Sillevius Smitt iedere avond de dagsluiting geleid en Zondags sprak hij tijdens een alle hens de opvarenden toe. „Fijne, pittige knullen zijn het hier aan boord, dat mag je uit mijn naam schrijven en ik ben dankbaar dat ik dit werk mag doen. Nu moet ik me echter werkelijk gaan verkleden, anders zie ik me straks nog in een khaki broekje de wal opstappen; we zijn er bijna...”

Precies Nieuwediep. ...

Inderdaad, we zijn er bijna! Aan dek wordt alles in gereedheid gebracht om zo aanstonds model te kunnen binnenlopen. De naamvlaggen van de „Banckert” schieten klapperend langs de dunne lijnen omhoog en op het voordek worden de trossen al uitgelegd. Langs de verschansing verdringen de jongens elkaar om toch maar niets te missen van de aanblik die het nieuwe land hun biedt in de vroege morgen en de op- en aanmerkingen zijn niet van de lucht. „Precies Nieuwediep”, vindt er een, „kijk maar, daar heb je Texel” en hij wijst in de richting van Madoera, dat zo op het eerste gezicht werkelijk wel iets weg heeft van dat Hollandse eiland. Maar de

tientallen prauwen met hun typische vlerkzelen en de blauwe bergen op de achtergrond, zorgen er wel voor dat het Indonesische cachet bewaard blijft.

't Is bij half acht als Hr. Ms. „Banckert” de laatste loodjes aflegt. Op de Madoerakade, waar zich een grote menigte officieren, onderofficieren, marva's en matrozen heeft verzameld, staat de M.L.D.-band opgesteld en als we langzaam voorbij glijden, waaien vaag de tonen van het oude en zo vertrouwde volkslied tot ons over. Vreemd stil is het nu aan boord — nu allen de houding hebben aangenomen en we kunnen een gevoel van beklemming niet onderdrukken als we bedenken dat Hr. Ms. „Banckert” het laatste Nederlandse oorlogsschip is dat niet als gast deze haven binnenvaart.

Zeker, de geschiedenis moet zijn loop hebben en deze geschiedenis wil nu eenmaal dat de Nederlandse souvereiniteit over Indonesië heeft opgehouden te bestaan. Maar het geeft je toch even een wrang gevoel van binnen en het bederft iets van de feestelijke stemming die eigenlijk over je zou moeten komen nu wederom een „drijvend stukje Vaderland” in deze gewesten is aangekomen.

In deze geest spreekt ook de commandant van de Marine te Soerabaja, de commandeur J. Beckering Vinckers, die de opvarenden van de torpedobootjager namens de CZMO en persoonlijk welkom heet in het Oosten.

„Het zal vreemd zijn voor ons allen als straks van het stafgebouw niet langer ons rood-wit-en blauw zal waaien, maar ondanks de ingrijpende veranderingen die zich hier binnenkort zullen voltrekken, hoop ik dat jullie hier een mooie tijd tegemoet zullen gaan. Het zal niet altijd gemakkelijk wezen maar laten we de toekomst met vertrouwen tegemoet zien en ten allen tijde de naam van onze Koninklijke Marine hooghouden!”

Hr. Ms. torpedobootjager „Banckert” voer naar de Oost; dat het haar steeds voor de wind moge gaan in de Indonesische wateren.....

H. Flotat,
Marine-correspondent.

Belawan,

Marine-centrum op Sumatra's Oostkust (I)

Het zag er na de bevrijding, die helaas nog geen werkelijke bevrijding was, maar droevig uit, daar in het Noord-Oosten van Sumatra, waar eertijds Hollandse energie en Indische werkkraft zulk een welvarende streek hadden veroverd op de moerassen. Willem Brandt vertelt in zijn laatste boek: „De aarde van Deli” over het leven en zwoegen van die pioniers, die het land van Deli tot bloei hebben gebracht en u leest het als een roman. Maar wanneer u het boek dichtslaat, is er een diep gevoel van spijt, dat zoveel van wat hier werd opgebouwd, door de Jappen en later door verwoeste landslieden zelf, werd vernietigd en weer ten prooi gelaten aan de rimboe.

Zo was de voornaamste haven van Deli, Belawan, die vroeger zulk een levendig vertier te zien gaf en de producten van het rijke Deli uitvoerde, in ruil voor allerlei artikelen die hier ten goede van de bevolking kwamen, in 1945 tot een naargeestig vervallen plaats geworden.

En wegens de grote onzekerheid hoe het zou worden, was er direct na de overgave van de Japanners ook weinig genegeheid om de zaken weer te herstellen, om niet te spreken van de onmogelijkheid daartoe wegens gebrek aan materiaal.

Maar toen de verlaten en verwoeste ondernemingen weer met oud-Nederlandse energie werden hersteld en men volhield, ondanks aanslagen, diefstal en

vernietiging, kwam natuurlijk ook de haven van Belawan weer op gang.

Het zag er ook daar maar treurig uit: verwoeste kaden en loodsen, wrakken in het water, dat door de modder van de Deli-rivier vol ondiepten zat. Maar de havendienst begon, de marine werkte mee en thans is men al zover met opruiming, uitbaggering en herstel gevorderd, dat ook grote schepen als de „Sibajak” van de Rotterdamse Lloyd aan de kade kunnen komen.

Voor de oorlog was er geen marine in Belawan, maar de gebeurtenissen sinds de capitulatie van de Jappen maakten het hard noodzakelijk, dat hier een marine-basis werd gevestigd voor de handhaving van de orde op zee en langs de kusten en bovendien voor het politiewerk van de beteugeling, zo mogelijk voorkoming, van de smokkelarij.

Deze onregelmatige uitvoer van rubber, palmolie, harsen, enz. geschiedde ten nadele van de bevolking en de baten er van vloeiden in de zakken van gewetenloze profiteurs.

Het begon met een oud houten gebouwtje. Dat stond op een gammele houten steiger en keek zo in al zijn armzaligheid over de trieste haven uit. En daarin moest na het vertrek van de Engelsen alles worden samengepropt van de verschillende diensten, die voor een goede gang van zaken nodig zijn.

Huisvesting voor officieren en manschappen was er vrijwel niet.

En zoals gezegd, wist men in het begin ook nog niet precies, waar men aan toe was. Maar toen het meer en meer nodig bleek, dat de marine zich hier zou handhaven omdat er werk aan de winkel was voor haar, werd de inrichting ter hand genomen en ik bespaar U een verhaal van de duizenden moeilijkheden en tegenslagen die de marine hier te verwerken had.

Maar thans is de zaak dan toch in zoverre opgebouwd, dat de marinebureaux er in keurige gebouwtjes zijn ondergebracht, terwijl ook de huisvesting is verbeterd.

Dat mag ook wel voor een marine-centrum zoals Belawan in de laatste 3 jaar is geworden. De haven dient thans namelijk als basis voor een aantal grote en kleine schepen der KM., belast met het tegengaan van smokkelen en zeeroof.

Tevens is de „Beatrix” er gestationneerd, een sleepboot onder commando van een luitenant ter zee, die aangehouden tonkangs, vrachtscheepjes, ophaalt. De patrouilleboten, die de verdachte schepen aanhouden, behoeven dan niet hun operatie-gebied te verlaten.

Ook zijn hier de mensen van het duiken en bergingsbedrijf der marine geplaatst, want er is nog volop werk voor de duikers.

De gebouwen voor de administratieve dienst zijn klein, maar vormen toch alweer een net geheel, al is het oude houten geval op de steiger zelfs ook nog in gebruik en wel voor de verbindingdienst.

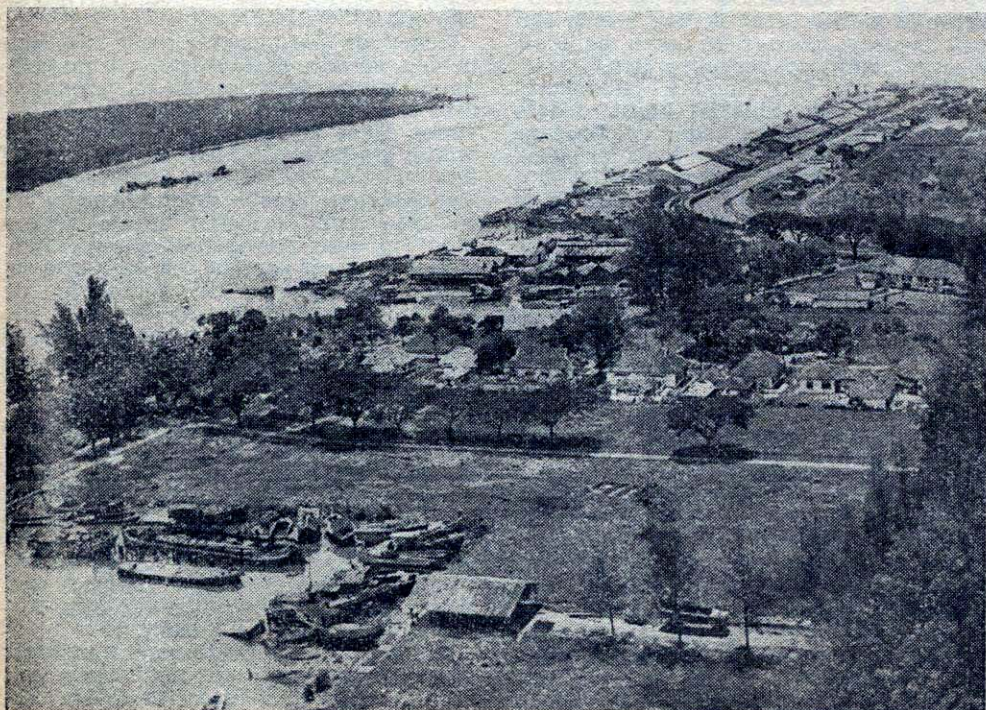
Maar ruim is het er niet bepaald. Zo zit de commandant thans in een van de gebouwtjes samen met de staf-officier operaties. Intussen is er ook een luchtig gebouwtje klaar gekomen, waar de R.P.'s-commandanten — u weet wel, van die kleine patrouilleboten — hun rapporten kunnen schrijven en doen wat er verder te regelen valt, als ze tussen twee tochten in een dag of wat in Belawan zijn. In een grote loods zijn de afdelingen materiaal en vervoer ondergebracht.

Transport is hier nodig als brood en de transport-officier zit er op als de bok op de haverkist, dat zijn „wagenpark” in orde is. Maar ja, het is werken met oud materiaal, dus het blijft veel zorgen geven.

En de huisvesting, hoewel thans dragelijk, valt ook niet bepaald te roemen. De officieren zitten voor zover hun gezin niet aanwezig is, vaak met een man of 12 in een kleine mess, met te weinig stoelen, zodat zij dan in twee groepen na elkaar moeten eten. 's Nachts liggen ze dikwijls met hun zessen op een kleine kamer in koolen boven elkaar als op het schip.

En als zij bij elkaar willen zitten in de voorgalerij moet een deel zich op de muurtjes nederlaten.

Er is een badkamer, waar op de spitsuren 6 man tegelijk zich staan te scheren. Ik kan mij dan ook begrijpen, dat sommigen hunner hun baard maar laten staan, met name die R.P.-commandanten die hier logeren, wanneer zij binnen zijn na hun twaalfdaagse patrouilletochten. Een paar van de wal-officiëren zijn getrouwd en hebben hun gezin hier, maar

Het begon met een oud, houten gebouwtje..... maar nu strekt het marine-complex zich al uit over een grote oppervlakte.

zij moeten zich behelpen met een enkele kamer. Doch daar zijn wij in het naoorlogse Indonesië wel aan gewend.

Alleen de commandant maritieme mid-delen, zoals de vroegere functie van O.A.Z. te Belawan een half jaar geleden werd verdoopt, heeft in Medan een woning.

De onderofficieren en manschappen zijn gehuisvest in een afgeschoten deel van de Unie-kampong, dus in kampong-huisjes, weliswaar van steen, maar toch niet bepaald gerieflijk. Bovendien zitten zij dicht bij de andere kampongbewoners, slechts door een prikkeldraadversperring van hen gescheiden, met het uitzicht op het intieme primitieve inheemse leven.

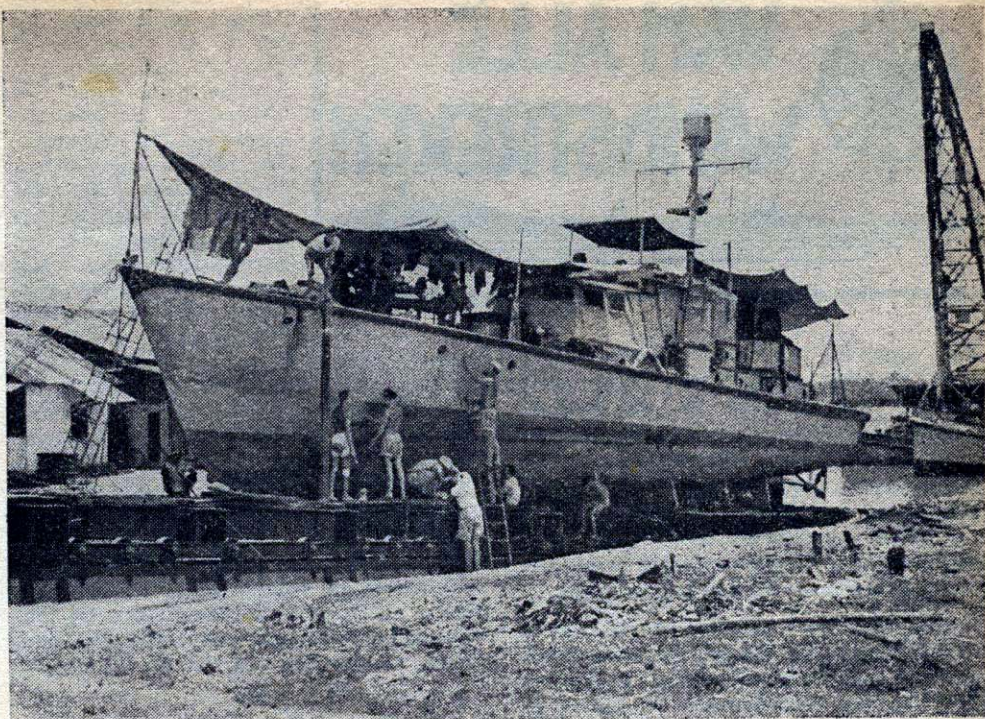
En was er nu maar een behoorlijke cantine, maar ook die is niet bepaald florisant en moet bovendien gedeeld worden met de mannen van de landmacht die de bezetting van Belawan vormen.

Komen de bemanningen van de patrouilleboten na een lange, vermoeiende en vaak eentonige tocht aan wal, dan vinden zij hier dus niet zulk een gezellig milieu als hun toekomst, al is dit al beter dan het is geweest. Geen wonder, dat zij het liefst varen, want Belawan zelf biedt ook weinig vertier en ontspanning en bovendien is de ontspanning daar van een zeer verdacht allooi, waarvan al menige jongeman de schadelijke gevolgen heeft ondervonden.

Slechts de Chinese bioscoop kan hen een avond deze narigheden doen verge-ten. Maar zij klagen niet en zij doen hun werk met plezier en in goede kameraad-schap. Als ze varen is de stemming op-perbest, ook al is die aan wal wel eens wat gedaald.

Men zit echter niet stil en tracht de gehele accommodatie steeds te verbeteren. Er is thans een sportveld in aanleg. Als de materialen er maar zijn, fiksen onze jongens het zelf wel.

Je staat trouwens toch versteld over wat hier al gepresteerd is en hoe menige

Op de Marinewerf te Belawan is het altijd „poot-aan” spelen.

marineman van zijn tampat aan de wal zelfs iets gezelligs weet te maken. Maar nog meer dan op Java is hier gebrek aan allerlei dingen en slechts geleidelijk zal dit kunnen verbeteren.

Met deze beschrijving is het beeld van Belawan niet voltooid. Er valt nog veel over het werk dat er gebeurt, te vertellen, en dat ook onder het nieuwe bestel doorgaat.

Het leek mij goed, om U eerst eens iets van de moeilijke omstandigheden te laten horen, waaronder de marine hier werkt ten dienste van Indonesië.

Wij behoeven ons immers niet te schamen over hetgeen ieder in de marine zo graag anders zou willen hebben, maar dat niemand kan veranderen zo lang materialen en arbeiders zo schaars zijn. Het is juist goed dat U iets weet, van de moeiten en zorgen: dan zult U te meer respect krijgen voor hetgeen hier alle-maal met opgewektheid en groot plichtsbeseft gedaan wordt, terwijl veel dingen zo tegen zitten.

P. K.

Onder de Kerkwimpel

Geen „Hoera”

Lucas 3, 1-6

Het waren geen hoera-redevoeringen, die Johannes de Doper hield langs de Jordaan. Hij was volgens Isaias (40, 3-5):

De stem van een roepende in de woestijn.

Bereidt den weg des Heren,

Maakt recht zijn paden.

Elke ravijn zal worden gedempt:

Iedere berg en heuvel worden geslecht: De kronkelpaden zullen recht de oneffen wegen effen worden.

Hij eiste een verbetering, een andere weg kiezen, van de mens. Dan alleen zal alle vlees Gods heil zien.

Komt nu niet met smoesjes als: we hebben Abraham tot Vader. „God is onze Vader”: Hij heeft de macht om uit deze kelen kinderen te verwekken. De bijl ligt aan de wortel der bomen. Iedere boom die geen goede vruchten draagt, wordt omgehouden en in het vuur geworpen.

Daar had het volk niet van terug en ze vroegen heel wijselijk: wat moeten we dan doen? zelfs tollenaars en solda-ten, want ze voelden wel dat ze in de ravijnen en hollen van het leven rond-slopen en nu niet precies de rechte wegen bewandelden.

En Johannes antwoordde hen: maakt het niemand (dus geen vrouwen, geen burgers, geen meisjes) lastig. Perst nie-mand geld af en ligt niet te kankeren over het tekort aan soldij. Het waren dus dezelfde kwalen van tegenwoordig en al zegt hij wel „soldaten” dan bedoel-de hij daarmee alle rangen en standen in de militaire maatschappij dus ook de officieren en onderofficieren.

De Commandant der Zeemacht in het Oosten maakt bekend, dat met ingang van 24 December 1949 de Werving van personeel voor de Koninklijke Marine hier te lande is stopgezet.

Alle reeds in behandeling zijnde sollicitaties zullen worden afge-werkt.

Alle na bovengenoemde datum ontvangen sollicitaties zijn terzijde gelegd.

Dit was voor de militair van die dagen een eis om Gods heil deelachtig te wor-den. Maar dit is ook voor ons de eis wan-neer wij echt Christenen willen zijn. (Ons zelf Christenen noemen is geen kunst).

G. J. van Rijnsoever

Wapenbroeder

De uitgave van het standaardwerk „Jane's Fighting Ships” voor 1950 heeft voorspeld, dat in 1950 en de daaropvolgende jaren „een revolutie zal komen in de bouw van oorlogsschepen”. Er zullen schepen worden gebouwd als atoombomcarriers, contrôleschepen voor geleide projectielen, anti-onderzeeboot kruisers, rocketschietende torpedobootjagers en schepen die met gasturbines worden aangedreven.

In het voorwoord van het standaardwerk van 1950 wordt o.m. gezegd, dat de oorlogsschepen „niet langer worden ontworpen tengevolge van verbeteringen of ontwikkelingen van vroegere types”. Bij het ontwerpen zal in het bijzonder worden gelet op de rol, die de schepen moeten spelen bij het bestrijden van het „potentieel vijandelijk type”.

„Een vloed van berichten” over de Russische vloot werd verzameld, aldus het voorwoord — doch helaas konden deze berichten niet met elkaar in overeenstemming worden gebracht —, terwijl enige berichten, over slagschepen en onderzeeboten, nauwelijks geloofwaardig zijn.

In het boek wordt voorts gezegd, dat ongeveer 100 Russische onderzeeboten gedurende 1948-1949 in aanbouw waren. „Volgens het huidige bouwprogramma voor de marine in het nieuwe vijfjaren plan, hoopt men 1000 onderzeeboten te hebben gebouwd, die tegen 1950-1951 in de vaart zullen komen. Hiervan zullen 400 in het Verre Oosten in gebruik komen, 300 in de Baltische Zee en de rest in de Zwarte en Witte Zeeën. Maar het is ten zeerste te betwijfelen of de Russen over de scheepsbouwervaring en technici beschikken, die nodig zijn om een dergelijke vloot in zulk een korte tijd te bouwen”, aldus Jane's Fighting Ships.

*

Bij 's Lands Baggerbedrijf te Perak is men thans bezig met de montage van een grote drijfbok die een hefvermogen van 40 tot 50 ton zal hebben. De bok is gebouwd door de machinefabriek Braat. Dit is voor het eerst dat in Indonesië een bok werd gemaakt.

Deze week wordt uit Batavia te Soerabaja een omgebouwde LST verwacht waarin de bok gemonteerd zal worden. Men verwacht dat de bok binnen vier tot zes weken gereed zal zijn. Zeer waarschijnlijk wordt zijn eerste bestemming Makassar waar nog in de haven liggende wrakken niet alle opgeruimd zijn.

In de Marinehaven Den Helder heeft kapt. ter zee L. H. Quant op 12 Dec. j.l. het commando overgenomen van de drijvende marinewerkplaats Hr. Ms. „Vulkaan”. De nieuwe commandant bracht hulde aan zijn voorganger, kapt. ter zee D. J. Kommer, die om gezondheidsredenen zijn post heeft moeten verlaten, evenals de eerste officier van het schip

luitenant ter zee 1e klasse N. J. Jongewaard, in wiens plaats is benoemd de luitenant ter zee 1e klasse H. C. J. Coumou.

Kapitein ter zee Quant is tevens benoemd tot commandant van de Mijnenveegdienst, een functie, die kapitein ter zee Kommer eveneens bekleedde. Tijdens de commando-overdracht werd bekend gemaakt, dat de Mijnenveegdienst in het begin van 1950 gestationneerd zal worden in de vroegere Onderzeedienstkazerne te Den Helder. De Mijnenveegdienst zal dan een zelfstandig commando vormen, los van Hr. Ms. „Vulkaan”.

*

In verband met het algemene streven om de walorganisaties der Koninklijke Marine zoveel mogelijk te concentreren en te vereenvoudigen wordt het hoofdkwartier van het Korps Mariniers, thans gevestigd aan de Parkweg te Den Haag, per 1 Februari 1950 overgebracht naar de panden Westplein 12 en Callandstraat 162 te Rotterdam.

De tot die datum op het adres Westplein 12 gevestigde marinediensten zullen overgaan naar de onderzeedienst en het pand 's Gravendijkwal 162 te Rotterdam, naar Den Helder en naar Hoek van Holland.

Een gedeelte van het personeel van de staf van het hoofdkwartier van het Korps Mariniers zal worden gehuisvest in de Van Ghentkazerne te Rotterdam.

*

De Britse admiraliteit heeft verklaard, dat het haar niet mogelijk is te bevestigen of te ontkennen, dat Sovjet Rusland op het ogenblik bezig is drie slagschepen van 35.000 ton te bouwen, zoals meegedeeld wordt in het boek „Jane's fighting ships”.

Men wees er op, dat dit werk geen officiële betekenis heeft, maar voegde er aan toe, dat dergelijke informaties uiterst moeilijk te verkrijgen zijn.

*

De eerste minister van Pakistan Liaquat Ali Khan en verscheidene leden van zijn kabinet hebben op volle zee, 40 kilometer buiten de kust, de beide nieuwe torpedobootjagers van de Pakistaanse marine welkom geheten. Deze oorlogsschepen waren kort tevoren door de Britse regering aan Pakistan overgedragen.

*

Afgelopen week speelde de Amerikaanse marine het kerstmannetje voor honderden behoeftige kinderen over de gehele wereld. De Amerikaanse jantjes en officieren hebben in alle plaatsen waar Amerikaanse oorlogsschepen liggen, gelden, bijeen gebracht om arme kinderen een vrolijke avond te kunnen bezorgen. Woensdag kwamen bijvoorbeeld in Londen honderd kinderen bijeen in de cantine van de Amerikaanse marine om na een goed maal een grote hoeveelheid roomijs en koek te genieten van Donald Duck en Popeye.

DAGORDER VAN VICE ADMIRAAL F. J. KIST.

Bij K. B. ben ik op het moment der soevereiniteitsoverdracht eervol ontheven uit het ambt van Commandant der Zeemacht in het Oosten en Hoofd van het Departement der Marine in Indonesië en benoemd tot Vlagofficier der Koninklijke Marine in Indonesië, voerende het bevel over het personeel en de onderdelen der Koninklijke Marine alhier. Gelijktijdig is in de positie der Koninklijke Marine in deze gewesten deze verandering gekomen, dat zij niet meer vanzelsprekend, maar op verzoek van de Verenigde Staten van Indonesië, hier vertoeft.

Enerzijds volgt hieruit dat het marine personeel, dus gij, hier te lande een behandeling kunt verwachten als gast, anderzijds rust op U de plicht U als een correct gast te gedragen.

Bedenk dat het prestige van Nederland hier wordt beoordeeld naar Uw houding en dat gij Uw land geen betere dienst kunt bewijzen dan bewust van Uw Nederlandschap, zelfverzekerd, waardig en correct op te treden en daardoor het respect af te dwingen van de Indonesiërs.

Slechts op die wijze dient gij naar behoren uw land en Haar die als Hoofd van de Nederlands Indonesische Unie de samenwerking van Nederland en Indonesië symboliseert.

LEVE DE KONINGIN ! ! ! !